

19 september 2008

ADVOCATENBLAD 13

HOOR, WEDERHOOR EN NIET TE LAAT

Amerikaanse les
in strafpleiten

Mijlpaal: vechten
als debutantje uit
Utrecht

Niehoff Werning & Kooij
verzekeringsadviseurs voor advocatuur en notariaat

Ssst... een klant!

Stel je voor. Je verwacht een belangrijk telefoontje van je eerste klant... Je visitekaartjes en het briefpapier zijn net door de drukker afgeleverd.

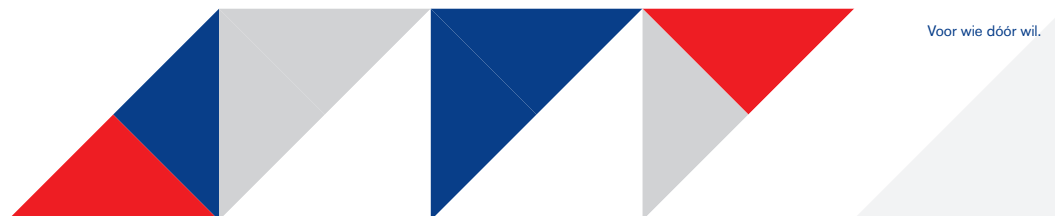
Maar zover is het nog niet. Een eigen advocatenpraktijk vergt nogal wat voorbereiding. Zoals een ondernemingsplan, het afdekken van het beroepsaansprakelijkheids- en arbeidsongeschiktheidsrisico. Niehoff Werning & Kooij heeft als specialist in de advocatuur een aanzienlijk aantal startende advocaten op weg geholpen. Wanneer u ons belt, sturen we u de documentatiemap voor de advocatuur vrijblijvend toe.

www.nwk.nl

Je bent jurist, je vindt de advocatuur of het notariaat het mooiste dat er is, maar... je bent vooral wetenschappelijk geïnteresseerd. Dan suggereren wij: **professional support lawyer**. In deze functie zit je aan het front van het vak: je verzamelt en bewerkt kennis, en deelt die met je sectie en in toenemende mate met de cliënt.

We zijn op zoek naar juridische professionals die het leuk vinden om uitgedaagd te worden en die bovenal nieuwsgierig zijn. We zoeken nu concreet mensen voor de secties Finance, IP/ICT, C&R, EEB en RE. Kijk verder op werkenbijdebrauw.nl/professional.

Brunel Legal helpt ondernemingen en instellingen bij het oplossen van juridische vraagstukken, door de inzet van gekwalificeerde juristen op vaste en flexibele basis.

Allround jurist bij de gemeente Amersfoort

Standplaats Amersfoort
Dynamische omgeving
Veelzijdige functie
In teamverband werken

Je bent verantwoordelijk voor de juridische kwaliteitszorg binnen de sector WSO. Je gaat je bezighouden met subsidies ten behoeve van bijvoorbeeld sport of cultuur en je beoordeelt contracten met betrekking tot projectontwikkeling. Daarnaast vertegenwoordig je de sector in het gemeentebrede juridische kwaliteitszorgoverleg en geef je advies en ondersteuning aan het management en de medewerkers.
WO Nederlands Recht. Kennis van privaatrecht en/of bestuursrecht. Vakkundig. Ambitueus. Origineel.

Meer informatie: Kim Schumacher, 06-53717107 of kijk op www.brunel.nl. Vacaturenummer: 30630

Freelance jurist financiële dienstverlening bij gerenommeerde opdrachtgever

Standplaats Randstad
Projectmatig werken
Uitdagende opdrachten
Creatieve functie

Je geeft mede uitvoering aan grote (multidisciplinaire) projecten in al hun facetten en draagt er zorg voor dat de projecten naar tevredenheid van de opdrachtgever worden afgesloten. Tevens onderhoud je contact met zowel interne als externe relaties.
WO Rechten. Ruime ervaring met financiële dienstverlening met de nadruk op bank- en effectenrecht. Klantgericht. Zelfstandig. Flexibel.

Meer informatie: Mirjam Boer, 06-13857976 of kijk op www.brunel.nl. Vacaturenummer: 31334

Junior legal counsel bij specialist in vastgoedinvesteringen

Standplaats Amstelveen
Internationale omgeving
Professionele werksfeer
Breed ontwikkelgebied

Je bent, onder leiding van een senior legal counsel, nauw betrokken bij de aankoop van vastgoed. Je speelt een centrale rol bij de fiscaal-juridische structurering van vastgoedfondsen en bij de juridische begeleiding van aan- en verkooptransacties van (internationaal) vastgoed. Daarnaast ben je verantwoordelijk voor de aansturing van externe adviseurs. Je werkt voornamelijk samen in multidisciplinaire teams.
WO Rechten. Minstens 1 jaar werkervaring op het gebied van internationaal overeenkomstenrecht en ondernemingsrecht. Doortastend. Stressbestendig. Zelfstandig.

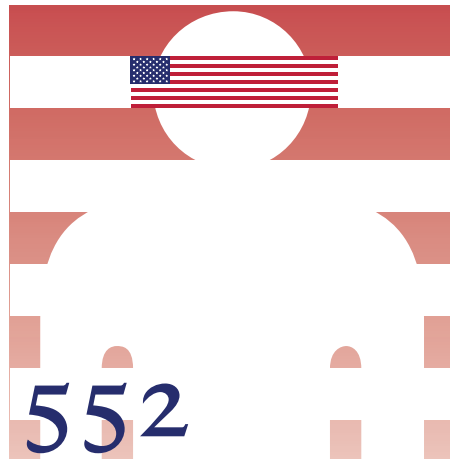
Meer informatie: Suzan Poel, 06-20153518 of kijk op www.brunel.nl. Vacaturenummer: 30025

Bedrijfsjurist bij vooruitstrevende woningcorporatie

Standplaats Randstad
Dynamische omgeving
Adviserende rol
Informeel sfeer

Je stelt contracten, volmachten en overige juridische documenten op, controleert deze en bereidt ze voor. Je adviseert de organisatie over uiteenlopende bedrijfsjuridische kwesties en onderzoekt (structurele) juridische problemen, voornamelijk op het gebied van vastgoed. Tevens voer en coördineer je juridische procedures en onderhoud je contact met externe specialisten.
WO Rechten. Brede kennis van en ervaring met het contractenrecht en advocatuur. Teamspeler. Zelfstandig. Enthousiast.

Meer informatie: Suzan Poel, 06-20153518 of kijk op www.brunel.nl. Vacaturenummer: 28062

Partijen moeten **zo snel mogelijk hun stukken** inbrengen. Maar wat is tijdig? Met het voldoen aan de procesreglementen is niet automatisch recht gedaan aan het beginsel van hoor en wederhoor.

Wat kunnen we leren van **kruisverhoerende Amerikaanse advocaten**? En waarom zien we zo weinig laptops en beamers in de Nederlandse rechtszaal?

In de balie is 'te weinig begrip voor de verschillende advocaten, van Zuidas tot sociale advocatuur', aldus **deken Bekkers**. 'En soms ook voor Ordebestuurders.' We spraken met hem over één jaar dekenaat.

In de **zaak Holland Nautic/Decca** strijden tegen Wichers Hoeth, dat overkwam 'een debutantje uit Utrecht'. **551**

De forensische gedragkunde kent wel wat zere plekken, en een nieuw handboek legt er een voorzichtige vinger op. **555**

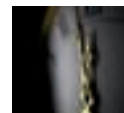
Een **saluut aan de advocaten** die *wel* met grote inzet en deskundigheid aan het vreemdelingenbedrijf verbonden zijn. **561**

'**Held van de Stáát**' zul je bedoelen, held van de rechtsstaat ben je niet zomaar! **541**

Een **rechtswinkel in de ICT** wordt gesponsord door een advocatenkantoor. **540**

.....
Verder...

Het is gezegd 540 » Straffeloosheid in de favela's 541 » Ordeberichten 542 » Agenda 542 » Dekan zijn in Malawi 544 » Rectificatie Handboek Verdediging 545 » Colofon 545
[Van de Dekan 543](#) » [Permanente opleiding 562](#) » [Personalia 566](#) » [Uitspraken Geschillencommissie 570](#) » [Tuchtrecht 574](#)

Omslag:
Patrick Keeler

Nieuwe rechtswinkel ICT

Advocaten sponsoren rechtswinkel

Gespecialiseerde rechtshulp is voor mensen zonder geld bijna niet meer te krijgen. Dat constateerde Coen Drion van Kennedy Van der Laan verleden jaar. In het NJB en later ook in dit blad bepleitte hij dat de advocatuur er zélf voor moest zorgen dat onvermogenen toegang houden tot degelijke juridische bijstand.

.....
Franka Hummels
journalist
.....

Advocatenkantoor SOLV, gespecialiseerd in technologie, media en communicatie, kreeg voortdurend telefoontjes van mensen met vragen. ‘Bijvoorbeeld mensen die een webwinkelje willen beginnen en zich afvragen aan welke juridische voorwaarden zij moeten voldoen. Die mensen kunnen onze kosten dan vaak niet opbrengen. We vinden het belangrijk dat zij geholpen worden.’ Een team van SOLV bedacht daarom de gespecialiseerde rechtswinkel: de stichting Clinic die donderdag 28 augustus werd geopend. Niet advocaten, maar masterstu-

denten zullen zich over dat soort zaken buigen. De studenten lunchen elke woensdag met de begeleidende advocaten. Ze bereiden al hun zaken zelf voor, maar geen advies gaat de deur uit zonder beoordeling van een specialist. ‘Zo staan we in voor kwaliteit’, zegt Zwaan. ‘Het enige wat de studenten nu niet kunnen, is procederen.’

Om te werven bezochten Zwaan en haar collega’s alle relevante opleidingen. ‘Het was bijzonder om te zien hoe overweldigend het aantal sollicitaties was’ – maar het was geen sollicitatie voor SOLV, benadrukt ze. ‘Het zou leuk zijn als er een wederzijdse klik is, maar dat is niet onze bedoeling geweest bij het opzetten van de Clinic. Voor studenten is het een uitgelezen kans om te ontdekken of de advocatuur ze ligt.’

Ook andere kantoren

De Clinic is nu echt nog een kindje van SOLV: woont bij het kantoor op zolder en de sponsors zijn door de advocaten aangetrokken. Zo werkten zowel de notaris, de provider en de websitebouwer pro Bono. In het bestuur zijn op dit moment pas twee studenten vertegenwoordigd. Maar als het aan Zwaan ligt, moet de Clinic op den duur

op zijn eigen benen gaan staan. ‘Als het eenmaal goed loopt, kunnen de studenten veel organisatorische taken overnemen. Ook kunnen andere advocatenkantoren bij het project betrokken raken.’

Aan het enthousiasme van de studenten zal het niet liggen. Christine Diepstraten volgt de master informatierecht aan de Universiteit van Amsterdam. Ze vertelt dat het vrijwilligerswerk flink beslag op haar tijd zal leggen: een tot twee dagen per week. ‘Geen probleem, want ik vind dit vakgebied erg interessant, ook omdat het nog volop in ontwikkeling is. Het gaat om situaties waar cliënten in de dagelijkse praktijk mee geconfronteerd worden. En misschien kan een van de cases die ik tegenkom de basis vormen voor mijn afstudeeronderzoek.’

De cliënten worden geholpen en de studenten doen nuttige kennis en ervaring op. Drion kan tevreden zijn. Dat is hij dan ook: hij maakt althans lid uit van de raad van advies van de Clinic. Zijn collega’s zijn Edgar du Perron, de decaan van de rechtenfaculteit van de Universiteit van Amsterdam, advocatencoach Monique van de Griendt en Christiaan Alberdink Thijm, partner bij SOLV.

Het is gezegd

.....
Rechtbanken hebben echter heel subtiele methoden om die zwakke broeders in het gareel te houden. Bij meer openheid wordt het een bal demasqué. Daar lijkt mij niets op tegen.

Gerard Spong pleit voor opheffen van het raadkamergeheim. *Elsevier*, 6 september

Wij staan voor uw recht

Motto op de site van Jahram advocaten, het kantoor van advocaat Mohammed Faizel Enait die niet voor rechters wilde opstaan

Als respect voor de rechtspraak moet blijken uit dit soort futiliteiten, is kennelijk de vorm belangrijker dan de inhoud.

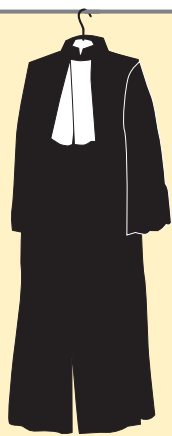
Advocaat D.F. Briedé over het al dan niet opstaan voor de rechter. *de Volkskrant*, 11 september 2008

Mijn achternaam is zowel een zegen als een vloek. Mijn hele jeugd heb ik tegen vooroordelen moeten knokken. Dat mensen strafpleiters zijn wordt niet echt gewaardeerd.

Yehudi Moszkowicz, zoon van Robert, in *de Pers*, 11 september 2008

Veel startende ondernemers hebben niet genoeg geld om die dure advocaten te betalen

Niettemin overweegt Yehudi Moszkowicz, zoon van Robert, een loopbaan in de advocatuur, in *de Pers*, 11 september 2008

Vervolgde advocaten

Stichting Advocaten voor Advocaten

Straffeloosheid en corruptie in de favela's

De Braziliaanse mensenrechtenadvocaat Valdênia Aparecida Paulino heeft tijdelijk haar toevlucht moeten zoeken in Madrid. In haar eigen stad São Paulo werd zij in toenemende mate bedreigd door personen afkomstig uit corrupte politiekringen in São Paulo. L4L sprak met haar over haar werk als advocaat.

Valdênia treedt met name op voor vrouwen en kinderen in de sloppenwijken (favela's) van São Paulo. Zij hebben het meest te lijden onder het geweld van drugsbendes en corrupte politiefunctarissen. Amnesty heeft in maart van dit jaar nog een rapport uitgebracht over geweld, onveiligheid en mensenrechtenschendingen in deze favela's.

Valdênia brengt, samen met de openbare klagers, deze mensenrechtenschendingen voor de rechter. Zij vertegenwoordigt slachtoffers van mishandeling en staat families van vermoorde mensen bij. Haar laatste zaak ging over een jongen die seksueel was misbruikt door een politieagent. Al te vaak doet zij het onderzoekswerk dat de politie eigenlijk zou moeten doen. Volgens Valdênia verdient de politie geld aan de drugs-handel en regeren straffeloosheid en corruptie in de favela's.

Haar werk werd bemoeilijkt doordat corrupte politieagenten Valdênia voortdurend lastigvielen; niet alleen op straat, maar ook op haar kantoor. Geregeld is alles overhoop gehaald zonder huiszoekingsbevel. Ook werd haar telefoon voortdurend afgeluisterd.

Inmiddels zijn er ook zeven aanklachten tegen haar ingediend. Valdênia is onder meer beschuldigd van minachting voor de autoriteiten, valsheid in geschrifte en het aanzetten tot valse getuigenissen. Ook werd zij verdacht van betrokkenheid bij een drugszaak. Al deze aanklachten zijn afgewezen wegens gebrek aan bewijs, maar ondertussen frustrereert dit alles haar werk omdat haar zaken hierdoor blijven liggen.

Jongeren die Valdênia helpen of alleen maar met haar praten, worden opgepakt en afgetuigd. Een halfjaar geleden werd het Valdênia te heet onder de voeten en zag ze zich genoodzaakt São Paulo te ontvluchten.

Deze maand gaat Valdênia weer terug naar Brazilië, maar terugkeer naar São Paulo is uitgesloten. Zij ziet zich gedwongen te verhuizen naar een heel ander deel van Brazilië. Daar zet zij haar werk in de favela's voort.

Valdênia heeft voor haar werk al vele Braziliaanse mensenrechtenonderscheidingen gekregen, waaronder de prestigieuze Prêmio Nacional de Direitos Humanos van het federale ministerie van Justitie in 2003.

• De Stichting Advocaten voor Advocaten (L4L) volgt de situatie van Valdênia Aparecida Paulino nauwlettend en ondersteunt haar waar mogelijk in samenwerking met Amnesty International. Voor informatie over de Stichting Advocaten voor Advocaten zie de website www.advocatenvooradvocaten.nl. Daar leest u ook hoe u donateur kunt worden. Rekeningnummers: ABN 489.938.655; Postbank 433.83.27 (Amsterdam).

Column

Matthijs Kaaks

'Ben ik ook een held van de rechtsstaat?' vroeg de landsadvocaat aan de deken tijdens een informeel onderonsje op het Jaarcongres. Het gratis bier had de openhartigheid een zetje gegeven.

'En ik?' vroeg een kleine gebruiende advocaat, van wie we weten dat hij zich al jaren toelegt op de *sale & lease back* van ondergrondse kabelwerken en riolen.

De deken – zeg maar Willem – leek even van zijn stuk gebracht. De informele verlening van de bijzondere onderscheiding Held van de Rechtsstaat zou wel eens verstrekkende gevolgen kunnen hebben en de Algemene Raad had zich nog niet over de criteria uitgelaten. (Zoals vroeger het Praesidium van de Opperste Sovjet besliste wie Held van de Sovjet-Unie werd, zou het wel eens kunnen dat de deken hier geen bevoegdheid had.)

'Wat denk je er zelf van?' antwoordde Willem.

De landsadvocaat keek somber. 'Ik weet het niet', zuchtte hij. 'Ik help vreemdelingen het land uitzetten, smoor journalisten de mond in opdracht van Balkenende, verdedig het tappen van advocaten, houd deksels op ambtelijke doofpotten en blokkeer de toegang tot het recht voor Srebrenica-slachtoffers.'

Held van de Staat

Willem keek nu ook bedenkelijk, dat klonk best akelig allemaal. Vooral de actualiteit van de laatste kwestie was hem niet ontgaan. De rechtswijgering van de Rechtbank Den Haag was schrijnend. Dat zo'n gouvernementeel vonnis nou net vlak voor het congres moest komen..

'Je bent eigenlijk meer een Held van de Staat', grapte hij om de luchtigheid die rond de borreltafel hoorde te hangen een beetje terug te winnen.

De *sale & lease back*-advocaat begon hard te lachen. 'En ik?' herhaalde hij, hengelend naar enkele geruststellende woorden. Ben ik ook een held?

'Procedeer jij wel eens?' Bitste de landsadvocaat.

'Neu, maar mot dat dan?' Hij keek vragend naar Willem.

'Laat alle advocaten tot mij komen, groot en klein', sprak de Dekan zalvend.

Maar de landsadvocaat bleef aandringen. 'Ik zet mij in voor de rechtsvorming. Ik lever dagelijks een belangrijke bijdrage aan de rechtsgeleerde literatuur. En dan word ik door confrères als een halve ambtenaar neergezet.' Hij sloeg met de vlakke hand op tafel. De bitterballen stuiterden op de schaal.

'En sta je altijd op voor de rechter als hij binnenkomt?' vroeg Willem.

'Natuurlijk', zei de landsadvocaat. 'En hij sprong stram in de houding alsof ter plekke een denkbeeldig college binnentrad.'

'Mooi, zei Willem. "Dan ben je in ieder geval een held die rechtstaat." Waarna hij zich snel uit de voeten maakte.

Ordeberichten

Vermelding nieuwe advocaten

Vanaf januari 2009 worden de beëdigde advocaten niet

meer vermeld in het *Advocatenblad*. Gegevens over alle advocaten en hun kantoren kunnen worden opgezocht op www.alleadvocaten.nl. De andere personalia (praktijk neergelegd, kantoorver-

plaatsing, nieuw kantoor/ associatie, medevestiging, naamswijziging en bezoekadres/postbus/tel./fax/e-mail) blijven in het blad gepubliceerd.

* ONDER PROFESSOREN

Op **donderdag 25 september** organiseert de Vereniging Arbeidsrecht Advocaten Nederland (VAAN) de tweede Onder Professoren. VAAN wil haar leden één of meerdere keren per jaar een cursusprogramma bieden van hoog niveau. Voor 2008 is besloten een, door hoogleraren verzorgd, intensief en interactief programma op te zetten onder de titel Onder Professoren. Er zullen vijf rondes van drie parallelsessies worden gehouden. Iedere ronde duurt 1,5 uur. Aan iedere sessie kunnen maximaal 50 VAAN-leden deelnemen, zodat in totaal maximaal 150 leden kunnen worden geplaatst. Er is nog een beperkt aantal plaatsen beschikbaar. U kunt zich voor deze tweede Onder Professoren nu nog aanmelden door middel van een e-mailbericht aan het VAAN-secretariaat, zie www.vaan-arbeidsrecht.nl. De studiedag vindt plaats op donderdag 25 september 2008 in het Regardz Meeting Center Planetarium te Amsterdam-Oost.

* GEVANGENPOORT- LEZING: TOMAS ROSS

Wladimiroff & Waling organiseert in samenwerking met Stichting Haags Historisch Museum de Gevangenpoortlezingen. Prominente sprekers behandelen actuele of uitdagende onderwerpen, die min of meer in de juridische sfeer liggen. Op **zondag 28 september** vindt de eerste lezing plaats. Thomas Ross zal spreken over 'Wanneer

OPROEP

WAAR STAAT U VOOR?

Mensen kennen advocaten van tv en krant, veel minder van de advocatenpraktijk. De Nederlandse Orde van Advocaten wil de komende tijd de wereld buiten de balie extra duidelijk maken waar de advocaat voor staat. Dat kan niet zonder u, advocaat.

Daarom roept de Orde u op:

Breng uw dagelijkse praktijk in beeld

in beeldende kunst, muziek, drama, proza of poëzie.

U hoeft niet helemaal opnieuw te beginnen.

Waarschijnlijk hebt u wel eens een feestrede gehouden voor een vertrekkende kantoorgenoot, een fotocollage gemaakt met typisch advocatuurlijke acties, een jubileum opgeluisterd met een lied, een relatiegeschenk met advocatenavonturen gevuld, de herinnering aan een roemrucht advocaat levend gehouden met een gedicht.

Breng hoe dan ook het advocatenwerk in beeld: in de rechtszaal, in gesprek met de cliënt, op bezoek in een penitentiaire inrichting, aan de onderhandelingstafel, in overleg met de secretaresse...

Exploiteer uw creatieve producties en stuur ze op, zodat de Orde optimaal kan uitdragen waar de advocaat voor staat.

Wat krijgt u terug?

Met een selectie van de inzendingen zal de Orde een expositie samenstellen en een publicatie uitgeven. Ook het *Advocatenblad* ruimt plaats in voor de beste inzendingen.

Als u wilt meedoen

Stuur uw bijdrage voor 1 januari 2009 naar:
Nederlandse Orde van Advocaten
Afdeling Communicatie, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag, tel. 070-335 35 69/82, mail: pr@advocatenorde.nl
Vragen? Bel of mail ons.

Met uw bijdrage geeft u toestemming tot gebruik van uw inzending om deze te publiceren, tentoon te stellen, te verveelvoudigen en openbaar te maken, zonder hiervoor overigens enige vergoeding te ontvangen.

Van de deken

Willem Bekkers

Gehoorzaamheid en eerbied: crisisverschijnselen

Gehoorzaamheid aan de Grondwet' formuleren we in de nieuwe Advocatenwet waarschijnlijk anders, maar iedereen weet wat daarmee bedoeld wordt. Met eerbied voor de rechterlijke autoriteiten ook, denk ik. Opstaan voor de rechter is symbolisch en een eenvoudige en praktische uiting van eerbied die niets te maken heeft met een 'krampachtige norm- en ritueelversterking', zoals rechter Ingelse betoogt (NRC Handelsblad 8 september jl.).

Sommige rechters voelen zich opgelaten bij dit betoon van eerbied. Dat komt misschien omdat zij nog steeds niet echt gewend zijn aan het feit dat zij als rechter een autoriteit zijn. Althans behoren te zijn. Gezaghebbend. Zo wil de samenleving een rechter zien en dat staat los van de vraag hoe de rechter is als persoon. Degene die zo'n autoriteit niet wil zijn, kan beter geen rechter worden. Iemand die de elementaire beginselen van de Nederlandse rechtsstaat niet onderschrijft, moet geen advocaat worden.

Hoe zou het komen dat de rechtsstaat crisisverschijnselen vertoont? De rechtsstaat is niet statisch, maar eerder een fragiel gegeven. Een abstract cultuurproduct dat telkens weer opnieuw doordacht moet worden in het licht van wat zich aandient. Daarmee verschijnt de advocatuur enerzijds als een ten diepste met de rechtsstaat verbonden institutie die binnen de context van de rechtsstaat bescherming biedt tegen ongebreidelde machtsuitoefening en irrationaliteit. Anderzijds komt de advocatuur naar voren als een culturele verworvenheid die samen met de rechtsstaat door de samenleving beschermd en gereproduceerd moet worden. De advocatuur is dus niet denkbaar zonder een *civic society* die reflecteert op haar eigen bestaansvoorwaarden. Aan de ene kant beschermt de advocatuur, aan de andere kant moet de advocatuur zelf beschermd worden.

Dat roept vooral de laatste tijd vragen op. Hoe vitaal is onze rechtsstaat? Hoe ontwikkelt zich de verhouding *civic society*-rechtsstaat? Wat zijn de aard en de kwaliteit van de maatschappelijke reflectie op die verhouding? En wat betekent dit alles voor de rol, de taak en het functioneren van de advocatuur en de advocaat?

Crisisverschijnselen moeten niet worden ontkend. Ze moeten ook niet worden bestreden met instrumenten en argumenten die tot de crisis aanleiding hebben gegeven. Het lijkt me niet goed als de rechter concludeert: 'Laat die advocaat toch lekker zitten'. Er is alle reden voor de rechter, officier en advocaat om die *civic society* van buiten mee naar binnen te laten kijken. De reacties in de samenleving maakten in de afgelopen weken weer eens duidelijk dat dit de rechter, officier en de advocaat veel te denken geeft.

De Orde van Advocaten zal de komende tijd, te beginnen tijdens het Jaarcongres 2008, vandaag in Den Bosch, laten merken de crisisverschijnselen in de rechtsstaat niet uit de weg te gaan en deze niet te bestrijden met juist die instrumenten en argumenten die mede tot die crisis aanleiding hebben gegeven.

Reageren: vandedeken@advocatenorde.nl

Agenda

steekt er achter de dood een intrige? De benadering van Ross werpt nieuw licht op kwesties die anders onbegrijpelijk blijven. De bijeenkomsten worden gehouden in het Haags Historisch Museum aan de Korte Vijverberg 7 om 12.15 uur, kosten zijn € 10. Men kan zich voor de lezing aanmelden bij het Haags Historisch Museum, Korte Vijverberg 7, telefoon 070-36 46 940, info@haagshistorischmuseum.nl.

* DE NIEUWE WET RUIMTELIJKE ORDENING

Op **dinsdag 30 september** organiseert het Centrum voor Milieurecht van de Universiteit van Amsterdam in samenwerking met het Eggens Instituut voor post-academisch onderwijs een wetenschappelijk congres over de nieuwe Wet ruimtelijke ordening. De inwerkingtreding van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening op 1 juli 2008 heeft belangrijke juridische en bestuurlijke consequenties. Doel van dit congres is een behandeling van de kansen en juridische vraagstukken. Tijdens deze dag komen de hoofdlijnen van de nieuwe Wro, de juridische gevolgen voor gemeente, provincie en Rijk en het nieuwe stelsel van grondexploitatie aan de orde. Plaats: KNAW, Trippenhuys, Kloveniersburgwal te Amsterdam. Tijd: 9.00 - 17.30 uur.

* CORPORATE LITIGATION

Op **16 oktober 2008** zal de najaarsbijeenkomst van de

Vereniging Corporate Litigation plaatsvinden, met een moot court over prospectus-aansprakelijkheid. Pleiters zijn R. M. Hermans, L. Spigt, G. H. Gispen en W. J. M. van Aniel. Aanvang bijeenkomst 16.30 uur. Locatie: Rechtbank Amsterdam, Parnassusweg 220, Amsterdam.

Inlichtingen: Mr. drs. D. A. M. H. W. Strik, secretaris van de Vereniging Corporate Litigation, 020 - 71 71 537. corporatelitigation@yahoo.co.uk.

* NIGERIAANSE CRIMINELE NETWERKEN

Op **dinsdag 7 oktober** 2008 organiseert het Centre for Information and Research on Organised Crime (CIROC) een seminar over Nigeriaanse criminele netwerken. De criminele activiteiten waarmee de Nigeriaanse netwerken in verband zijn gebracht variëren van vrouwenhandel tot cocaïnehandel en creditcard-/internetfraude. In het ochtendgedeelte wordt de situatie in Nigeria besproken. Hierbij wordt ingegaan op lokale percepties van mensen op bepaalde vormen van criminaliteit zoals '419'-fraude en corruptie. In het tweede deel van de studiedag: wat is de aard van de criminaliteit van de Nigeriaanse criminele netwerken in Nederland en wat zijn de grote problemen rond controle en opsporing door politie en justitie? Locatie: VU, Angorazaal, De Boelelaan 1105, 1081 HV Amsterdam. Kosten: € 220. Meer informatie en inschrijving, zie www.ciroc.nl.

Advocatuur in Afrika

Deken in Malawi: 'Het is een gevoelige positie, iedereen let op je'

De rechtspraak in Afrika is anders dan die in Nederland, of toch niet? Michel Knapen, medewerker van het *Avocatenblad*, verblijft een halfjaar in Malawi, en bericht over zijn ontmoetingen met juristen. Deze keer: Samuel Tembenu, algemeen deken van de Orde van Advocaten.

.....
Michel Knapen
journalist

.....
'Mr. Tembenu is onderweg, neemt u plaats in de wachtkamer.'

De afspraak met Samuel Tembenu, president van de Malawi Law Society was snel gemaakt. Maar eenmaal op zijn kantoor moeten we geduld hebben. Na een halfuur polsen we eens bij de receptie – nee, mr. Tembenu heeft nog niet gebeld dat we hem kunnen spreken. We bestuderen het kale interieur van de wachtkamer verder en na nog een halfuur komt het verlossende bericht: de secretaresse van Tembenu was vergeten door te geven dat het *Avocatenblad* was gearriveerd.

Welkom in Blantyre, de zakenstad van Malawi, waar Samuel Tembenu kantoor houdt. Hij is partner van Tembenu, Masumba & Co, een middelgroot advocatenkantoor (vier advocaten) dat

voornamelijk bedrijven als cliënt heeft. Ook die moeten wel eens wachten op hun raadsman. Het leven in Malawi – een klein en straatarm land in het zuidoosten van Afrika – is traag, erg traag.

De Malawi Law Society is de orde van advocaten. De Society behartigt de belangen van advocaten en informeert het publiek over hun rechten. Met enige regelmaat publiceert de Society commentaren of persberichten in kranten over lopende zaken of andere juridische aangelegenheden.

Tembenu is de algemeen deken. Dat is hij voor één jaar, maar hij kan worden herkozen voor een extra jaar. Na een halfjaar in functie twijfelt Tembenu al. 'Het is een gevoelige positie, iedereen let op je. Soms maak je advocaten blij, anderen storen zich aan jou.' Het is geen fulltime baan, hij combineert het met zijn praktijk. 'Maar het kost me wel veel tijd.'

Hoogste bezit

Naar Nederlandse begrippen heeft Tembenu het echter rustig. De 15 miljoen inwoners van Malawi moeten het doen met 280 advocaten (tien procent is vrouw), die verplicht lid zijn van de Society. De Universiteit van Malawi heeft maar een beperkte capaciteit en laat rechtenstudenten mondjesmaat toe. De afgelopen drie decennia zijn er zo'n driehonderd juristen afgestudeerd.

Die krapte laat zich gel-

Samuel Tembenu voor zijn kantoor

den. De meeste advocaten houden zich bezig met civiel recht maar zijn er in feite alleen voor het bedrijfsleven. Met handelsrecht wordt de dikste boterham verdiend. Burgers starten nauwelijks civiele zaken. Niet de griffierechten vormen het probleem: die worden bewust laag gehouden om de toegang tot het recht, constitutioneel verankerd, te waarborgen. Doordat het land weinig rechtbanken heeft – sommige zijn zelfs door gebrek aan middelen gesloten – moeten veel mensen ver reizen. Heen en terug op één dag is in dit land met een slechte infrastructuur ondenkbaar. Transport- en overnachtingskosten zijn hoog, zodat mensen afzien van procedures. Zeker als zij voor een zaak meerdere keren moeten terugkeren, omdat de papieren niet in orde zijn. Daarbovenop komen de onbetaalbare advocatentarieven. Tembenu, nu tien jaar in het vak, hanteert een uurtarief van € 50. De gemiddelde Malawiaan leeft van één euro per dag.

In de Malawi Law Society is om die reden een discussie gestart: 'Welke verantwoordelijkheid hebben wij?'

zegt Tembenu, die zelf ook mensenrechtzaken doet. 'Burgers kunnen met hun juridische problemen terecht bij het Legal Aid Department. Maar er zijn alleen filialen in Blantyre, in de hoofdstad Lilongwe en in de afgelegen noordelijke stad Mzuzu. Het bureau is bovendien hopeloos onderbemand. We overwegen om pro Deodiensten aan te bieden tegen uitsluitend een onkostenvergoeding. Maar we moeten wel onze leden achter dit plan krijgen.'

En die leden bezorgen Tembenu behoorlijk wat kopzorgen. De Gedragsregels worden niet altijd even nauw genomen. Geld verduisteren, cliënten bestelen en excessieve rekeningen sturen zijn praktijken die met enige regelmaat voorkomen. 'Iedereen wil de mooie zaken en dat gaat wel eens ten koste van de integriteit', verklaart Tembenu.

Advocaten kunnen worden berispt, geschorst of uit het ambt worden gezet. 'Let wel: voor het leven. De straf is zo zwaar, omdat wij de eer van het ambt moeten bewaken. Onze reputatie is immers ons hoogste bezit. Dat moeten we koesteren.'

88e jaargang –
19 september 2008 –
nr. 13

Verschijnt elke drie weken.

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Reed Business bv. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie

mr. K.A. Boshouwers
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. M.R. Maathuis
mr. R. Malewicz
mr. W.J.B. van Nielen
mr. C.C. Oberman
mr. G.J. van Oosten
mr. L.N.J.B. van Osch
mr. A.P. Ploeger
mr. L.H. Rammeloo
mr. P.H.E. Voûte

Redactionele bijdragen

Artikelen, met een maximum van 2000 woorden, zijn van harte welkom. Ze kunnen worden gemaild naar: **linus.hesselink@reedbusiness.nl**, of per post naar Reed Business, t.a.v. L. Hesselink, Postbus 16500, 2500 BM Den Haag. *Informatie:* Linus Hesselink, 070-4415226,

Opleidingspunten verdienen

Het schrijven van 500 woorden 'rechtsliteratuur' levert 1 opleidingpunt op (art. 1 onder f.-3 Verordening op de Permanente Opleiding).

Uitgever

mr. Robert Sanders

Eindredactie

Linus Hesselink

Bureau redactie

Charlotte Helmer

Orderredacteur

Tatiana Scheltema

Art-direction

PatK, Patrick Keeler

Vormgeving

Dimdim, Dmitry de Bruin
Dik.nu, Dik Visser

Illustratie

Floris Tilanus

Correctie

Sandra Braakmann
Carlijn Urlings

Druk

Drukkerij Groen bv, Leiden

Digitaal archief Advocatenblad sinds 1996

www.advocatenorde.nl, voor houders van het (gratis) Balienetcertificaat

Juridische Vacaturebank

www.jbb.nl

Orde van de dag

Gratis abonneren op de wekelijkse nieuwsbrief voor advocaten? Stuur een e-mail naar enova@reedbusiness.nl met als onderwerp Inschrijven Orde van de dag.

Advertenties

Brouwer's Direct Marketing bv
Steekterweg 80 G, 2407 BH
Alphen a/d Rijn
tel. 0172-234460,
fax 0172-233017

e-mail: bdmbv@euronet.nl
Advertentietarieven op aanvraag.

Inzendtermijn:
afl. 14: 19 september 2008
afl. 15: 31 oktober 2008

Abonnementen

Alle advocaten, leden van de Nederlandse Orde van Advocaten, ontvangen het blad gratis. Adreswijzigingen: Nederlandse Orde van Advocaten, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag, tel. 070-3353535, fax 070-3353531.

Niet-leden betalen

€ 191 per jaarabonnement (incl. btw en verzendkosten) en voor de jaarband € 15. Studenten 50% korting.

Abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan. Opgave via www.reedbusiness.nl of bij onze Klantenservice. Abonnementen lopen automatisch door, tenzij uiterlijk 30 dagen voor de vervaldatum bij onze Klantenservice wordt opgezegd. Dit kan schriftelijk, telefonisch of per e-mail.

Klantenservice

Postbus 808, 7000 AV Doetinchem
Telefoon: 0314-358358
Fax: 0314-349048
e-mail: klantenservice@reedbusiness.nl

Reed Business bv legt gegevens vast voor de uitvoering van de (abonnements-)overeenkomst. Deze gegevens kunnen worden gebruikt om u te informeren over voor u relevante producten en diensten van Reed Business bv, haar groepsmaatschappijen en zorgvuldig geselecteerde derden. Uw e-mailadres wordt alleen gebruikt om u te informeren over gelijksoortige producten en diensten van Reed Business bv en haar groepsmaatschappijen. Als u geen prijs stelt op deze informatie, per post of via e-mail, dan kunt u dit schriftelijk doorgeven aan: Reed Business bv, t.a.v. Adresregistratie, Postbus 808, 7000 AV Doetinchem.

ISSN 0165-1331

Foto: Jeroen Poortvliet

Door de titel 'procureur' op het naambordje van deken Willem Bekkers af te plakken maakte staatssecretaris Albayrak woensdag 27 au-

gustus in het Haagse Paleis van Justitie een eind aan het verlichte procuraat. Willem Bekkers is niet rouwig om het verlies van de titel, die

hem vooral van pas kwam 'om de diepgewortelde achterdocht tegen advocaten bij mijn schoonfamilie weg te nemen'

Ten onrechte toegeschreven aan Spong

In het Handboek Verdediging (Kluwer 2003) wordt op p. 344 door mij melding gemaakt van een tuchtrech-

telijke beslissing van het Hof van Discipline waarin uitlatingen over een rechter in het boek *Achter de blinddoek van Vrouwe Justitia* tuchtrechtelijk laakbaar worden geacht. Hierbij schrijf ik de publicatie en de daarop gevolgde tuchtrechtelijke uitspraak ten onrechte toe

aan Gerard Spong. De auteur van het boek *Achter de blinddoek* is de Amsterdamse advocaat Pim de Vos. De tuchtrechtelijke uitspraak HvD 16 juni 2000, *Advocatenblad* 2001, p. 282 betreft dan ook Pim de Vos. Ik betreur deze vergissing ten zeerste. (Taru Spronken)

(advertenties)

Vandaag leren, morgen toepassen

Onze cursussen zijn gericht op de praktijk en gebaseerd op de wetenschap. Zo haalt u maximaal rendement uit uw opleiding. **Met het CPO bent u zeker van uw zaak.**

Kijk voor ons cursusaanbod bij het katern **Orde** elders in dit blad

Het CPO is onderdeel van de Radboud Universiteit Nijmegen

Zeker na de herziening van rechtsvordering mag van partijen worden geveerd dat ze de stukken zo snel mogelijk inbrengen of beargumenteren waarom ze dat niet deden. Maar wat is tijdig? Met het letten op de termijnen van de procesreglementen is nog niet voldaan aan het beginsel van hoor en wederhoor.

Hoor en wederhoor

Tijdig overleggen van stukken

M.A.J.G. Janssen

Partner kennismangement in Den Bosch¹

Een van de aspecten van hoor en wederhoor is het recht op verdediging dat meebrengt dat een partij ter ondersteuning van haar standpunt stukken in het geding kan brengen. Dat geldt evenwel niet ongelimiteerd. Zo dient het indienen van stukken op een zodanig tijdstip te geschieden dat zowel de rechter als de wederpartij zich op de behandeling ter zitting kan voorbereiden. Dit beginsel is onder meer neergelegd in art. 19 Rv. Het bepaalt dat de rechter zijn oordeel ten nadele van één der partijen niet baseert op bescheiden of andere gegevens waarover die partij zich onvoldoende heeft kunnen uitlaten.²

¹ Bij Banning N.V., Den Bosch.

² Zie in dezen ook art. 6 EVRM dat het beginsel van *equality of arms* omvat; zie onder meer over

Rolreglementen

De diverse rolreglementen over het procederen in civiele zaken bevatten bepalingen over het overleggen van producties ter gelegenheid van de mondelinge behandeling. Zo bepaalt art. 5.2 van het rolreglement van het Gerechtshof Amsterdam:³

'De partij die bij pleidooi nieuwe stukken in het geding wenst te brengen (anders dan de pleitnota) dient ervoor zorg te dragen dat deze stukken uiterlijk op de vierde werkdag voor de datum van het pleidooi ter griffie in viervoud alsmede door de wederpartij zijn

ontvangen, tenzij de voorzitter een andere termijn bepaalt.'

Art. 1.12 van het landelijk reglement voor de civiele rol bij de rechtbanken bepaalt hierover:

'Een partij die bij gelegenheid van een zitting nog een proceshandeling wenst te verrichten of producties in het geding wenst te brengen, deelt dit uiterlijk twee weken voor de dag van de zitting aan de rechter mede onder – zo de handeling schriftelijk dient te worden verricht – bijvoeging van de betreffende schriftuur respectievelijk de producties. De rechter kan

Onderzoek lengte en bezwaar wederpartij

De Hoge Raad heeft verschillende malen bevestigd dat het beginsel van hoor en wederhoor een fundamenteel beginsel

het recht op tegenspraak in samenhang met art. 6 EVRM: P. Smits, *Art. 6 EVRM en de civiele procedure*, 1996, p. 99 e.v.

³ Andere hofreglementen bevatten vergelijkbare bepalingen.

is dat zowel in dagvaardings- als in verzoekschriftprocedures geldt, zowel die waarop artt. 261 e.v. Rv wel als die waarop deze artikelen niet van toepassing zijn.⁴ Op 7 december 2007 (RvdW 2007,

⁴ Zie voor een voor de praktijk zeer bruikbare bespreking van in deze relevante arresten van de Hoge Raad: A.W. Jongbloed, *TCR* 1999, afl. 1, p. 13-15 alsmede de noot van J.G.A. Linssen sub 4 onder HR 23 april 2004, *JBPr* 2004/47.

Dat verweer was zo dramatisch slecht,
raadsman, dat ik moet concluderen
dat u de stukken niet
op tijd hebt
gekregen...

een eerder tijdstip bepalen.'

Art. 6.2 van het per 1 januari 2008 ingevoerde procesreglement Kort gedingen rechtbanken sector civiel/familie vermeldt:

'Stukken worden zo spoedig mogelijk ingediend. Stukken die niet dienovereenkomstig zijn ingediend, kunnen door de voorzieningenrechter buiten beschouwing worden gelaten. Stukken die binnen 24 uur (één werkdag) vóór de terechtzitting worden ingediend, worden in beginsel buiten beschouwing gelaten.

dures in familie zaken,⁵ dat luidde: 'Uiterlijk op de zesde werkdag voor de zitting mogen nog stukken worden overgelegd mits in viervoud en met toezending en afschrift aan de andere partijen en belanghebbenden. [...] Het hof zal niet letten op later aan de partijen en het hof overgelegde stukken, tenzij deze kort en eenvoudig te doorgronden zijn. Als de wederpartij geen bezwaar heeft, kan het hof desgewenst toch op latere stukken letten.'

In deze familiezaak had de man op 8 september 2006 producties ingediend voor de mondelinge behandeling van 13 september 2006. Deze waren dezelfde dag door de griffie van het hof ontvangen en aan hem teruggestuurd. Het hof heeft daarbij tot uitgangspunt genomen dat de man diende te handelen overeenkomstig de voorschriften als neergelegd in art. 5 lid 5 van het reglement, hetgeen hij niet had gedaan. De daarop gerichte

.....

⁵ Gewijzigd per 1 juli 2006, *Staatscourant* 2 juni 2006, nummer 106, p. 17.

.....
**Van te late stukken
moet de rechter
beoordelen of ze,
zonodig na een
toelichting, kort
en eenvoudig te
doorgronden zijn**
.....

cassatieklachten troffen doel. De Hoge Raad overwoog dat het hier een in hoger beroep (de laatste feitelijke instantie) toe te passen bepaling betreft. Met het oog daarop moet worden gezien wat de eisen van een goede procesorde meebrengen inzake het overleggen van stukken ter gelegenheid van de mondelinge behandeling.

1031) heeft de Hoge Raad dit opnieuw gedaan. Het arrest geeft een helder overzicht van de relevantie van de bepalingen over het overleggen van producties in de verschillende (rol)reglementen en de hierbij in acht te nemen regels. In deze zaak ging het om art. 5 lid 5 van het destijds vigerende Uniform reglement van de gerechtshoven voor rekestproce-

De Hoge Raad overweegt dat het hof ten aanzien van stukken die niet binnen de termijn van art. 5 lid 5 van het reglement zijn overgelegd, dient te beoordelen of zij kort en eenvoudig te doorgronden zijn, zonodig na een toelichting ter zitting door de partij die ze heeft overgelegd. Als dat het geval is, moet het hof de stukken toelaten.

Ook dient het hof – eventueel op de zitting – ten aanzien van die stukken die tijdig zijn overgelegd, te onderzoeken of de wederpartij tegen de te late overlegging bezwaar heeft. Bij geen bezwaar worden de stukken eveneens toegelaten, tenzij er sprake is van omvangrijke stuk-

ken, waarvan het hof kan besluiten ze buiten beschouwing te laten.

De Hoge Raad is van oordeel dat uit de beschikking van het hof niet blijkt dat het hof het een of het ander heeft gedaan. Uit het door de griffier retourneren van de producties op de dag dat zij waren ingekomen, leidt de Hoge Raad af dat voormelde beoordeling en onderzoek niet hebben plaatsgevonden.

Inbrengen in verzoekschriftprocedure

Het te laat in de procedure brengen van stukken brengt risico's met zich, zo blijkt onder meer uit een uitspraak

van de Hoge Raad van 27 juni 1997 (NJ 1998, 328). Hierin benadrukt hij dat het schriftelijke stadium van de verzoekschriftprocedure dé gelegenheid is om bewijsstukken en andere bescheiden in het geding te brengen. Het kort voor de mondelinge behandeling inbrengen van producties hoeft echter geen onaanvaardbare verkorting van de rechten van de wederpartij te betekenen. In een verzoekschriftprocedure komt dit vaak voor, gelet op de aard van de procedure van slechts één schriftelijke ronde, korte termijnen en aansluitend een mondelinge behandeling.

Bij het beoordelen of een partij voldoende in staat is gesteld van de stukken kennis te nemen, mag de rechter mede acht slaan op de reactie waartoe die partij ter zitting in staat is gebleken. Deze reactie kan en mag de rechter houvast bieden bij de beoordeling of de kort voor de mondelinge behandeling in het geding gebrachte producties waartegen bezwaar wordt gemaakt van dien aard zijn dat die partij daarop onvoldoende geprepareerd kon zijn. Hierbij speelt ook een rol of de producties zien op nieuwe gegevens waarop geen reactie mag worden verwacht, dan wel betrekking hebben op al in de procedure betrokken stellingen die als zodanig zijn ingenomen en (deels) schriftelijk zijn toegelicht.⁶

Voor de rechter bestaat geen verplichting om het recht op hoor en wederhoor te handhaven indien een partij van haar recht op hoor of wederhoor afstand heeft gedaan of aan haar beroep hierop geen duidelijke consequenties heeft verbonden.⁷ De wederpartij van degene die ter gelegenheid van de mondelinge behandeling stukken in het geding brengt, dient uitdrukkelijk het beginsel van hoor en wederhoor aan de orde te stellen en aan te geven welke consequenties daaraan moeten worden verbonden. Deze partij dient daarbij duidelijk en gemotiveerd aan te geven dat de aard en omvang van de stukken, mede gelet op het tijdstip van het overleggen, zodanig zijn dat de rechter deze buiten beschouwing dient te laten, althans dat hij de zaak dient aan te houden om deze partij

⁶ Zie omtrent een en ander HR 27 juni 1997, NJ 1998, 328 alsmede HR 4 november 1994, NJ 1995, 98, herhaald in HR 27 juni 1997, NJ 1998, 328.

⁷ HR 12 mei 1989, NJ 1989, 647. Zie ook HR 20 december 2002, NJ 2004, 4.

de gelegenheid te geven hier adequaat op te reageren.⁸

Inbrengen in dagvaardingsprocedures

Een en ander geldt ook voor de dagvaardingsprocedure. Een van de doelen van de herziening van het burgerlijk procesrecht is het aanscherpen van de processuele mededelings- of informatieplichten van partijen geweest.⁹ Hiertoe behoren de waarheidsplicht, de substantiërings- en bewijsaandragplicht, de informatieplicht en de exhibitieplicht.¹⁰

Partijen dienen bewijsstukken en andere bescheiden in beginsel in de schriftelijke fase van de dagvaardingsprocedure in het geding te brengen zodat de rechter en de wederpartij daarvan vóór de mondelinge behandeling kennis kunnen nemen. Het niet-naleven van de bewijsaandrag- en substantiëringsplicht leidt niet tot nietigheid van de dagvaarding of een 'rechtsgebrek' aan bijvoorbeeld de conclusie van antwoord van gedaagde. Maar de rechter kan de gevolgtrekking maken die hij geraden acht. In dit verband wordt wel gesproken van een processueel vermoeden, waarbij de rechter op grond van een bepaald processueel feit een feit behoudens tegenbewijs kan aannemen.¹¹ Ook is denkbaar dat een omkering van de bewijslast plaatsvindt ten gunste van de partij op wie volgens de hoofdregel van art. 150 Rv de bewijslast rust. Voorts is de conclusie mogelijk dat niet voldaan is aan de stelplicht zodat de eis moet wor-

den afgewezen of het verweer dient te worden verworpen.

Ik acht het goed verdedigbaar dat – in verband met de invoering van Nieuwe Rechtsvordering en de daarmee verband houdende processuele informatieplichten – van partijen mag worden gevergd dat zij relevante stukken zo spoedig mogelijk in de schriftelijke fase in het geding brengen en dat degene die dit niet doet, een beargumenteerd verhaal dient te hebben waarom daartoe niet is overgegaan. Terecht wijst Van Mierlo erop dat dit het meest gewenste en tevens het meest nuttige tijdstip van de procedure is, mede gelet op art. 111 lid 3 en art. 128 lid 5 Rv.¹² Wanneer de informatieverstrekking in een zo vroeg mogelijk stadium van de procedure geschiedt, wordt het geschil tussen partijen het snelst duidelijk en wordt het doel van art. 21 Rv het best gediend.

Zie in dezen ook art. 85 Rv (met name lid 3 jo. lid 4), dat regelt dat wanneer een comparitie of pleidooi is bepaald, een partij alleen nog stukken in het geding kan brengen als die zo tijdig aan de wederpartij (en de rechter) worden toegezonden dat deze voldoende gelegenheid hebben zich voor te bereiden. Indien dit niet in acht wordt genomen, dient de rechter ingevolge art. 85 lid 4 Rv de wederpartij voldoende gelegenheid te geven om zich over de stukken uit te laten, of bij zijn beslissing ten nadele van de wederpartij met de stukken geen rekening te houden.

Alle omstandigheden van het geval

Rekening houden met de regels van de genoemde procesreglementen dient een processueel doel. Het staat niet vast dat stukken die te laat zijn ingediend, buiten beschouwing blijven. Zelfs stukken die op tijd zijn ingediend, kunnen toch buiten beschouwing blijven, of de rechter kan maatregelen nemen waardoor

alsnog op deugdelijke wijze ervan kennis kan worden genomen. Kortom, de procesreglementen geven aanwijzingen voor het tijdig overleggen van stukken, maar dat wil niet zeggen dat dan per definitie is voldaan aan het beginsel van hoor en wederhoor.¹³

Of stukken buiten beschouwing blijven, hangt in de eerste plaats af van de aard en omvang van de stukken waar het om gaat. Het zal ook beïnvloed worden door de volgende vragen:

- * wat is de aard van de procedure en de geldende procesorde?
- * kennen betrokkenen de stukken al uit eerdere (proces)fasen of uit anderen hoofde?
- * betreft het oudere stukken of zijn het stukken van recente datum?
- * betreft het stukken of gegevens die al in de procedure zijn besproken, zodat mag worden aangenomen dat partijen op dit debat zijn voorbereid?
- * sluiten de stukken aan op of passen zij in de schriftelijke discussie tussen partijen, voorafgaande aan de mondelinge behandeling?
- * heeft de partij die met producties voorafgaande aan de mondelinge behandeling geconfronteerd wordt, adequaat laten blijken dat zij meende daardoor onredelijk in haar verweer te worden benadeeld en de inhoud van de desbetreffende materialen betwist?

De opstelling van de procespartijen kleurt het toezicht van de rechter op de inachtneming van de beginselen van hoor en wederhoor. De beoordeling of het na de schriftelijke fase inbrengen van producties in een procedure aan bespreking en beoordeling in de weg staat, hangt derhalve af van alle omstandigheden van het geval, in onderling verband en samenhang bezien.

8 Zie HR 9 september 2005, RvdW 2005, 97 en met name de noot van J. G. A. Linssen onder voormeld arrest in *JBPr* 2006/29, p. 173-174 met bespreking van andere in deze relevante uitspraken van de Hoge Raad.

9 Zie C. J. M. Klaassen, *NJB* 2002, p. 1450-1458 en P. J. M. von Schmidt auf Altenstadt, *TCR* 2002, p. 8-14.

10 Zie uitgebreid omtrent deze processuele informatieplichten van partijen het redactionele artikel in *JBPr*, afl. 1, jaargang 1, p. 5-12.

11 A. I. M. van Mierlo e.a. (red.), *Tekst en Commentaar Burgerlijke Rechtsvordering*, 2008, aantekening 5 op art. 22 Rv.

12 A. w., aantekening 3 op art. 21 Rv.

13 A. Hammerstein en E. Schaafsma-Beversluis, 'Kroniek van de rechtspleging', in: *NJB* 2003, p. 502.

Dit is de Computerverzekering van Delta Lloyd. Dat betekent doorgaan waar andere juristen moeten stoppen. Door het lot. Of een ongelukje. Want met de Computerverzekering bent u verzekerd tegen de gevolgen van computerproblemen en hacken en virussen. Juist dat maakt deze verzekering zo uniek. De Computerverzekering zit in het Ondernemerspakket van Delta Lloyd. Het Ondernemerspakket is speciaal ontwikkeld voor juristen zoals u. Kijk op www.deltalloyd.nl/mkb of praat er eens over met uw assurantiadviseur. Misschien is het complete Ondernemerspakket perfect voor u. Of misschien hebt u aan de Computerverzekering genoeg. Niets is zeker...

... zeker delta lloyd

Mijlpaalarrest

Frits Mutsaerts kijkt terug op Holland Nautic/Decca

Hoe liepen de zaken die ten grondslag lagen aan wat later mijlpalen in de jurisprudentie werden? We kijken terug met de advocaat van toen.

.....
'Ik streed tegen Wichers Hoeth...
Voor hem was ik een debutantje
uit Utrecht'

Foto: Ronald Brokke

.....
Jan Pieter Nepveu
journalist
.....

Of Holland Nautic/Decca de boeiendste zaak is uit zijn loopbaan, weet Mutsaerts (56, Banning, Den Bosch) niet zeker. In 1982 bijvoorbeeld deed hij het eerste kort geding over de bescherming van software. En voor Kerk in Nood voerde hij met succes veertien jaar een taaie procedure tegen Cap Gemini. Maar dat Holland Nautic/Decca een juridische mijlpaal opgeleverd heeft, is duidelijk. 'De leer staat nog steeds overeind.'

Toen Decca zich meldde bij zijn toenmalige werkgever, Derks & Partners in Utrecht, was Mutsaerts een beginnend advocaat, intellectueel eigendomsrecht. 'Voor mij als jonge advocaat was deze zaak waanzinnig interessant. Ik moest veel naar Decca in Engeland om te overleggen met advocaten uit landen rond de Noord- en Oostzee.

In de Tweede Wereldoorlog had Decca radarinstallaties ontwikkeld tegen Duitse vliegtuigen. Die groeiden uit tot

een navigatiesysteem voor de scheep- en luchtvaart van Gibraltar tot de Noord-kaap. De exploitatie werd bekostigd uit de verhuur van ontvangers van de signalen. De inkomsten waren fors en gingen ook door nadat de octrooien verstreken waren. Maar het hele netwerk van zendmasten en ontvangers werd dan ook door Decca uit deze huurinkomsten bekostigd. Begin jaren tachtig ging Holland Nautic ontvangers verkopen. Dat gaf in Engeland een schok. Na wikken en wegen werd besloten te procederen in onder meer Nederland. Wij stelden dat het unfair was om te parasiteren op de inspanningen van Decca. Holland Nautic weigerde een vergoeding te betalen, en de kortgedingrechter in Zutphen wees onze vordering af. Een signaal zou iets ongrijpbaars zijn en geen voorwerp van een recht van intellectuele eigendom. Een merkwaardige redenering, vond ik.

Wij gingen in appèl. Want al betreft het slechts een ongrijpbaar signaal, het blijft unfair om te parasiteren op andermans inspanningen zonder een redelijke bijdrage te leveren. Ik streed tegen Wichers

Hoeth, een absolute coryfee op het gebied van intellectuele eigendom, schrijver van handboeken. Voor hem was ik een debutantje uit Utrecht.

Tijdens het pleidooi bij het hof gaf ik het voorbeeld van een taxicentrale met een communicatiesysteem voor chauffeurs dat ook onderhouden moet worden. De centrale lijdt schade door snorders die meeluisteren en snel naar de klanten racen. Ik zag instemmend geknik achter de tafel.

Als het debutantje won ik het hoger beroep. Ik kan me dat nog goed herinneren, een prachtige overwinning! We gingen onderhandelen over een redelijke vergoeding. Ik weet nog dat men honderd gulden per ontvanger bood. Een lachertje.

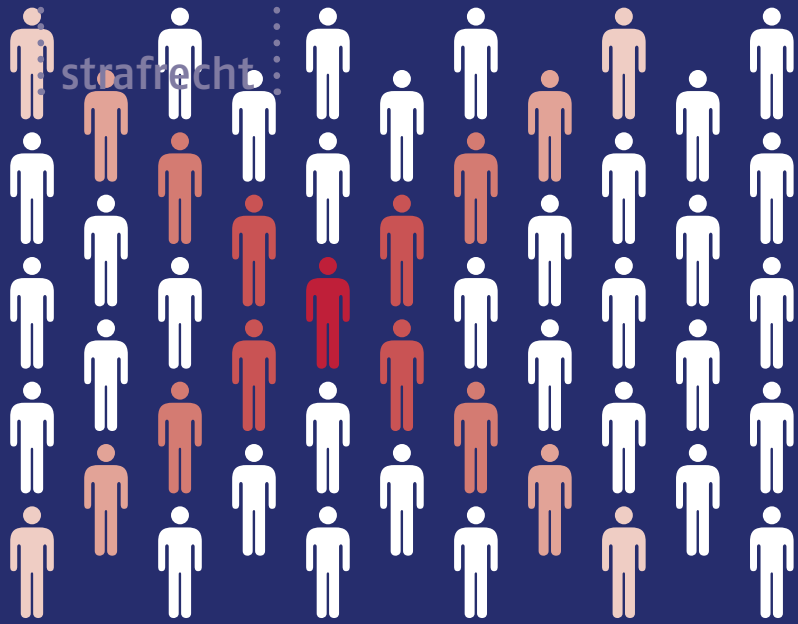
Daarna was de uitspraak van de Hoge Raad natuurlijk een domper. Het Hof en ook de advocaat-generaal hadden ons gelijk gegeven, maar de Hoge Raad kwam met de leer dat aanhaken in beginsel toegelaten is, tenzij het gaat om éénlijnsprestatiezaken. Bijzondere omstandigheden kunnen het aanhaken onrechtmatig maken. Maar in dit geval oordeelde de Hoge Raad: Decca heeft 35 jaar lang genoeg verdiend, de octrooien zijn allang verlopen, wij vinden het wel voldoende zo.

Ik noem dat economisch "binnendijs" redeneren. Decca leunde immers niet als Dagobert Duck achterover, maar onderhield van de huurinkomsten een compleet navigatiesysteem. Toch ben ik altijd blij gebleven dat ik de zaak in hoogste feitelijke instantie heb gewonnen.'

De kern van Holland Nautic/Decca (Ongeoorloofde mededinging)

In Holland Nautic/Decca oordeelde de Hoge Raad de verhandeling door Holland Nautic van radio-ontvangers waarmee navigatiesignalen afkomstig van het Decca-systeem konden worden ontvangen jegens Decca niet onrechtmatig. Het enkel profiteren van het Decca-systeem was niet onrechtmatig, nu Decca zich niet op enig recht van intellectuele eigendom kon beroepen. Voor aanvullende bescherming op grond van het gemene recht zou slechts ruimte bestaan indien de prestatie van Decca zodanig is 'dat zij op één lijn valt te stellen met die welke toekenning van een dergelijk recht rechtvaardigt'. Daarvan was naar het oordeel van de Hoge Raad geen sprake. Het risico van aanhaken was, gelet op het beginsel van vrijheid van handel en bedrijf, inherent aan de wijze waarop Decca haar bedrijf had ingericht.

HR 27 juni 1986, NJ 1987, 191 (met noot van Van Nieuwenhoven Helbach), BIE 1986, 71, IER 1986, 29, RvdW 1986, 137 en LJN AD7158.

Een driedaags Amerikaans seminar over cross-examination¹ bracht inzichten die ook in Nederland bruikbaar zijn bij de ondervraging van getuigen à charge en bij het presenteren van het pleidooi. ‘Bij de getuige die tegenstrijdig heeft verklaard, kan worden begonnen met de grootste tegenstrijdigheid, ook al is die voor de zaak minder relevant.’ En: ‘Waarom zien we zo weinig de laptop en de beamer in de Nederlandse rechtszaal?’

Amerikaanse les in

A.J.M. de Swart en C.W. Noorduyn

advocaten te Rotterdam respectievelijk Den Haag²

Centraal bij de cross-examination staat een grondige voorbereiding. De advocaat wordt geacht de eerdere verklaringen van de getuige te kunnen dromen en over alle te verkrijgen informatie betreffende de getuige te beschikken. Bij belangrijke getuigen wordt voor deze overige informatie dikwijls een particulier recherchebureau ingeschakeld om naspeuringen te doen. De advocaat beschikt zodoende vaak ook over eventuele antecedenten van de getuige. Op basis daarvan kan de getuige die stelt eerlijk te verklaren,

geconfronteerd worden met zijn eerdere veroordeling voor diefstal. En stelen, dat doen eerlijke mensen toch niet?

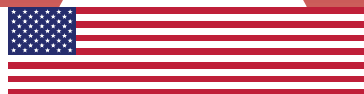
Belangrijk bij de voorbereiding van de ondervraging is ook de opbouw van de vragenlijst. Met kleine stappen dient de advocaat uiteindelijk zijn doel te bereiken. Eventuele escapemogelijkheden moeten vooraf worden dichtgetimmerd. Zo dient de politieambtenaar eerst gevraagd te worden naar het karakter

van zijn proces-verbaal. Dit dient gedetailleerd te gebeuren: is het pv op ambtseid opgemaakt? Is het een officieel document? Staat uw handtekening eronder? Heeft u op de genoemde datum het pv opgemaakt? Gaat het pv in het procesdossier? Is het pv een bewijsmiddel? Krijgt de verdediging daarvan een afschrift?

Op eenzelfde wijze moet worden vastgesteld dat alle relevante feiten daarin staan vermeld, bij voorkeur ook door vragen te stellen over allerlei minder relevante zaken die in het proces-verbaal zijn opgenomen. Dat onderschrijft de volledigheid van een dergelijk document. Pas daarna moet worden ingegaan op de omissie die de advocaat aan de orde wil stellen. De politieambtenaar

¹ In de laatste week van juli vond in Milwaukee de jaarlijkse bijeenkomst plaats van de Amerikaanse National Association of Criminal Defense Lawyers. Het bijbehorende, drie dagen durende, seminar heette ‘Sculpting the Winning Case on Cross-examination’.

² Beide auteurs zijn strafrechtadvocaat bij Sjöcrona Van Stigt advocaten te Rotterdam, respectievelijk Den Haag.

.....
 Een getuige die stelt
 eerlijk te verklaren,
 kan worden gecon-
 fronteerd met zijn
 eerdere veroordeling
 voor diefstal
 .....

strafpleiten

kan dan niet meer ter rechtvaardiging stellen dat het proces-verbaal slechts een zakelijke samenvatting op hoofdlijnen betreft en daarom dat ene punt er niet in opgenomen is. Hij is immers eerder

al uitgebreid ingegaan op het belang van het document en aangetoond is dat er allerlei minder relevante zaken in voorkomen. Een dergelijk zorgvuldig opgebouwde wijze van ondervragen zou

een relatief saai Nederlands verhoor van een verbalisant zeker ten goede kunnen komen.

Russische roulette

De hoofdregel voor alle te stellen vragen tijdens de cross-examination luidt dat deze sturend moeten zijn. Dit in tegenstelling tot het Nederlandse systeem waar de rechter(-commissaris) de antwoorden op dergelijke vragen veelal zal beletten. In de VS wordt juist aangenomen dat door het stellen van dergelijke vragen de (on)betrouwbaarheid van de

Niet-herkozen rechter

Tijdens het congres werden de advocaten opgeroepen zich in te spannen voor de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Deze oproep werd gedaan door voormalig Wisconsin Supreme Court Justice Louis Butler die sinds één dag geen raadsheer meer was, omdat hij de verkiezingen had verloren. Het campagne team van zijn opponent had een advertentie gebruikt met zijn gezicht en dat van een verdachte van verkrachting die hij verdedigde toen hij in 1987 strafrechtadvocaat was. De (misleidende) advertentie stelt dat deze man vrijkwam door toedoen van Butler en daardoor weer opnieuw een misdrijf kon plegen.

Belangenorganisaties hebben ongeveer \$ 1,2 miljoen besteed aan campagnes tegen Butler.³ Butler had kennelijk enkele zaken beslecht in het voordeel van consumenten en daarmee de belangen van het bedrijfsleven geen goed gedaan.

.....
 3 Zie voor voorbeelden van campagnevideo's <http://www.wmc.org/PDFfiles/video/WMcactivistcourtMed—Prog.wmv> en kijk op youtube.com via zoektermen 'wmc attack louis butler'.

De in Nederland geëigende wie-, wat- en waaromvragen bij een getuigenverhoor zien Amerikaanse advocaten als Russische roulette

getuige zal blijken. Daarom is het voor een Amerikaanse advocaat van belang in zijn vragenlijst louter gesloten vragen op te nemen waarop het antwoord van tevoren bekend is. De in ons land geëigende wie-, wat- en waaromvragen zijn bij een gemiddelde cross-examination te gevaarlijk en mogen enkel onder het voorbehoud van maximale risicobeperking worden gesteld indien met alle overige – sturende – opties geen resultaat is bereikt. In Nederland is het ondenkbaar om enkel gesloten vragen te stellen, laat staan wanneer het antwoord op de vragen al bekend is.

Ondanks dit verschil maakt deze Amerikaanse wijze van ondervragen ons wel bewust van de risico's die wij Nederlandse strafrechtadvocaten soms nemen met het opgeven en ondervragen van getuigen à charge. Zonder precies te weten wat de getuige gaat zeggen, stellen we open vragen en zo ontbreekt ons de mogelijkheid bij verlies van controle het verhoor weer naar onze hand te zetten. In het (voor de advocaat) slechtste geval neemt de rechter(-commissaris) zelfs de leiding en blijft er niets over van de in de vragenlijst zorgvuldig opgebouwde structuur. Onze Amerikaanse collega's duiden deze wijze van ondervragen als Russische roulette. Dat leert ons dat de beslissing om in een Nederlandse strafzaak al dan niet over te gaan tot het horen van getuigen, niet altijd een eenvoudige is; het kan soms beter zijn geen risico's te nemen en af te zien van het horen van getuigen. Gaan we toch daartoe over, dan zou een naar Amerikaans model voorbereide en opgebouwde vragenlijst – uiteraard zonder de verboden leading questions – zijn vruchten af kunnen werpen.

Amerikaanse advocaten vinden – het klinkt paradoxaal – dat bij cross-examination de antwoorden van de

getuigen minder relevant zijn. Het gaat om de advocaat die aan de hand van de ondervraging zijn 'theorie' van de zaak overbrengt aan de jury en aantoont dat de getuige die belastend verklaart, niet geloofwaardig is. Daardoor zijn de diverse technieken die Amerikaanse advocaten gebruiken deels ook bruikbaar in een Nederlandse strafzaak: zo niet in het kader van de ondervraging, dan wel bij pleidooi.

Bij de getuige die tegenstrijdig heeft verklaard, wordt bijvoorbeeld aanbevolen om te beginnen met de grootste tegenstrijdigheid, ook al is die voor de zaak wellicht minder relevant. Ook wordt geadviseerd om niet alle futiele inconsistenties te benoemen. Dan zou de jury de advocaat een muggenzifter kunnen vinden, hetgeen zijn geloofwaardigheid niet ten goede komt. Dat is in essentie niet anders in een Nederlandse strafzaak. Een jury mag dan niet te vergelijken zijn met een professionele rechtbank, uiteindelijk is niets menselijks onze rechters vreemd.

Overtuigende beelden

Vermoedelijk komt het door het jurysysteem dat Amerikaanse advocaten sterk zijn in presentatie. De jury moet immers worden overtuigd. Energieke sprekers illustreren hun punten met geavanceerde PowerPointpresentaties afgewisseld met filmpjes van (het voormalige) Court TV en YouTube. Met gebruik van PowerPoint wordt een handschriftvergelijking gedaan van twee dezelfde woorden op twee verschillende documenten die levensgroot naast elkaar op het scherm worden geprojecteerd. De respectievelijke letters worden er één voor één uitgelicht waardoor 'onomstotelijk' vast komt te staan dat de woorden niet door één en dezelfde persoon zijn geschreven. Schetsen van panden kunnen worden

gemaakt met Google SketchUp, waarin weer naar foto's kan worden doorgelinkt.

Een advocaat kan bijvoorbeeld ook filmpjes inzetten van het optreden van speurhonden met geleiders (waarmee ook in Nederland onlangs het nodige bleek te zijn misgegaan). Bij het bekijken van de filmpjes wordt duidelijk dat de hondengeleider de speurhond – al dan niet bewust – aanwijzingen geeft waarop de hond reageert. Was dat zonder de film ook aantoonbaar geweest? Vermoedelijk niet even overtuigend. Waarom zien we nog zo weinig de laptop en de beamer in de Nederlandse rechtszaal, bij zowel OM als verdediging? Hoewel het abstracte denkvermogen van de Nederlandse rechter ongetwijfeld beter is ontwikkeld dan dat van een Amerikaans jurylid, zal de introductie van beeld en geluid bijdragen aan een beter requisitoir en pleidooi. In elk geval zouden de soms ellenlange droge pleidooien aantrekkelijker worden voor de toehoorder.

Lowest of the low

Ondanks de processuele verschillen tussen een Nederlandse rechtszaak en een Amerikaanse jury trial, maakt de confrontatie met het optreden van Amerikaanse advocaten eens te meer duidelijk dat wij advocaten in welke jurisdictie dan ook in wezen hetzelfde werk doen. In de woorden van een spreker op het congres: 'We defense attorney's deal with the lowest of the low – and it is our job to protect our clients from them.'

Voorzichtige vinger op zere plekken van forensische gedragskunde

.....
Eric Rassin

rechtspsycholoog te Rotterdam¹
.....

Elke functie heeft zijn eigenaardigheden. Wie als docent tijdens het nakijken van een tentamen een fout maakt, heeft op zijn geweten dat een student een 5 krijgt in plaats van een verdiende 6. Wie ervoor kiest om in de forensische gedragskunde te werken en aldaar een fout maakt, heeft te maken met gevolgen van een andere orde. Daar gaat het immers om de keuze tussen straf of maatregel, tussen verlengen en beëindigen van tbs. Dit maakt de noodzaak om juist in de forensische setting perfect werk te leveren, groot. Helaas worden onderkend dat de wereld van de forensische gedragskundige er een is waar van wetenschappelijke verantwoording weinig sprake lijkt te zijn.

Tegen deze achtergrond is het initiatief welkom van Van Marle, Mevis en Van der Wolf om een handboek te publiceren over pijnpunten in de forensische gedragskunde. En pijnpunten zijn er: welke psychiatrische aandoeningen reden zijn om iemand ontoerekeningsvatbaar te verklaren, is bijvoorbeeld obscuur. De behandeling die momenteel aan tbs'ers wordt aangeboden, werkt niet of de werking ervan is onbekend. Ondanks dergelijke manco's verdienen gedragskundigen al bijna honderd jaar een goed belegde boterham met hun forensische adviezen en inzichten.

Het boek kan de pijnpunten niet wegnemen, maar vergeleken met andere handboeken op dit gebied, kent het enkele sterke punten. Om te beginnen durven de auteurs en redacteurs het aan om enkele problemen uitvoerig te bespreken. In een context waar normaliter de deuren potdicht blijven voor kritiek is dat een verademing. In de tweede plaats worden in dit boek juridi-

.....
sche, psychiatrische en psychologische bijdragen gebundeld, met als gevolg een behoorlijk holistisch beeld van de problematiek. Met het risico andere bijdragen tekort te doen, merk ik op dat ik persoonlijk vooral gecharmeerd was van hoofdstuk 2 (Van Marle & Van der Wolf) waarin onder meer de beperkingen van de Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (het definitieboek voor psychiatrische stoornissen) worden besproken. Ook hoofdstuk 17 (Van Emmerik) sprak mij aan, omdat daarin een uitputtend overzicht wordt gegeven van allerhande risicotaxatie-instrumenten waarvan de Nederlandse gedragskundige zich kan bedienen.

Natuurlijk zijn er ook kritiekpunten. Op p. 201 staat bijvoorbeeld: 'Als Oei vaststelt dat het Pieter Baan Centrum goed werk levert, en om dat te staven vermeldt dat in 90% van de gevallen het oordeel van het PBC wordt gevolgd, kan de kanttekening worden geplaatst dat een percentage van 10 afwijkende rechterlijke oordelen in het geval van bijvoorbeeld DNA-onderzoek eenvoudig ondenkbaar zou zijn.' Ik had daar liever de meer fundamentele kanttekening gezien dat het overnemen van een oordeel door de rechter geen feedback is voor de kwaliteit van een gedragskundig rapport.

Een ander citaat (p. 178): 'Zo stelt Beukers zich op het standpunt dat een op het moment van het gedragskundig onderzoek vastgestelde persoonlijkheidsstoornis ook aanwezig was ten tijde van het plegen van het tenlastegelegde delict. Verklaringen van de verdachte of van getuigen zijn daarvoor volgens deze auteur niet nodig.' Dergelijke citaten illustreren dat de forensische gedragskunde nog lang niet op het 'evidence-based' niveau verkeert waarover de beoefenaren zo veelvuldig reppen.

Dat forensische gedragskunde en het strafrecht elkaar gemakkelijk bijten, kan tot slot worden geïllustreerd met Van Marles conclusie dat de rapporteur geen rapport zou moeten uitbrengen

H.J.C. van Marle, P.A.M. Mevis & M.J.F. van der Wolf (2008). *Gedragskundige rapportage in het strafrecht*. Deventer: Kluwer, 549 p., € 57,50.

.....
in geval van een ontkenkende of weigerende verdachte/dader. Dat lijkt me een terechte aanbeveling. Maar het is wel in strijd met Van Marles eerdere publicaties en met de gangbare praktijk. Het is even slikken, maar een ontkenning wordt door gedragskundigen in de regel opgevat als teken van schuld, of zelfs als teken van pathologie. Dat blijkt dan weer op p. 207, waar De Roos twee deskundigen aanhaalt (Beukers en Oei): 'Wanneer van een psychose sprake is kan de ontkenning van het delict een wezenlijk onderdeel van de stoornis vormen.' Tja, gedragskundigen zijn dan ook niet bekend met de presumpctie van onschuld.

Hoewel het instituut van de ontoerekeningsvatbaarheid legitieme grondslagen kent (zoals het adagium 'geen straf zonder schuld'), is de huidige gedragskundige invulling zo achterhaald en ongefundeerd dat sommigen, zoals Van Koppen, ervoor pleiten ons tbs-systeem af te schaffen. Zover gaan de auteurs in dit boek niet; ze leggen op een geciviliseerde (mij iets te voorzichtige) manier de vinger op enkele zere plekken. In die zin is het boek voor menig lezer allicht een eyeopener.

.....
¹ Prof. mr. dr. Eric Rassin is hoogleraar rechtspsychologie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. E-mail: rassin@fsw.eur.nl; redactie Advocatenblad: linus.hesselink@reedbusiness.nl.

‘De advocatuur moet ook verbeteringen van

.....
De advocaat moet ook maatschappelijk actief zijn, niet alleen om vijf uur op de golfbaan te staan, of in je Bloemendaalse tuin te zitten
.....

De deken in actie: Willem Bekkers spreekt hier, tijdens de viering van het 55-jarig bestaan van de Orde, leden van de International Bar Association toe, in de ambtswoning van burgemeester Cohen.

Foto: Jeroen Hiemstra

opkomen voor structurele democratie en rechtsstaat'

De rechtszaal lonkt nog altijd meer dan de vergaderzaal. 'Ik heb er nooit een seconde spijt van gehad dat ik advocaat ben geworden', zegt Willem Bekkers na een jaar dekenaat. Als deken ziet hij 'in de Orde te weinig begrip voor de verschillende advocaten, van Zuidas tot sociale advocatuur'. En soms ook te weinig begrip voor de Ordebestuurder: 'De achterban reageert soms verzuurd op initiatieven van Ordebestuurders.' Twee leden van de achterban spraken met hem over zijn ervaringen.

.....
Koert Boshouwers en Leo van Osch
redactieleden
.....

Ik hecht aan een bestuur van de orde dat bestaat uit advocaten die praktijkvoering en besturen combineren. Dat is voor de één moeilijker dan voor de ander. Gelet op mijn leeftijd, 64, mijn persoonlijke omstandigheden en de aard van mijn praktijk [advies en arbitrage, red.], is het dekenaat te combineren met werken als advocaat. Als je 40 bent, is dat een stuk moeilijker.'

Advocatuur en burgerschap horen bij elkaar?

'Ik doel daarbij op de wijze van dienstverlening en de maatschappelijke betrokkenheid. De dienstverlening is de afgelopen dertig jaar veranderd van klussen doen tot een vertrouwensrelatie met de cliënt opbouwen waarbinnen klussen worden gedaan. De advocaat is sparring partner en geen serviele urenschrijver meer. Met alleen een juridische blik kijken naar een voorgelegd probleem, kan leiden tot grote schade.

Ik kreeg ooit een vrouw als cliënte die wilde scheiden. Al doorvragend bleek dat haar man ontslagen was als taxi-

chauffeur, wat veel relationele problemen met zich bracht. Toen het arbeidsrechtelijke probleem was opgelost, bleek de echtscheiding niet meer nodig.

Met maatschappelijke betrokkenheid bedoel ik dat de advocaat niet alleen declarabel, maar ook maatschappelijk actief moet zijn. Niet alleen maar om vijf uur op de golfbaan gaan staan, of in je tuin in Bloemendaal gaan zitten.'

De opleiding tot advocaat kan beter?

'De rechtenstudie is te eenzijdig gericht op het vergaren van beperkte juridische kennis en sluit onvoldoende aan bij de kennis en vaardigheden die een advocaat nodig heeft. Naast juridische vakken zou veel meer aandacht besteed moeten worden aan rechtsfilosofie, rechtssociologie, ethiek en psychologie. Toen Frits van Oostrom president van de Koninklijke Nederlandse Academisch van Wetenschappen was, zei hij er interessante dingen over. De laatste jaren is een platte visie het denken over het hoger onderwijs gaan domineren: het onderwijs als

product en de student als rondshoppende consument. Dat zijn misplaatste projecties van het marktdenken op de universitaire wereld.

Ik sta wel open voor toelating tot de balie van hbo-juristen, mits academisch opgeleid. En in bepaalde advocatenpraktijken is er interessant werk voor degenen die uitsluitend een hbo hebben genoten.

In het NRC zei ik dat je na zou moeten denken over de gildestructuur van leerling-advocaat of aspirant-advocaten. Maar uiteindelijk denk ik dat het huidige systeem van het patronaat, mits goed uitgevoerd, voldoende waarborg biedt voor een goede dienstverlening, ook door stagiaires. Voorwaarde is wel dat de patroon zijn taak serieus neemt en zijn verantwoordelijkheid neemt. Als patroon moet je tegen de cliënt kunnen zeggen dat je stagiaire prima gekwalificeerd is voor de klus en dat de cliënt, als hij klachten heeft, bij jou als patroon terecht kan.

Als patroon moet je geen "soldaten" opleiden die alleen maar deelopdrachten in je dossier uitvoeren, ze moeten officier worden die zelfstandig een klus klaren. Hoe kun je anders omgaan met de particulier die met een schoenendoos onder zijn arm, en een berg emotie, zijn hart uitstort?

.....
Er is niets tegen om een toelatingstoets voor de beroepsopleiding in te voeren
.....

Over deze thema's vond aan de vooravond van het Jaarcongres op 18 september een symposium plaats, dus zowel in de universitaire opleiding, de stage als de permanente opleiding. Met onze jubileumbundel in de hand werd dat een interessante discussie.

Ik hoor regelmatig klachten over de beroepsopleiding. Voor de een ligt de lat te hoog, voor de ander te laag. De kwaliteit van de instroom in de beroepsopleiding is wisselend. Dat heeft ook te maken met de financiering van het wetenschappelijk onderwijs, waardoor je wordt gekort als studenten niet afstuderen. Naar mijn mening is er niets tegen om een toelatingstoets voor de beroepsopleiding in te voeren. De advocatuur is niet gebaat bij de afgestudeerde jurist die onvoldoende academisch is gevormd.'

Is de advocaat te duur?

'De maatschappij kijkt met een kritische blik naar de tarieven van de advocatuur. Wat vaak wordt onderschat is de toegevoegde waarde van advocaten, die "de rechtsconsumptie" laag houden doordat ze allerlei zaken regelen. Zonder de advocatuur zou de rechterlijke macht worden geconfronteerd met een grotere aanwas van zaken, met alle kosten voor de maatschappij van dien.

In de media is veel aandacht besteed aan de tarieven van de advocatuur en het onderzoek dat de Orde heeft aangekondigd. Dit onderzoek zal overigens veel breder zijn dan de tarieven alleen. Het gaat ook om andere belemmeringen bij de toegang tot de advocatuur en vraag en aanbod. Vanuit markteconomisch perspectief gezien, is het vreemd dat het aantal advocaten in de laatste jaren explosief is gestegen en de tarieven eveneens. Daar komt nog bij dat het, op aandringen van de NMa, loslaten van het basisuurtarief zou moeten leiden tot een tariefdaling. Dit is niet gebeurd; integendeel, de uurtarieven lijken sterker te zijn gestegen dan de praktijkkosten.

In het *Financieele Dagblad* heb ik geopperd dat de ondernemer creatief moet zijn als het gaat om de prijs die hij betaalt. Dat ligt natuurlijk anders bij een particulier die in de problemen zit, dan moet een advocaat financieel extra verantwoordelijkheid nemen. Een ondernemer vraagt wel een uitgebreide offerte wanneer hij een nieuwe auto koopt,

.....
**Het is vreemd dat het aantal
advocaten én de tarieven explosief
stegen en dat de uurtarieven sterker
lijken te zijn gestegen dan de
praktijkkosten**
.....

maar is kennelijk minder assertief als hij bij de advocaat binnenkomt. Terwijl er wel mogelijkheden zijn om met de advocaat bijvoorbeeld prijsafspraken te maken, een *package deal* te sluiten of tariefverlaging te bedingen; ik denk hierbij aan huisadvocaten. De advocaat zal meer dan nu het geval is ook ongevraagd zijn tarief en kostenstructuur moeten uitleggen. Wat hij per uur declareert, is tenslotte niet zijn inkomen.'

Is het tuchtrecht niet goed zoals het is?

'Je kunt als Orde niet alleen maar af gaan zitten wachten totdat een klager in het geweer komt. We hebben wel signalen nodig van direct belanghebbenden, maar ook van rechters, officieren en niet te vergeten advocaten. De Orde kan er echter niet voor instaan dat alle 15.000 advocaten nooit een misstap begaan.

Ja, die advocaat die recent verward in een hotelkamer werd aangetroffen nadat € 150.000 aan derdengeld was verdwenen. We weten allemaal hoe de boekhoudverordening werkt; de man heeft de verordening overtreden. De Arnhemse deken Frans Knüppe zegt dat advocaten niet de andere kant moeten opkijken als zij weten dat er bij hun collega iets structureel mis is. Daar ben ik het mee eens. De advocaat die zaken ziet passeren die niet door de beugel kunnen en niet ingrijpt, bijvoorbeeld door de deken al dan niet vertrouwelijk in te schakelen, is mede verantwoordelijk voor beschadiging van het vertrouwen

in de advocatuur.

Kamerbreed tekent zich een meerderheid af om de advocatuur een eigen tuchtrechtspleging te gunnen. Ik zie overigens niet in waarom de overheid wel volledig het medisch tuchtrecht financiert en niet dat van de advocatuur.'

Waarom heeft nu zelfs de Orde een beleidsplan?

'We hebben een beleidsplan opgesteld om op hoofdlijnen het beleid van de Orde te beschrijven en vast te stellen door het College van Afgevaardigden. In de eerste plaats streeft de AR naar een collegiaal bestuur. Daarom zijn de portefeuilles afgeschaft. In de tweede plaats wil de AR beleid ontwikkelen in nauwe samenspraak met het College. Daarbij kan het ontwerpen en ter discussie stellen van een beleidsplan een rol spelen. Die gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle advocaten bepaalt de toekomst van de advocatuur en haar organisatie in Nederland.

Ik zie in de Orde te weinig begrip, of zo u wilt respect, voor de verschillende soorten advocaten: in uitersten de Zuidas en de sociale advocatuur. Ook valt me een soort verzuring op in de reacties van de achterban op initiatieven van ordebestuurders, soms voordat een initiatief werkelijk het levenslicht heeft gezien.

Ik ben ervan overtuigd dat de Orde in belangrijke mate in eigen hand heeft hoe de advocatuur er in Nederland over tien jaar uitziet. Kijk maar naar de ontwikkelingen in het buitenland. Voorwaarde is wel dat de advocatuur burgerschap toont. De advocatuur moet aanwezig zijn in het maatschappelijk debat. Ze moet het als haar taak zien om op te komen voor het individuele belang van de burger maar ook voor collectieve belangen en structurele verbeteringen van democratie en rechtsstaat.'

MUTSAERTS

Kwaliteit verzekerd

DOORBRAAK AOV ADVOCATUUR EN NOTARIAAT

Mutsaerts realiseert doorbraak in premie arbeidsongeschiktheidsverzekering

Middels een verzekering exclusief ontwikkeld voor advocatuur en notariaat, biedt Mutsaerts een oplossing met uitgebreide voorwaarden en met verreweg de scherpste premiestelling. Dit scheelt u, afhankelijk van de aanvangsleeftijd, 25 tot 70% over de gehele looptijd.

- beroepsarbeidsongeschiktheid gedurende de hele looptijd
- gerenommeerde verzekeraar
- zowel individueel mogelijk als op collectieve basis voor gehele maatschap
- hoge verzekerde bedragen mogelijk (maximaal € 400.000,- op jaarbasis)

Premievergelijking gehele looptijd

Verzekerd bedrag € 100.000 • Wachtijd 1 jaar

60 jaar 0% index	Traditionele partij	Mutsaerts
35 jaar tot einde	139.652	91.330
40 jaar tot einde	119.336	73.806
45 jaar tot einde	90.821	52.518
50 jaar tot einde	58.393	29.364
55 jaar tot einde	25.835	9.201

65 jaar 0% index	Traditionele partij	Mutsaerts
35 jaar tot einde	215.551	143.174
40 jaar tot einde	190.244	123.835
45 jaar tot einde	154.635	99.161
50 jaar tot einde	114.009	69.738
55 jaar tot einde	73.154	38.279

Wie is Mutsaerts?

Mutsaerts BV, gevestigd in Tilburg, is een onafhankelijk assurantie-kantoor en heeft een geschiedenis die teruggaat tot 1926.

Veel advocaten en notarissen behoren tot haar clientèle.

Het aangaan van een langdurige relatie staat hierbij voorop, waarbij Mutsaerts een proactieve rol vervult.

Uitnodiging

Hebt u interesse in een voor u of uw kantoor op maat gemaakte offerte of vergelijking?

Neemt u dan contact op met ons kantoor en vraagt u naar drs. Freek Njio, fnjio@mutsaerts.nl

Mutsaerts BV
Ringbaan West 240 · Tilburg
Postbus 9102 · 5000 HC Tilburg
T 013 5942828
F 013 5942829
www.mutsaerts.nl

Razendsnel e-mailen en internetten
waar en wanneer u wilt.
Met de Dongel van KPN.

19,95/mnd
excl. btw

Mobiel werken.
Makkelijk toch?

Verkrijgbaar via kpn.com/dongel | 0800-0105 | KPN Business Center

 kpn
sluit je aan

rechter schrijft terug

Jan van der Does

Afscheid van het vreemdelingenrecht

Op de laatste zitting kwam het relaas van een Chinese asielzoeker aan de orde. Het verslag in het nader gehoor luidde letterlijk als volgt:

‘U krijgt nu de gelegenheid in uw eigen woorden te vertellen waarom u China heeft verlaten.’

De heer W. verklaarde hierop het volgende:

‘Mijn vader is toen ik een jaar of zeven was aan een ziekte overleden. Toen had ik alleen nog mijn oude moeder. Ik heb altijd met haar op het land gewerkt, tot ik 27 jaar oud was. Er kwam toen iemand langs, die vroeg of ik niet het land uit wilde. Ik wilde dat wel, maar wist niet op welke manier. Die persoon zei dat het erg goed was in het buitenland. Hij heeft vervolgens alles geregeld.’

Kanslozer kan een asielverzoek niet zijn. Eerlijker ook niet. In sommige kringen heet een dergelijke vreemdeling een gelukzoeker. Dat is diffamerend bedoeld. Meestal bestaan die kringen zelf uit gelukzoekers, maar als een Nederlander geluk zoekt, dan is dat een gewaardeerd teken van vitaliteit. Toch heeft het relaas in zijn soberheid een zekere schoonheid. Elke zin roept verbeelding op.

Asiel gaat uit van menselijke nood. En de oorzaken van die nood kunnen gelegen zijn in de natuur, in het menselijk lichaam, dat ook natuur is, en in de medemens. Wat in relevante mate schrijnend is, wat een klemmende reden van humanitaire aard oplevert, wat van een bijzondere hardheid getuigt, het is allemaal zo veel mogelijk benoemd en vastgelegd in regelgeving en jurisprudentie. En al die regels en rechtspraak honoreren niet de barre ellende die de mens in een traag maar gestaag proces ondervindt van de natuur. En ook niet het leed dat de desintegratie van het eigen lichaam oplevert. Alleen wat de ene mens de ander aandoet, in de vorm van foltering en discriminatie, in etnisch geweld en religieuze waanzin, biedt een opening in de gesloten grens. Een ploeterende boer met een oude moeder heeft hier dan ook weinig te zoeken. Als de boer op de plaatselijke markt was gaan staan met een bord waarop hij meedeelde dat Tibet onafhankelijk moest worden, dan zou hij – ik sla nu een paar tussenstappen over – met alle egards in Nederland zijn ontvangen. Dat is wat het vreemdelingenrecht op den duur zo onbevredigend maakt.

Op dezelfde zitting trad in een andere zaak een advocaat op die zijn cliënt had aangeraden een hernieuwde aanvraag te doen. Een dergelijke aanvraag betekent uiteraard dat onmiddellijk art. 4:6 Awb om de hoek komt kijken dat waakt tegen elk verkapt hoger beroep. Desgevraagd kende de advocaat het wetsartikel niet, en daartoe uitgenodigd kon hij op deze preliminaire kwestie geen commentaar leveren.

Om redenen die wel te achterhalen zijn, namelijk de afwezigheid van marktwerking en een ernstig tekort aan interne zuivering, handhaaft het vreemdelingenrecht relatief veel slechte advocaten. Zij gaan maar door, jaar in, jaar uit, en weten telkens te melden hoe deerniswekkend de situatie van hun cliënt is. Voor elke betrokken vreemdeling is die bijstand een extra ramp.

Ook dat is een reden waarom bij vlagen de praktijk van het vreemdelingenrecht terneerdrukkend kan zijn.

Rest mij, nu ik als rechter naar een andere sector vertrek, een saluut aan de advocaten die met grote inzet en deskundigheid aan het vreemdelingenbedrijf verbonden zijn. Voor wie de situatie van een cliënt nooit helemaal door de regels wordt gedekt. Die in alle eerlijkheid de kansen met hun cliënt doornemen. Die aan de ene kant gaan waar geen weg lijkt te zijn, maar aan de andere kant de cliënt een kansloze procedure besparen. Zij zijn de ware wegbereiders.

Verordening tot wijziging van art. 5 Verordening op de Permanente Opleiding 2000

Met ingang van 1 januari 2009 vervalt artikel 5 van de Verordening op de Permanente Opleiding 2000. Ontheffing van opleidingsverplichtingen is niet langer mogelijk. De beoordeling van gevallen waarin niet voldaan is aan opleidingsverplichtingen wordt daarmee overgelaten aan de discretionaire bevoegdheid van de plaatselijke deken.

Het College van Afgevaardigden van de Nederlandse Orde van Advocaten;

Overwegende,

Dat het gewent is artikel 5 Verordening op de Permanente Opleiding 2000 aan te passen;

Gelet op artikel 28 Advocatenwet;

Gezien het ontwerp van de Algemene Raad;

Stelt de volgende verordening vast:

Artikel 5 komt te luiden:

(vervallen)

Inwerkingtreding

De wijziging van artikel 5 Verordening op de Permanente Opleiding treedt in werking op 1 januari 2009.

Toelichting

Artikel 5 van de Verordening is met ingang van 1 januari 2009 vervallen. Ontheffing van opleidingsverplichtingen is niet langer mogelijk. De beoordeling van gevallen waarin niet voldaan is aan opleidingsverplichtingen wordt daarmee overgelaten aan de discretionaire bevoegdheid van de plaatselijke deken. De deken heeft een centrale plaats bij de naleving van de Verordening, artikel 6. Hij is daar bij uitstek voor toegerust. De deken is doorgaans beter op de hoogte van de bijzondere omstan-

digheden van een geval en heeft meer mogelijkheden om op het specifieke geval toegesneden voorwaarden te stellen, zoals het inhalen van tekorten in het lopende jaar. De deken kan ook een dekenbezwaar indienen. Meer maatwerk dus. Afschaffing vergroot ook de efficiëntie doordat de beoordeling in één hand komt. Dit voorstel past in het streven naar decentralisatie en de functie van de plaatselijk deken als poortwachter. Afschaffing dient tenslotte het uitgangspunt van de Verordening: iedere advocaat moet aan zijn opleidingsverplichtingen voldoen.

De Toelichting bij het oude artikel 5 in de noten (12 en 13) komt hiermee te vervallen.

Opleidingen

VSO

Beslag- en executierecht

VSO-cursus Beslag- en Executierecht
04-12-2008 09:30 - 19:30 uur
05-12-2008 09:00 - 17:00 uur
Plaats Lage Vuursche
Doelgroep VSO/PO
Niveau *
Instelling CPO Radboud Universi-

teit Nijmegen,
tel. 024-3612022
Docent(en) mr. N.J. Jacobs,
mr. M.L.S. Kalf, mr. H.A. Stein,
mr. J.W. Westenbergh
Cursusprijs € 695 geen btw
Opleidingspunten
12 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
12 Totaal

Personen- en familierecht

Huwelijksvermogensrecht
15-12-2008 10:00 - 16:30 uur
16-12-2008 10:00 - 16:30 uur

Plaats Hoofddorp
Doelgroep VSO
Niveau *
Instelling Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en) prof. mr. W. Kolkman, prof. mr. dr. L.C.A. Verstappen
Cursusprijs n.n.b.
Opleidingspunten
10 Juridisch
- Beroepsvaardigheden

- Management/Organisatie
10 Totaal

Verbintenissen- en contractenrecht

VSO-cursus Contracten maken en beoordelen
03-12-2008 09:30 - 19:30 uur
04-12-2008 09:00 - 17:00 uur
Plaats Ellecom
Doelgroep VSO/PO
Niveau *
Instelling CPO Radboud Universiteit Nijmegen,
tel. 024-3612022
Docent(en) mr. C. Christiaans, prof. mr. G.J. Rijken, mr. H. Wammes
Cursusprijs € 695 geen btw

Opleidingspunten
13 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
13 Totaal

Presenteren

Mediatraining: 'Hoor en Wederhoor'
In overleg 09:00 - 17:00 uur
In overleg 09:00 - 17:00 uur
Plaats Hilversum
Doelgroep VSO/PO
Niveau *
Instelling Stichting Media Academie,

In deze rubriek het cursusaanbod in het kader van de Permanente Opleiding (PO) en het cursusaanbod voor de Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO). De door de Orde erkende opleidingsinstellingen naast PO-cursussen kunnen tevens VSO-cursussen voor advocaat-stagiaires organiseren.

Opleidingen

tel. 035-6466262
 Docent(en) Deskundige trainers
 Cursusprijs € 1.250 geen btw
 Opleidingspunten
 - Juridisch
 12 Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 12 Totaal

Mediatraining: 'Geen commentaar'

In overleg 09:00 - 17:00 uur
 In overleg 09:00 - 17:00 uur
 In overleg 09:00 - 17:00 uur
 Plaats Hilversum
 Doelgroep VSO/PO
 Niveau *
 Instelling Stichting Media Academie,
 tel. 035-6466262
 Docent(en) Deskundige trainers
 Cursusprijs € 1.750 geen btw
 Opleidingspunten
 - Juridisch
 18 Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 18 Totaal

PO

Agrarisch recht

Landbouw en ruimtelijke ordening
 17-10-2008 12:00 - 16:30 uur
 Plaats Wageningen
 Doelgroep PO
 Niveau ** Actualiteiten
 Instelling Instituut voor Agrarisch Recht,
 tel. 0317-424181
 Docent(en) prof. mr. D.W. Bruil,
 mr. A.A.J. de Gier
 Cursusprijs € 360 exclusief btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 04 Totaal

Arbeidsrecht

De Zieke Werknemer in 2008
 02-12-2008 09:00 - 17:00 uur
 16-12-2008 09:15 - 16:30 uur
 Plaats Amsterdam
 Doelgroep PO
 Niveau **
 Instelling Instituut voor Arbeidsrecht,
 tel. 0182-358252
 Docent(en) drs. W.J. Achterveld,
 mr. D.J. Buijs, mr. C.J. Frikkee,
 drs. R.A. Heida, mr. M.C.P.H. Houben,
 mr. dr. S.F.H. Jellinghaus,
 mr. C. Kehrer Bot, mr. J. Meijer,
 mr. J. Pel, mr. drs. D.W.M. Weesie,
 prof. mr. W.A. Zondag
 Cursusprijs € 850 exclusief btw
 Opleidingspunten
 11 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 11 Totaal

Sdu commentaardagen

Arbeidsrecht
 03-12-2008 09:30 - 16:30 uur
 12-12-2008 09:30 - 16:30 uur
 Plaats Rotterdam
 Doelgroep PO
 Niveau **
 Instelling Instituut voor Arbeidsrecht,
 tel. 0182-358252
 Docent(en) mr. D.J. Buijs, drs. R.A. Heida,
 mr. A.R. Houweling, mr. M.J.M.T. Keulaerds,
 mr. J.M. de Laat, prof. mr. C.J. Loonstra,
 mr. P.C. Vas Nunes, prof. mr. W.A. Zondag
 Cursusprijs € 645 exclusief btw
 Opleidingspunten
 11 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 11 Totaal

Oudere werknemer: binnenhalen - binden of exit?

04-12-2008 09:00 - 16:30 uur
 Plaats Den Bosch
 Doelgroep PO
 Niveau **
 Instelling Instituut voor Arbeidsrecht,
 tel. 0182-358252
 Docent(en) mr. E.L.J. Bruyninckx,
 mr. D.J. Buijs, ir. C.A.J. Litjens,
 mr. J. Meijer, ir. C. Pannevis
 Cursusprijs € 475 exclusief btw
 Opleidingspunten
 05 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 05 Totaal

Actualiteiten Arbeidsrecht

04-12-2008 15:15 - 21:00 uur
 Plaats Enschede
 Doelgroep PO
 Niveau ** Actualiteiten
 Instelling Instituut voor Arbeidsrecht,
 tel. 0182-358252
 Docent(en) mr. E.L.J. Bruyninckx,
 mr. D.J. Buijs, mr. A. Kouwenhoven,
 mr. J. Meijer, mr. P.S. van Minnen,
 mr. P.C. Vas Nunes, mr. A.C. Steensma
 Cursusprijs € 345 exclusief btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 04 Totaal

Masterclass Wijziging van arbeidsvoorwaarden

08-12-2008 15:00 - 20:30 uur
 Plaats Den Bosch
 Doelgroep PO
 Niveau **
 Instelling Instituut voor Arbeidsrecht,
 tel. 0182-358252
 Docent(en) mr. dr. S.F.H. Jellinghaus,
 prof. mr. W.A. Zondag
 Cursusprijs € 475 exclusief btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden

- Management/Organisatie
 04 Totaal

Regionaal Congres Ontslagrecht 'Disfunctioneren - wangedrag & arbeidsconflicten'

09-12-2008 09:30 - 17:00 uur
 Plaats Roermond
 Doelgroep PO
 Niveau **
 Instelling Instituut voor Arbeidsrecht,
 tel. 0182-358252
 Docent(en) mr. D.J. Buijs, mr. R. Hansma,
 mr. M.J.M.T. Keulaerds, mr. J. Meijer,
 prof. mr. W.A. Zondag
 Cursusprijs € 475 exclusief btw
 Opleidingspunten
 06 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 06 Totaal

Cursus Arbeidsconflicten

09-12-2008 10:00 - 16:30 uur
 Plaats Zwolle
 Doelgroep PO
 Niveau **
 Instelling Instituut voor Arbeidsrecht,
 tel. 0182-358252
 Docent(en) drs. R.A. Heida, mr. P.C. Vas Nunes,
 mr. J. Pel
 Cursusprijs € 495 exclusief btw
 Opleidingspunten
 05 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 05 Totaal

Actualiteiten Arbeidsrecht

10-12-2008 15:15 - 21:00 uur
 Plaats Utrecht
 Doelgroep PO
 Niveau ** Actualiteiten
 Instelling Instituut voor Arbeidsrecht,
 tel. 0182-358252
 Docent(en) mr. E.L.J. Bruyninckx,
 mr. D.J. Buijs, mr. A. Kouwenhoven,
 mr. J. Meijer, mr. P.S. van Minnen,
 mr. P.C. Vas Nunes, mr. A.C. Steensma
 Cursusprijs € 345 exclusief btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 04 Totaal

Grensoverschrijdende Aspecten van Arbeid

17-12-2008 09:45 - 16:30 uur
 Plaats Enschede
 Doelgroep PO
 Niveau **
 Instelling Instituut voor Arbeidsrecht,
 tel. 0182-358252
 Docent(en) mr. L.J.A. van Amersfoort,
 mr. dr. E. Franssen, drs. J. Sijstermans
 Cursusprijs € 475 exclusief btw
 Opleidingspunten
 05 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden

- Management/Organisatie
 05 Totaal

Actualiteiten Arbeidsrecht

18-12-2008 15:15 - 21:00 uur
 Plaats Rotterdam
 Doelgroep PO
 Niveau ** Actualiteiten
 Instelling Instituut voor Arbeidsrecht,
 tel. 0182-358252
 Docent(en) mr. E.L.J. Bruyninckx,
 mr. D.J. Buijs, mr. A. Kouwenhoven,
 mr. J. Meijer, mr. P.S. van Minnen,
 mr. P.C. Vas Nunes, mr. A.C. Steensma
 Cursusprijs € 345 exclusief btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 04 Totaal

Bank- en effectenrecht en financiering

ISDA & Derivaten
 19-11-2008 10:00 - 16:30 uur
 Plaats Amsterdam
 Doelgroep PO
 Niveau **
 Instelling Academie voor Toegepaste Rechtswetenschappen,
 tel. 0570-751230
 Docent(en) mr. R.A. Stegeman,
 mr. P.J.N. van Welzen
 Cursusprijs € 715 exclusief btw
 Opleidingspunten
 05 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 05 Totaal

Beslag- en executierecht

VSO-cursus Beslag- en Executierecht
 04-12-2008 09:30 - 19:30 uur
 05-12-2008 09:00 - 17:00 uur
 Plaats Lage Vuursche
 Doelgroep VSO/PO
 Niveau *
 Instelling CPD Radboud Universiteit Nijmegen,
 tel. 024-3612022
 Docent(en) mr. N.J. Jacobs, mr. M.L.S. Kalff,
 mr. H.A. Stein, mr. J.W. Westenberg
 Cursusprijs € 695 geen btw
 Opleidingspunten
 12 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 12 Totaal

Faillissements- en insolventierecht

Opfris Insolventierecht
 03-12-2008 13:15 - 17:45 uur
 Plaats Groningen
 Doelgroep PO
 Niveau ** Actualiteiten
 Instelling Juridisch Contractonderwijs RUG,
 tel. 050-3635748
 Docent(en) mr. dr. ing. A.J. Verdaas,
 prof. mr. F.M.J. Verstijlen
 Cursusprijs € 550 geen btw
 Opleidingspunten

04 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 04 Totaal

Fiscaal recht

Actualiteiten Vennootschapsbelasting
 11-12-2008 14:00 - 20:45 uur
 Plaats Maarssen
 Doelgroep PO
 Niveau ** Actualiteiten
 Instelling Euroforum,
 tel. 040-2974977
 Docent(en) mr. M. van Herksen,
 prof. mr. H.M.N. Schonis,
 mr. S.A. Stevens, mr. drs. S.A.W.J. Strik
 Cursusprijs € 999 exclusief btw
 Opleidingspunten
 05 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 05 Totaal

Gedrags- en tuchtrecht

De Geschillencommissie Advocatuur
 31-10-2008 09:30 - 12:30 uur
 Plaats Vierhouten
 Doelgroep PO
 Niveau * Actualiteiten
 Instelling Okkerse & Schop Advocaten,
 tel. 036-5346220
 Docent(en) Nog niet bekend,
 mr. N. Schaar
 Cursusprijs n.n.b.
 Opleidingspunten
 02 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 02 Totaal

Intellectuele eigendom

Workshop 'Weigering'
 24-11-2008 13:00 - 17:15 uur
 Plaats Den Haag
 Doelgroep PO
 Niveau *** Actualiteiten
 Instelling Benelux-Bureau voor Intellectuele Eigendom,
 tel. 070-3491139
 Docent(en) mr. J. Lebacqz MBA,
 mr. C.C. Vermeulen
 Cursusprijs € 120 geen btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 04 Totaal

Workshop 'Weigering'

25-11-2008 13:00 - 17:15 uur
 Plaats Den Haag
 Doelgroep PO
 Niveau *** Actualiteiten
 Instelling Benelux-Bureau voor Intellectuele Eigendom,
 tel. 070-3491139
 Docent(en) mr. J. Lebacqz MBA,
 mr. C.C. Vermeulen
 Cursusprijs € 120 geen btw
 Opleidingspunten
 04 Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Management/Organisatie
 04 Totaal

Letselschade

Schadevergoeding letselschade
07-11-2008 10:00 - 17:00 uur

Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Studiecentrum Rechtspleging,
tel. 0575-595300
Docent(en) prof. mr. A.J. Akkermans, mr. C.H. van Dijk
Cursusprijs € 348 inclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Ondernemingsrecht

*De Nieuwe Wet op de
Personenvennootschappen*
09-10-2008 12:30 - 20:30 uur

Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau *** Actualiteiten
Instelling Lexlumen,
tel. 030-2657206
Docent(en) prof. dr. A.J.A. Stevens, mr. Y. van der Tempel, mr. A.H.G. Wilod Versprille
Cursusprijs € 895 exclusief btw
Opleidingspunten
06 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
06 Totaal

Nieuwe wetgeving

*Flex BV OVR en de
aandeelhoudersovereenkomst*
29-10-2008 13:00 - 20:30 uur

Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau *** Actualiteiten
Instelling Lexlumen,
tel. 030-2657206
Docent(en) mr. J.A.G. Jansen, mr. A.H.G. Wilod Versprille
Cursusprijs € 895 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

**Samenwerkingsverbanden bij
Projectontwikkeling**

11-11-2008 11:30 - 18:15 uur

Plaats Hoofddorp
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Lexlumen,
tel. 030-2657206
Docent(en) mr. W.J.H. Koster, mr. Y. van der Tempel
Cursusprijs € 895 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

**Vereenvoudiging en
flexibilisering van het bv-recht**
10-12-2008 09:30 - 17:30 uur

Plaats Hoofddorp
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en) prof. mr. H.J. de Kluiver, prof. mr. M.L. Lennarts, mr. W.J.M. van Veen, prof. mr. D.F.M.M. Zaman
Cursusprijs € 695 exclusief btw
Opleidingspunten
06 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
06 Totaal

Ondernemingsrecht Actueel

17-12-2008 09:30 - 17:00 uur
Plaats Hoofddorp
Doelgroep PO
Niveau *
Instelling Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en) mr. C. de Brauw, prof. mr. J.B. Huizink
Cursusprijs € 695 exclusief btw
Opleidingspunten
06 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
06 Totaal

Onroerend goedrecht

*Nieuwe wet- en regelgeving bij
koop en overdracht van vastgoed*
24-11-2008 11:00 - 20:30 uur

Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Lexlumen,
tel. 030-2657206
Docent(en) prof. dr. T.M. Berkhout MRE MRICS, prof. dr. R.N.G. van der Paardt, mr. J.W.A. Schenk, prof. mr. A.A. van Velten
Cursusprijs € 895 exclusief btw
Opleidingspunten
07 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
07 Totaal

Overige rechtsgebieden

*De gerechtsdeurwaarder als
verlengstuk van de advocaat*
20-11-2008 12:30 - 17:00 uur

Plaats Leeuwarden
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Incassade Oordijk BV,
tel. 0888-444222
Docent(en) A. Zijlstra-Knap B.A.
Cursusprijs € 275 exclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04 Totaal

**Contracten maken in de
Bouw II**

08-12-2008 09:30 - 17:30 uur
09-12-2008 09:30 - 17:30 uur

Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Euroforum,
tel. 040-2974977
Docent(en) prof. mr. J.M. van Dunné, mr. H.W.R.A.M. Janssen, mr. J.G.F. Rijlaarsdam, mr. W. Ritsema van Eck, mr. R.J. Roks
Cursusprijs € 1.699 exclusief btw
Opleidingspunten
11 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
11 Totaal

Personen- en familierecht

*Specialisatiecursus
alimentatierecht*
03-10-2008 09:00 - 16:45 uur
Plaats Den Bosch
Doelgroep PO
Niveau ***
Instelling BANNING N.V.,
tel. 073-6927773
Docent(en) mr. A.R. van Wieren, mr. L.H.M. Zonnenberg
Cursusprijs € 730 exclusief btw
Opleidingspunten
06 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
06 Totaal

**Actualiteiten personen- en
familierecht**

21-11-2008 13:00 - 17:30 uur
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Studiecentrum Rechtspleging,
tel. 0575-595300
Docent(en) prof. mr. P. Vlaardingerbroek
Cursusprijs € 191 inclusief btw
Opleidingspunten
03 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
03 Totaal

Huwelijksvermogensrecht

15-12-2008 10:00 - 16:30 uur
16-12-2008 10:00 - 16:30 uur
Plaats Hoofddorp
Doelgroep PO
Niveau *
Instelling Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en) prof. mr. W. Kolkman, prof. mr. dr. L.C.A. Verstappen
Cursusprijs € 995 exclusief btw
Opleidingspunten
10 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
10 Totaal

**Maatwerk in (echt)-
scheidingsbemiddeling**

16-12-2008 13:00 - 17:30 uur
Plaats De Bilt
Doelgroep PO

Niveau **
Instelling Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en) mr. E. Loeb, mr. F. Schonewille
Cursusprijs € 595 exclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04 Totaal

Huwelijksvermogensrecht

22-12-2008 13:00 - 17:30 uur
Plaats Hoofddorp
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en) prof. mr. W. Kolkman, prof. mr. dr. L.C.A. Verstappen
Cursusprijs € 595 exclusief btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04 Totaal

**Ruimtelijke-ordeningsrecht en
milieurecht**

*Juridische actualiteiten Kabels en
leidingen*
04-11-2008 09:30 - 16:40 uur
Plaats Hilversum
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Elsevier Congressen,
tel. 070-4415767
Docent(en) mr. A.R. Klijn, drs. W.G.B.M. de Natris, mr. J.C. Toorman
Cursusprijs € 799 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

Straf(proces)recht

Actualiteiten Straf(proces)recht
22-09-2008 15:00 - 19:30 uur
Plaats Rotterdam
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling Seebregts & Saey
Strafrechtadvocaten,
tel. 010-2411511
Docent(en) mr. P. Verloop
Cursusprijs n.n.b.
Opleidingspunten
04 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04 Totaal

**Highlights strafrecht 2008 en
2009**

09-12-2008 10:00 - 16:30 uur
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau *** Actualiteiten
Instelling Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896

tel. 070-3789896
Docent(en) prof. dr. T. Cleiren OW, mr. N. Jörg, mr. L. Mannheims, mr. B. van Merwijk, prof. mr. J. Reijntjes
Cursusprijs € 695 geen btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

**Congres Jeugdstrafrecht:
crimineel nu - delinquent in
de toekomst?**

10-12-2008 14:45 - 21:00 uur
Plaats Den Haag/Nootdorp
Doelgroep PO
Niveau *** Actualiteiten
Instelling Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en) mr. M.L.C.C. de Buijn-Lückers, prof. dr. H. Lode-
wijks, mr. S.B. de Pauw Gerlings,
mr. dr. J. Vandervoodt
Cursusprijs € 645 exclusief btw
Opleidingspunten
05 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
05 Totaal

**Actualiteiten strafrechtelijk
bewijs en bewijsrecht**

16-12-2008 15:00 - 20:15 uur
Plaats Leiden
Doelgroep PO
Niveau ** Actualiteiten
Instelling PAO Universiteit Leiden,
tel. 071-5278666
Docent(en) prof. mr. J.F. Nijboer, mr. F. Posthumus
Cursusprijs € 450 geen btw
Opleidingspunten
04 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
04 Totaal

**Verbintenissen- en
contractenrecht**

Nakomen - niet nakomen
25-11-2008 09:30 - 17:00 uur
16-12-2008 09:30 - 17:00 uur
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Studiecentrum Rechtspleging,
tel. 0575-595300
Docent(en) mr. L. Reurich, mr. A.C. van Schaick
Cursusprijs € 566 inclusief btw
Opleidingspunten
10 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
10 Totaal

**VSO-cursus Contracten maken
en beoordelen**

03-12-2008 09:30 - 19:30 uur
04-12-2008 09:00 - 17:00 uur
Plaats Ellecom

Doelgroep VSO/PO
Niveau *
Instelling CPO Radboud Universiteit Nijmegen,
tel. 024-3612022
Docent(en) mr. C. Christiaans, prof. mr. G.J. Rijken, mr. H. Wammes
Cursusprijs € 695 geen btw
Opleidingspunten
13 Juridisch
- Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
13 Totaal

Onderhandelen
Negotiation Workshop for Lawyers
12-12-2008 09:00 - 21:30 uur
Plaats Hoofddorp
Doelgroep PO
Niveau *
Instelling Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en) drs. F. Merks, mr.dr. A.J. Zerkin
Cursusprijs € 795 exclusief btw
Opleidingspunten
- Juridisch
09 Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
09 Totaal

Overige vaardigheden
Interview en Adviesmethode Advocatuur
07-11-2008 09:00 - 17:00 uur
Plaats Doorwerth
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Kenneth Smit Training,
tel. 040-2511337
Docent(en) R. Sijlmans
Cursusprijs € 975 exclusief btw
Opleidingspunten
- Juridisch
06 Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
06 Totaal

Training Timemanagement voor juristen
08-12-2008 09:00 - 17:00 uur
Plaats Bussum
Doelgroep PO
Niveau *
Instelling Dialogue Coaching & Consultancy,
tel. 035-5425583
Docent(en) mr. A. Geertsema
Cursusprijs € 625 exclusief btw
Opleidingspunten
- Juridisch
06 Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
06 Totaal

Marketing en acquisitie in de praktijk
11-12-2008 09:30 - 17:00 uur
Plaats Hoofddorp
Doelgroep PO
Niveau *

Instelling Sdu Juridische Opleidingen,
tel. 070-3789896
Docent(en) prof. dr. W.J.M. Reijnders, drs. M. Sfirtsis
Cursusprijs € 695 exclusief btw
Opleidingspunten
- Juridisch
06 Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
06 Totaal

Aansprakelijkheid in de zorg
16-12-2008 09:30 - 17:00 uur
17-12-2008 09:00 - 17:00 uur
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Studiecentrum voor Bedrijf & Overheid,
tel. 040-2974980
Docent(en) H. Klinckhamers, mr. J.G. Ter Meer, H. Uhlenbroek, mr.dr. M.J.C. Visser, mr. B.C.M. Waaijer, mr. J.W. Wiertsema
Cursusprijs € 1.699 exclusief btw
Opleidingspunten
- Juridisch
11 Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
11 Totaal

Dale Carnegie Course - Effectief Communiceren en Omgan met Mensen
17-12-2008 09:00 - 18:00 uur
18-12-2008 09:00 - 18:00 uur
19-12-2008 09:00 - 18:00 uur
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau *
Instelling Dale Carnegie Training Benelux,
tel. 020-4950640
Docent(en) M. Lenz
Cursusprijs € 1.800 geen btw
Opleidingspunten
- Juridisch
15 Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
15 Totaal

Presenteren
Mediatraining: 'Hoor en Wederhoor'
In overleg 09:00 - 17:00 uur
In overleg 09:00 - 17:00 uur
Plaats Hilversum
Doelgroep VSO/PO
Niveau *
Instelling Stichting Media Academie,
tel. 035-6466262
Docent(en) Deskundige trainers
Cursusprijs € 1.250 geen btw
Opleidingspunten
- Juridisch
12 Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
12 Totaal

Mediatraining: 'Geen commentaar'
In overleg 09:00 - 17:00 uur
In overleg 09:00 - 17:00 uur
In overleg 09:00 - 17:00 uur
Plaats Hilversum
Doelgroep VSO/PO
Niveau *
Instelling Stichting Media Academie,
tel. 035-6466262
Docent(en) Deskundige trainers
Cursusprijs € 1.750 geen btw
Opleidingspunten
- Juridisch
18 Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
18 Totaal

Talen
Mastertraining Legal English
02-12-2008 09:45 - 16:30 uur
09-12-2008 09:45 - 16:30 uur
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling OSR Juridische Opleidingen,
tel. 030-2315314
Docent(en) S. Becker
Cursusprijs € 1.120 geen btw
Opleidingspunten
- Juridisch
10 Beroepsvaardigheden
- Management/Organisatie
10 Totaal

Algemeen management
Wetgeving eSecurity
10-12-2008 10:00 - 16:30 uur
11-12-2008 10:00 - 16:30 uur
Plaats Utrecht
Doelgroep PO
Niveau **
Instelling Studiecentrum voor Bedrijf & Overheid,
tel. 040-2974980
Docent(en) mr. F. Olijslager
Cursusprijs € 1.699 exclusief btw
Opleidingspunten
- Juridisch
- Beroepsvaardigheden
09 Management/Organisatie
09 Totaal

Overige management/organisatie
Maatschappelijk verantwoord ondernemen in de advocatuur
07-10-2008 13:00 - 17:15 uur
Plaats Amsterdam
Doelgroep PO
Niveau *
Instelling Dialogue Coaching & Consultancy,
tel. 035-5411844
Docent(en) mr. A. Geertsema
Cursusprijs € 395 exclusief btw
Opleidingspunten
- Juridisch
- Beroepsvaardigheden
03 Management/Organisatie
03 Totaal

Cursuskalender november 2008

VSO-cursussen

Personen- en familierecht 10 en 11 november	13 VSO/PO-punten
Intellectuele eigendom in de marketing 12 en 26 november	10 VSO/PO-punten
Insolventierecht basis 13 en 14 november	12 VSO/PO-punten
Burgerlijk procesrecht 17 en 18 november	13 VSO/PO-punten
Vennootschapsrecht basis 20 en 21 november	13 VSO/PO-punten
Financiering en zekerheden 24 en 25 november	13 VSO/PO-punten
Europees recht voor de praktijk 24 en 25 november	13 VSO/PO-punten
Contracten maken en beoordelen 27 en 28 november	13 VSO/PO-punten

PAO-cursussen

Tweedaagse verdiepingscursus Arbeidsrecht 5 en 12 november	12 PO-punten
Koop van onroerende zaken 11 november	4 PO-punten
Wet dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen 12 november	3 PO-punten
Praktijkcursus Schuldsanering 18 november	4 PO-punten
Pacht, titel 7.5 BW 19 november	3 PO-punten
Actualiteiten Bestuursrecht 20 november	6 PO-punten
Verdiepingscursus Jaarstukken en alimentatie 20 november	6 PO-punten
Balanslezen voor de jurist in de vennootschapsrechtelijke praktijk 25 november en 2 december	12 PO-punten
Actualiteiten giraal betalingsverkeer 26 november	6 PO-punten
Nederlandse medezeggenschap in het internationale bedrijfsleven 27 november	4 PO-punten
Actualiteiten Overeenkomsten- en aansprakelijkheidsrecht 28 november	4 PO-punten

Zeker van uw zaak

Voor meer informatie en/of inschrijving: www.cpo.nl

Advocaten
worden
bij Movir
in de
watten
gelegd.

Ze hebben de beste* verzekering tegen Arbeidsongeschiktheid en delen mee in de winst.

Movir heeft goed nieuws voor advocaten. Ten eerste hebben ze de zekerheid van de beste* verzekering tegen arbeidsongeschiktheid. Ten tweede krijgen advocaten, dankzij de nieuwe mantelovereenkomst met APF en Balieplus, ook nog eens een winstdeling. En die kan een aantrekkelijke premierestitutie opleveren. In 2008 krijgen advocaten die bij ons verzekerd zijn zelfs 9,4% restitutie over de betaalde premie in 2007. Daarmee is Movir op AOV-gebied onvergelijkbaar met andere verzekeraars. Wilt u meer weten over De specialist in verzekeren van arbeidsongeschiktheid neem dan contact op met uw onafhankelijke verzekeringsadviseur. En vraag meteen naar alle andere voordelen van onze verzekering of kijk op Movir.nl.

*BRON: sectie Mediac van de NVA riep Movir uit tot de beste aov-verzekeraar in 2004, 2005, 2006 en 2007.

Beëdigd als advocaat en procureur

Aken, mr. C. van, Grotestraat 146 (5141 HC) postbus 105 (5140 AC) Waalwijk, tel. 0416-335516, fax 0416-330673, e-mail vanaken@mradvocaten.nl

Akhlat, mw. mr. A., Claude Debusssylaan 54 (1084 MD) postbus 2720 (1000 CS) Amsterdam, tel. 020-5517555, fax 020-6267949

Anakhrouch, mr. A., Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam

Appelman, mw. mr. M.M.A., Distelplein 10-14 (1031 XH) postbus 37042 (1030 AA) Amsterdam, tel. 020-6320251, fax 020-6343491, e-mail secretariaat@akdp.nl

Baars, mw. mr. M. van der, Dreef 22 (2012 HS) postbus 5287 (2000 CG) Haarlem, tel. 023-5125025, fax 023-5125026, e-mail vanderbaars@kad.vnl

Bakker, mw. mr. S.T.E., Strawinskylaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460415, fax 020-5460123, e-mail sophie.bakker@stibbe.com

Baremans, mw. mr. M.P.J., Koningslaan 42 (1075 AE) postbus 75914 (1070 AX) Amsterdam, tel. 020-7988200, fax 020-7988201, e-mail baremans@warendorf.nl

Bauer, mw. mr. J., Koningsbaan 42 (1075 AE) postbus 75914 (1070 AX) Amsterdam, tel. 020-7988200, fax 020-7988201, e-mail bauer@warendorf.nl

Bell, mr. G.G., Amstelplein 1 (1096 HA) postbus 94142 (1090 GC) Amsterdam, tel. 020-4629300, fax 020-4629333, e-mail gino.bell@nortonrose.com

Beljaars, mw. mr. M., Juliana-laan 1 (4819 AB) postbus 2090 (4800 CB) Breda, tel. 076-5253535, fax 076-5148356, e-mail beljaars@khsadvocaten.nl

Beumer, mw. mr. A.E., Strawinskylaan 3127 (1077 ZX) postbus

75306 (1070 AH) Amsterdam, tel. 020-3017448, fax 020-3017350

Boddaert, mr. J.W., Droogbak 1-a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 020-7119999, e-mail info.amsterdam@cliffordchance.com

Boitelle, mw. mr. E.A., Velserbeek 1 (1981 LA) Velsen-Zuid, postbus 397 (1970 AJ) IJmuiden, tel. 0255-547820, fax 0255-511933, e-mail e.a.boitelle@tanger.nl

Bruijn, mr. N. de, Flight Forum 800 (5657 DV) postbus 759 (5600 AT) Eindhoven, tel. 040-2140090, fax 040-2140099, e-mail n.debruijn@certitudo.com

Buren, mr. M.J. van, Jan van Goyenkade 9 (1075 HP) postbus 83032 (1080 AA) Amsterdam, tel. 020-4202000, fax 020-4203555, e-mail vanburen@brantjesveerman.nl

Buijs, mr. R., Antonio Vivaldistraat 150 (1083 HP) postbus 7925 (1008 AC) Amsterdam, tel. 088-4070441, fax 088-4070445, e-mail roderick.buijs@hol-landlaw.nl

Bijloos, mw. mr. S.M.L.L., Wilhelminasingel 77 (6221 BG) postbus 3021 (6202 NA) Maas-tricht, tel. 043-3215929, fax 043-3251494

Caro, mw. mr. J.M., Keizersgracht 442 (1016 GD) Amsterdam, postbus 9083 (1180 MB) Amstelveen, tel. 020-6995042, fax 020-6901865, e-mail j.caro@wrenwet.nl

Chao, mw. mr. A.M.B., Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741000, fax 020-6741111, e-mail information@allenoverly.com

Çimen, mw. mr. A., Nieuwe Gracht 49 (2011 ND) Haarlem, tel. 023-5534040, fax 023-5534045, e-mail a.cimen@spongadvocaten.nl

Claassen, mr. A.K., Herengracht 582 (1017 CJ) Amsterdam, tel. 020-6077947, fax 020-6831947, e-mail claassen@vandersteenhoven.nl

Damen, mw. mr. E.H., Haarlemmerweg 333 (1051 LH) postbus 58188 (1040 HD) Amsterdam, tel. 020-5506666, fax 020-5506777

Dersjant, mw. mr. A.S., Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785785, fax 020-5785800, e-mail info@loyensloeff.com

Duivenboden, mr. R.H. van, Gillis van Ledenberghstraat 114-a (1052 VK) Amsterdam, tel. 020-4880392

Füzy, mw. mr. D., Gijsbrecht van Amstelstraat 31 (1213 CH) Hilversum, tel. 035-6299877, fax 035-6299879, e-mail fuzy@oostwaard.com

Genugten, mr. M.C. van, Nieuwe Gracht 124 (2011 NM) postbus 280 (2000 AG) Haarlem, tel. 023-5530230, fax 023-5530260

Gielis, mw. mr. S.P.G., Zomerstraat 19-a (5397 GH) postbus 29 (5397 ZG) Lith, tel. 0412-649109, fax 0412-649102, e-mail info@zandvoort-legal.nl

Goemans, mr. R.F., Koningslaan 31 (1075 AB) postbus 75687 (1070 AR) Amsterdam, tel. 020-5727879, fax 020-5727870, e-mail richard.goemans@debrij.com

Greving, mw. mr. A.F., Boom-pjes 40 (3011 XB) postbus 546 (3000 AM) Rotterdam, tel. 010-4005100, fax 010-4005111, e-mail af.greving@knepelhout.nl

Grommen, mw. mr. D.P.J., Goltziusstraat 39 (5911 AT) postbus 347 (5900 AHO Venlo), tel. 077-3510331, fax 077-3510051, e-mail grommen@bergeradvocaten.nl

Heemskerk, mr. P., Strawinsky-laan 1999 (1077 XV) postbus 7713 (1007 JC) Amsterdam, tel. 020-7171576, fax 020-7171111

Heezik, mw. mr. M.C. van, Gustav Mahlerplein 50 (1082 MA) postbus 75505 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-6056264, fax 020-6056723, e-mail greetje.van.heezik@houthoff.com

Heide, mw. mr. L.C. van der, Westerdoksdijk 40 (1013 AE) postbus 10302 (1001 EH) Amsterdam, tel. 020-5210100, fax 020-5210101, e-mail mail@blenheim.nl

Heikens, mw. mr. H.A., Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741000, fax 020-6741111, e-mail information@allenoverly.com

Hendriks, mr. P.R., Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5771771, fax 020-5771775, e-mail amsterdam@debrauw.com

Hermans, mw. mr. Q.P., Gustav Mahlerplein 2 (1082 MA) postbus 75510 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-7953309, fax 020-7953900, e-mail boekel.de.nerree@bdn.nl

Herregodts, mr. R., Zandbergweg 49 (4818 LJ) Breda, tel. 076-5335399, fax 076-5335393

Heuw, mr. G.R. ten, Abe Lenstra boulevard 44 (8448 JB) postbus 225 (8440 AE) Heerenveen, tel. 0513-433433, fax 0513-433421, e-mail heerenveen@dommerholt.nl

Hooven, mr. T. van, Oranje Nassaulaan 14 (1075 AN) postbus 75638 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5730360, fax 020-5709670, e-mail info@rechtsstaete.nl

Honert, mw. mr. F.M.J., Droogbak 1-a (1013 GE) postbus 251 (1000 AG) Amsterdam, tel. 020-7119000, fax 020-7119999, e-mail info.amsterdam@cliffordchance.com

Horst, mr. P.D. van der, Apollolaan 15 (1077 AB) postbus 75440 (1070 AK) Amsterdam, tel. 020-6741750, fax 020-6741856, e-mail peter.vanderhorst@allenoverly.com

Huizinga, mr. C.S., Wiardaplan-tage 9 (8939 AA) postbus 17 (8900 AA) Leeuwarden, tel. 058-2347347, fax 058-2126029, e-mail leeuwarden@triplaw.nl

Ing, mr. E. van den, Vijzelgracht 50 (1017 HS) postbus 11723 (1001 GS) Amsterdam, tel. 020-7972553, fax 020-7973819, e-mail eelco.van.den.ing@afm.nl

Jager, mw. mr. N.J.G. de, Van der Hooplaan 7 (1185 EV) postbus 9104 (1180 MC) Amsterdam, tel. 020-6434966, fax 020-6436548, e-mail dejager@lammersdegroet.nl

Jans, mr. J.A., Amstelveenseweg 638 (1081 JJ) postbus 75258 (1070 AG) Amsterdam, tel. 020-5419922, fax 020-5419963, e-mail jan.jans@dlapiper.com

Jansen, mr. B., Orlyplein 10 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 088-2535000, fax 088-2535150

Jansen, mr. J.E.J., Velserbeek 1 (1981 LA) postbus 397 (1970 AJ) IJmuiden, tel. 0255-547800, fax 0255-511933

Jansen, mr. O.J.D.M.L., Stationsplein 99-101 (5211 BM) postbus 396 (5201 AJ) Den Bosch, tel. 073-6161100, fax 073-6161199, e-mail info@hpl.nl

Jong, mw. mr. drs. F.J.A. de, Amstelveenseweg 500 (1081 KL) postbus 810 (1000 AV) Amsterdam, tel. 020-5418697, fax 020-5418723

Jong, mw. mr. M.L. de, Admiraleiteitskade 50 (3063 ED) postbus 4302 (3006 AH) Rotterdam, tel. 088-2535327, fax 088-2535594, e-mail l.dejong@akd.nl

Kerkvliet, mw. mr. J., Fred. Roeskestraat 100 (1076 ED) postbus 71170 (1008 BD) Amsterdam, tel. 020-5785610, fax 020-5785838

Koenes, mw. mr. M.N., J. Asselbergsweg 1 (5026 RP) postbus 265 (5000 AG) Tilburg, tel. 013-5070740, fax 013-5070742, e-mail pensioen@gommeradvocaten.nl

Koks, mw. mr. S.J.J., Singel 243 (3311 KS) postbus 635 (3300 AP) Dordrecht, tel. 078-6393737, fax 078-6393739, e-mail dordrecht@borsboomhamm.nl

Kuiper, mw. mr. L., Bothalaan 1 (1217 JP) postbus 2383 (1200 CJ) Hilversum, tel. 035-6722017, fax 035-6214367, e-mail l.kuiper@beks.nl

Kuijten, mw. mr. T.W.L., Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5771771, fax 020-5771775, e-mail amsterdam@debrauw.com

Scholten, mr. H.L.M., Ruimzicht 287 (1068 CZ) Amsterdam, tel. 020-7760503, fax 020-7731339

Verrest, mr. M.E.J., Vijzelgracht 50 (1017 HS) postbus 11723 (1001 GS) Amsterdam, tel. 020-7972000, fax 020-7973800, e-mail info@afm.nl

Voorst, mw. mr. K.A. van, Graaf Aelbrachtlaan 120 (1181 SX) Amstelveen, tel. 020-6453407, fax 020-6411262

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl

Vries, mr. E.A. de, Amstelplein 1 (1096 HA) postbus 94142 (1090 GC) Amsterdam, tel. 020-4629300, fax 020-4629333, e-mail info.amsterdam@nortonrose.com

Vries, mw. mr. F.A. de, Prinsengracht 286-f (1016 HJ) Amsterdam

Vrijaldenhoven, mr. B.W.M., Past. van Haarenstraat 40 (5464 VG) postbus 557 (5460 AN) Veghel, tel. 0413-352211, fax 0413-352777, e-mail advocaten@bernhaege.nl

.....
Praktijk neergelegd:

Agsteribbe, mr. B. Amsterdam 01-08-2008

Assink, mr. B.F. Amsterdam 01-08-2008

Baalen, mr. S.B. van Groningen 01-08-2008

Berghuis, mr. W.K.H. Den Haag 01-08-2008

Boezeman, mr. P. Leeuwarden 01-07-2008

Bogaart, mw. mr. M.M. Den Haag 01-08-2008

Bonenkamp, mr. H.J.M. Den Haag 04-08-2008

Bos, mw. mr. O.C. Den Haag 01-08-2008

Endler, mr. mr. E. Den Haag 01-08-2008

Heuveln, mr. B.A. van Laren 19-08-2008

Huydecoper, mw. mr. S.M. Amsterdam 20-08-2008

Koelle, mw. mr. K.C.M. Amsterdam 01-07-2008

Kort, mw. mr. M. Amsterdam 14-08-2008

Kuijl, mw. mr. A.J.C. van Utrecht 15-07-2008

Lanschot, mr. J.J.J. van Amsterdam 31-07-2008

Melchers, mw. mr. D.A.J.M. Arnhem 15-08-2008

Muller, mw. mr. C.C.J. Amsterdam 18-07-2008

Nugteren, mw. mr. C.M.A. van Alkmaar 31-07-2008

Onderwater, mr. N.Ph. Rotterdam 01-04-2008

Passier, mw. mr. M.F. Amsterdam 14-08-2008

Rost Onnes, mr. P. Amsterdam 23-07-2008

Schoenmakers, mw. mr. M.T. Breda 01-08-2008

Scholcz, mw. mr. O.J. Amsterdam 21-07-2008

Stuyt, mr. H.J. Assen 01-05-2008

Swelm, mw. mr. M.L.E. van Velp/GLD 11-07-2008

Vastenhouw, mw. mr. M. Amsterdam 15-08-2008

Wisman, mw. mr. B.W.M. Capelle a/d IJssel 01-08-2008

Woude, mr. A.P.E.M. van der Rotterdam 30-06-2008

.....
Kantoorverplaatsing:

Bovy, mw. mr. S.M.C.: Beursplein 37 (3011 AA) postbus 30117 (3001 DC) Rotterdam, tel. 010-2051166, fax 010-4124011, e-mail info@vhb.nl

Dekker, mw. mr. P.B.J. (Eindhoven): Verdiplein 104 (5049 NR) Tilburg, tel. 013-5353885, fax 013-7074690, e-mail p.dekker@bmbadvocaten.nl

Dorrestein, mw. mr. J.G.L.: Van der Helstplein 3 (1072 PH) postbus 51143 (1007 EC) Amsterdam, tel. 020-6750756, fax 020-6765896, e-mail dorrestein@cleerdinhamer.nl

Dulk, mw. mr. N.F. den: Orlyplein 10 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 088-2535134, fax 088-2535150, e-mail ndendulk@akd.nl

Dijkstra, mr. W.E.J. (Den Haag): Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5771771, fax 020-5771775, e-mail wiebe.dijkstra@debrauw.com

Eshuis, mw. mr. M.W. (Zoetermeer): Groot Hertoginnelaan 205 (2517 ES) Den Haag, tel. 070-4272905, fax 070-4272906, e-mail eshuis@delb.nl

Jegers, mr. B.M.A.: Benzenraderweg 8 (6411 ED) Heerlen, tel. 045-5743927, fax 045-5743928, e-mail bmajegers@xs4all.nl

Josephus Jitta, mr. A.D. (Den Haag): Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5771771, fax 020-5771775, e-mail anne.josephusjitta@debrauw.com

Klazinga, mr. J.R.N.: Orlyplein 10 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 088-2535145, fax 088-2535150, e-mail rklazinga@akd.nl

Klinckhamers, mr. P.M.: Orlyplein 10 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 088-2535146, fax 088-2535150, e-mail pklinckhamers@akd.nl

Kruiswijk Jansen, mr. E.J.: Orlyplein 10 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 088-2535139, fax 088-2535150, e-mail ekruiswijk-jansen@akd.nl

Lagrouw, mw. mr. H.C.: Haarlemmerweg 333 (1051 LH) postbus 58188 (1040 HD) Amsterdam, tel. 020-5506666, fax 020-5506777, e-mail info@kvdl.nl

Langen, mr. A.C. van (Breda): Westersingel 104 (3015 LD) Rotterdam, tel. 010-4113076, fax 010-2709004, e-mail avl@jestionadvocaten.nl

Meij, mw. mr. K. van der: Orlyplein 10 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 088-2535140, fax 088-2535150, e-mail kvandermeij@akd.nl

Nieuwmans, mr. R.A.J.: Orlyplein 10 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 088-2535141, fax 088-2535150, e-mail rnieuwmans@akd.nl

Praamstra, mr. O.J.: Orlyplein 10 (1043 DP) postbus 59280 (1040 KG) Amsterdam, tel. 088-2535142, fax 088-2535150, e-mail op-raamstra@akd.nl

Roose, mw. mr. M.E. (Breda): Boompjes 40 (3011 XB) postbus 546 (3000 AM) Rotterdam, tel. 010-4005100, fax 010-4005111, e-mail mail@kneppelhout.nl

Schaufeli, mw. mr. M.J. (Den Haag): Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5771771, fax 020-5771775, e-mail mauricette.schauferli@debrauw.com

Smits, mr. R.C. (Amsterdam): 29 Wilson Street (EC2M 2SJ) Londen/Groot-Brittannië, tel. 0044-20-7786-9100, fax 0044-20-7588-6888, e-mail ruud.smits@nautadutlih.com

Swens, mw. mr. R.D. (Amsterdam): St. Canisiusingel 19-f (6511 TE) postbus 1126 (6501 BC) Nijmegen, tel. 024-3810810, fax 024-3810820, e-mail info@poelmannvandenbroek.nl

Verkuijlen, mw. mr. M.J.J. (Den Haag): Burgerweeshuispad 301 (1076 HR) postbus 75084 (1070 AB) Amsterdam, tel. 020-5771771, fax 020-5771775, e-mail marjan.verkuijlen@debrauw.com

Woerkom, mw. mr. M.S.H.M. van: Boompjes 542 (3011 XZ) Rotterdam, tel. 010-4120600, fax 010-4121400, e-mail vanwoerkom@jonkerblauw.nl

.....
Bezoekadres/postbus/tel./fax/e-mail:

Dauids Advocaten B.V. te Amsterdam: De Ruyterkade 142 (1011 AC) postbus 2046 (1000 CA) Amsterdam, tel. 020-7147850, fax 020-7147859

Mr. M.C.A. Stoop advocaat & procureur te Heerhugowaard: J. Duikerweg 8-a (1703 DH) Heerhugowaard

(advertenties)

AMBACHTELIJK GEMAAKTE TOGA'S VOOR:
ADVOCaat - GRaFFIER - RICHTER - FREDIKANT - HOOGETRAAK

TOGAMAKERIJ *Rhebergen*

WWW.TOGAMAKERIJRHEBERGEN.NL
AMSTELDIJK 18E AMSTERDAM TEL. 020-6629514 06 41981758

UNIT

Grafisch ontwerp van
HUISSTIJLEN
VAKBLADEN
TIJDSCHRIFTEN,
JAARVERSLAGEN
PUBLICITEITSMATERIAAL
INTERNETSITES

Dik Visser (dik.nu) & Dimitry de Bruin (dim dim) werken samen onder de naam unit-1. Voor meer informatie kijk op: www.unit-1.nl of mail naar: info@unit-1.nl

Toevoeging/betalend: informatie cliënt

Geschillencommissie Advocatuur

Bindend Advies d.d. 19 maart 2008/ADV07-0290

(mrs. Jurgens, Van Steen en Nauta-Sluis)

De advocaat dient de cliënt nauwkeurig voor te lichten omtrent de mogelijkheid van toevoeging alsmede omtrent het risico dat de aanvraag voor een toevoeging – of mutatie – kan worden afgewezen, waardoor de zaak alsnog betalend wordt. Daarbij is van belang dat de Raad voor Rechtsbijstand ook om andere redenen dan de vermogens-toets de toevoeging kan weigeren.

Feiten

Omdat de cliënte niet tevreden was over de voorheen door haar ingeschakelde advocaat, heeft zij zich tot de advocaat gewend voor (de afwikkeling van) haar echtscheiding. De advocaat gaf tijdens het intakegesprek aan dat zij de aan de voorheen door de cliënte ingeschakelde advocaat verleende toevoeging zou overnemen.

Toen de echtscheiding was afgerond, bleek dat er uiteindelijk geen toevoeging werd verleend. De cliënte heeft vervolgens een declaratie van de advocaat ontvangen van € 3.760,43 die door haar ouders is betaald.

Namens de cliënte is vervolgens door een daarvoor door de cliënte ingeschakelde advocaat bezwaar ingediend tegen de afwijzing van de toevoeging. Dit bezwaar is gehonoreerd en er is alsnog een toevoeging verleend. De cliënte is van mening dat de betaling van de declaratie van de advocaat hierdoor achteraf onterecht is. De advocaat heeft haar nooit verteld of de indruk gewekt dat de cliënte haar zou moeten betalen; zij zou via de toevoeging betaald krijgen. Ook het door de cliënte getekende intakeformulier is te dien aanzien niet duidelijk. Weliswaar staat op dit formulier getypt dat, als er geen toevoeging wordt verleend, de werkzaamheden in rekening worden gebracht voor een uurtarief, maar de advocaat heeft daarbij geschreven (sic): 'vooralsnog toevoeging indien

De uitspraak is bewerkt door Luuk Hamer, advocaat te Amsterdam. Sommige details zijn weggelaten of gewijzigd; ook zijn delen van de weergave van het standpunt van cliënt of advocaat weggelaten.

uit verdeling vermogen volgt boven de vrij te laten grens, dan alsnog betalend'. De cliënte is van mening dat deze tekst dient te gelden. Nu de cliënt door het bezwaar onder de vrij te laten grens is gebleven en er weer een toevoeging is verleend, hoeft zij volgens haar niets aan de advocaat te betalen.

De advocaat heeft de cliënte niet vooraf gewezen op de mogelijkheid dat de toevoeging om andere redenen afgewezen zou kunnen worden. Pas achteraf, nadat de werkzaamheden al waren verricht, is de cliënte hiermee geconfronteerd.

Gelet op het voorgaande verzoekt de cliënte algehele, althans in elk geval – vanwege de aan de advocaat te wijten ontstane onduidelijkheid – gedeeltelijke, terugbetaling van het bedrag van € 3.760,43.

De advocaat stelt dat cliënte en haar inmiddels ex-echtgenoot eerder een gezamenlijke advocaat hadden ingeschakeld om de echtscheiding in onderling overleg te regelen. Toen dit niet lukte, heeft de cliënte zich tot een andere advocaat gewend. Vanwege ontevredenheid over diens dienstverlening heeft de cliënte de advocaat op 25 januari 2007 telefonisch benaderd met het verzoek om haar zaak over te nemen.

De advocaat heeft de cliënte op 31 januari 2007 een intakeformulier toegezonden. Op 7 februari 2007 heeft de advocaat de inhoud van het intakeformulier met de cliënte besproken, waarna zij beiden het formulier hebben ondertekend.

De advocaat heeft expliciet besproken dat mogelijk geen toevoeging zou worden verleend vanwege de hoogte van het te verdelen vermogen. De advocaat heeft dit op het intakeformulier genoteerd. Daarnaast geldt echter ook de – eveneens besproken – in het intakeformulier onder 'IV Bijzondere afspraak' opgenomen algemene bepaling dat wanneer geen toevoeging wordt verleend de werkzaamheden conform het overeengekomen uurtarief in rekening worden gebracht.

Vervolgens heeft de advocaat werkzaamheden voor de cliënte verricht en haar met succes bijgestaan ter zitting en ten aanzien van de boedelscheiding. Pas nadat de procedure was afgerond, kwam bericht van de Raad voor Rechtsbijstand; de toevoeging werd niet gemuteerd, omdat al tweemaal eerder opvolging van raadsman had plaatsgevonden.

Nu aan de advocaat uiteindelijk geen toevoeging werd verleend, heeft de advocaat haar werkzaamheden bij de cliënte in rekening gebracht tegen het overeengekomen uurtarief van € 178,50 exclusief btw en kantoorkosten. De cliënte heeft de door de advocaat toegezonden factuur zonder protest betaald.

De advocaat meent aldus te hebben gehandeld conform de zowel voor haar als voor de cliënte geldende overeenkomst. De omstandigheden dat de cliënte er niet bij heeft stilgestaan dat zij zou moeten betalen wanneer geen toevoeging zou worden verleend, en er misschien al te zeer op heeft vertrouwd dat die toevoeging wel zou worden verleend, doen daar niet aan af.

De advocaat verzoekt de commissie het verzoek van de cliënte af te wijzen.

Beoordeling van het geschil

De commissie stelt vast dat de essentie van de klacht van de cliënte is dat de advocaat haar onvoldoende duidelijk heeft gemaakt dat de kans aanwezig was dat, ook al zou het vermogen uit verdeling niet boven de vrij te laten grens uitkomen, de toevoeging toch zou kunnen worden afgewezen.

De commissie is van oordeel dat de advocaat is tekortgeschoten in de voorlichting aan de cliënte in die zin dat de advocaat de cliënte direct bij de aanvang van de zaak uitdrukkelijk (schriftelijk) had moeten wijzen op de mogelijkheid dat de toevoeging ook om een andere reden dan de hoogte van het vermogen zou kunnen worden afgewezen; de in het intakeformulier onder 'IV Bijzondere afspraak' opgenomen algemene bepaling acht de commissie onvoldoende. Daarbij neemt de commissie in aanmerking dat de advocaat wist dat de zaak al

(op toevoegingsbasis) in behandeling was geweest bij twee eerder door de cliënte (en haar inmiddels ex-echtgenoot) ingeschakelde advocaten; de advocaat had zich dus moeten, althans kunnen, realiseren dat de kans aanwezig was dat de Raad voor de Rechtsbijstand de toevoeging niet nogmaals zou muteren. Door achterwege te laten de cliënte hierop te wijzen, heeft de advocaat bij de cliënte de verwachting gewekt dat zij, behoudens alleen indien uit de verdeling van het vermogen zou volgen dat de cliënte boven de vrij te laten grens zou komen, in aanmerking zou komen voor een toevoeging.

Dit klemmt temeer nu de advocaat op bladzijde 2 van het intakeformulier heeft vermeld: 'vooralsnog wordt toevoeging overgenomen'. Gelet op deze vermelding hoefde de cliënte niet te verwachten dat de Raad van Rechtsbijstand mutatie van de toevoeging niet zou toestaan.

De advocaat heeft voorts meteen na ontvangst van de afwijzende beslissing van de Raad voor Rechtsbijstand met betrekking tot het overnemen van de toevoeging bij brief d.d. 18 juni 2007 haar werkzaamheden tegen haar uurtarief in rekening gebracht.

Op grond van de inhoud van het verweerschrift kan de commissie niet vaststellen of de advocaat (daadwerkelijk) bezwaar heeft ingediend tegen de afwijzende beslissing; de advocaat heeft te dien aanzien geen stukken overgelegd en is evenmin ter zitting verschenen om een en ander nader toe te lichten.

Wat daar ook van zij, het had naar het oordeel van de commissie op de weg van de advocaat gelegen de cliënte te informeren over de mogelijkheid van bezwaar tegen de afwijzende beslissing en de uitkomst van de bezwaarprocedure af te wachten alvorens bij de cliënte om betaling van haar werkzaamheden te verzoeken. De advocaat had bovendien ook nog in beroep kunnen gaan tegen de beslissing op bezwaar.

Gelet op het vorenstaande is de commissie van oordeel dat de advocaat in dezen in voorschreven zin niet heeft gehandeld zoals van een redelijk bekwaam en redelijk handelend advocaat mag worden verwacht en zij acht de klacht derhalve gegrond. Hierin ziet de commissie

aanleiding de declaratie te matigen tot een bedrag dat de commissie naar redelijkheid en billijkheid vaststelt op € 1.500 (inclusief btw en kantoorkosten). Het verschil tussen voornoemd bedrag en hetgeen de cliënte ter zake van de dienstverlening reeds heeft voldaan, dient de advocaat als onverschuldigd betaald aan de cliënte te restitueren.

Voor een verdere matiging ziet de commissie geen aanleiding. Immers, gelet op het feit dat de cliënte ontevreden was over de dienstverlening door de voorheen door haar ingeschakelde advocaat, is voldoende aannemelijk dat de cliënte, als zij eerder op de hoogte was geraakt van de afwijzing van de toevoeging, toch voor rechtsbijstand door de advocaat zou hebben gekozen. In dat geval had echter naar het oordeel van de commissie van de advocaat als redelijk bekwaam en redelijk handelend advocaat mogen worden verwacht dat zij haar uurtarief zou hebben aangepast en een gereduceerd tarief had gehanteerd.

Derhalve wordt als volgt beslist.

Beslissing

De commissie beperkt de declaratie die de advocaat voor het verrichten van haar diensten bij de cliënte in rekening kan brengen tot een bedrag van € 1.500 (inclusief btw en kantoorkosten) en bepaalt dat de advocaat het verschil tussen voornoemd bedrag en hetgeen de cliënte ter zake van de dienstverlening reeds heeft voldaan, derhalve een bedrag van € 2.260,43, als onverschuldigd betaald aan de cliënte dient te restitueren. Betaling dient plaats te vinden binnen een maand na verzenddatum van dit advies.

Bovendien dient de advocaat overeenkomstig het reglement van de commissie een bedrag van € 75 aan de cliënte te vergoeden ter zake van het klachtengeld.

Overeenkomstig het reglement van de commissie is de advocaat aan de commissie als bijdrage in de behandelingskosten van het geschil een bedrag van € 115 verschuldigd.

De commissie wijst het meer of anders verlangde af.

Noot:

Advocaten die werkzaam zijn in de gesubsidieerde

rechtsbijstand, moeten cliënten nauwkeurig inlichten of er al dan niet aanspraak is op een toevoeging. Dat geldt temeer indien er risico is dat de toevoeging niet wordt verleend of niet wordt gemuteerd; ook het zogenoemde Vivalt-systeem kan achteraf voor onaangename verrassingen zorgen. De cliënt moet dat duidelijk uiteengezet krijgen. Onduidelijke teksten of onvolledige informatie kunnen ertoe leiden dat een klacht gegrond is en de declaratie wordt gematigd. Daar staat tegenover dat ook de Raad voor Rechtsbijstand het niet altijd bij het rechte eind heeft. Bezwaar/beroep is aan te raden alvorens te declareren.

Daarnaast valt op dat de declaratie wordt gematigd omdat de cliënte eigenlijk voor een toevoeging in aanmerking kwam en die toevoeging niet op gronden ontleend aan inkomen of vermogen is geweigerd. Zou die regel ook gelden wanneer een mutatie tot bewerkelijke zaak wordt geweigerd en de advocaat toch bijstand voortzet?

LH

Bevoegdheid arbiters

Geschillencommissie Advocatuur

Arbitraal vonnis d.d. 1 februari 2008/ADV007-0114B

(mrs. Groen, Thunissen en Van den Bercken)

De bevoegdheid van arbiters dient te berusten op een overeenkomst tot arbitrage; indien zodanige overeenkomst wordt betwist en de advocaat deze niet kan aantonen, verklaart de arbitragecommissie zich onbevoegd.

Feiten

De advocaat heeft betaling gevorderd van openstaande declaraties totaal ten bedrage van € 8.231,88. De cliënt zegt niet in kennis te zijn gesteld van de algemene voorwaarden van de advocaat, waarin de geschillenregeling is opgenomen. De advocaat stelt dat deze bij de eerste bespreking aan de cliënt zijn overhandigd overeenkomstig de standaardprocedure bij intakegesprekken. De cliënt daarentegen zegt dat deze pas zijn toegezonden nadat het declaratiegeschil is ontstaan. De advocaat brengt geen bewijs aan dat algemene voorwaarden zijn overhandigd. Art. 14 van de algemene voorwaarden bepaalt – los van het vorenstaande – dat geschillen uitsluitend zullen worden voorgelegd aan de rechter. De cliënt stelt zich op het standpunt dat dit artikel niet als een

arbitragebeding kan worden opgevat, zelfs al zouden de algemene voorwaarden van toepassing zijn.

Beoordeling

Alvorens de commissie tot een inhoudelijke beoordeling van het geschil kan overgaan, dienen de arbiters te toetsen of zij bevoegd zijn kennis te nemen van en te beslissen in het geschil.

Voor arbitrage dient te zijn voldaan aan de eisen van de artt. 1020 e.v. van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. De bevoegdheid van arbiters dient te berusten op een overeenkomst tot arbitrage – in de praktijk van de advocatuur veelal vervat in de opdrachtbevestiging van de overeenkomst tot opdracht – waarbij partijen zich voor de beslechting van alle geschillen ontstaan naar aanleiding van de totstandkoming en/of uitvoering van de dienstverlening, inclusief alle declaratiegeschillen, onderwerpen aan arbitrage door de commissie.

Art. 2 lid 1 van het Reglement bepaalt dat de Geschillenregeling Advocatuur van toepassing is indien door partijen daarnaar bij schriftelijke overeenkomst is verwezen. De commissie is niet op de hoogte van het bestaan van een opdrachtbevestiging noch de inhoud daarvan. Kennelijk is de opdracht tot dienstverlening mondeling overeengekomen tijdens de bespreking van 4 december 2006. Niet is komen vast te staan dat in dat kader arbitrage overeengekomen is.

De commissie komt aan de beoordeling van het bepaalde in de algemene voorwaarden en/of de bijbehorende toelichting in het kader van haar bevoegdheid niet toe, nu niet is komen vast te staan dat de algemene voorwaarden overeenkomstig het bepaalde in art. 6:234 van het Burgerlijk Wetboek aan de cliënt zijn overhandigd voor of bij het sluiten van de overeenkomst tot dienstverlening. Dat het kantoor van de advocaat

als standaardprocedure de algemene voorwaarden inclusief de genoemde pagina met toelichting aan haar cliënten overlegt, toont naar het oordeel van de commissie onvoldoende aan dat dit bij de cliënt zo is geschied, zeker nu dit wordt betwist.

Gelet op het vorenstaande acht de commissie zich niet bevoegd van de vorderings kennis te nemen.

Derhalve wordt beslist als volgt.

Beslissing

De commissie verklaart zich onbevoegd van de vordering kennis te nemen en bepaalt dat de kosten van deze uitspraak zullen worden gedragen door de eiser, welke worden vastgesteld op € 178,50, hetgeen zal worden verrekend met de arbitragekosten die eiser reeds heeft voldaan.

(advertenties)

Wat 'to do' bij zwangerschap?

- twee voornamen bedenken
- aanmelden bij een goed verloskundigenbureau
- roze en/of blauwe verf kopen voor de kinderkamer

Maar is er al vervanging op het werk?

Onze ervaring is dat drie partijen baat hebben bij het tijdig regelen van vervanging bij zwangerschapsverlof:

1. de medewerker die met verlof gaat; haar cliëntenportefeuille ligt na het verlof bijgewerkt en compleet op haar bureau;
2. de cliënten; zij zullen niet op de stapel dossiers belanden bij de toch al druk bezette collega's;
3. de collega's; zij zijn bevrijd van het lezen van een uitgebreide overdrachtsnotitie en het behandelen van 'tijdelijke' dossiers.

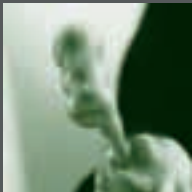
Le Tableau bemiddelt exclusief in tijdelijke functies voor de advocatuur en het notariaat.

Le Tableau

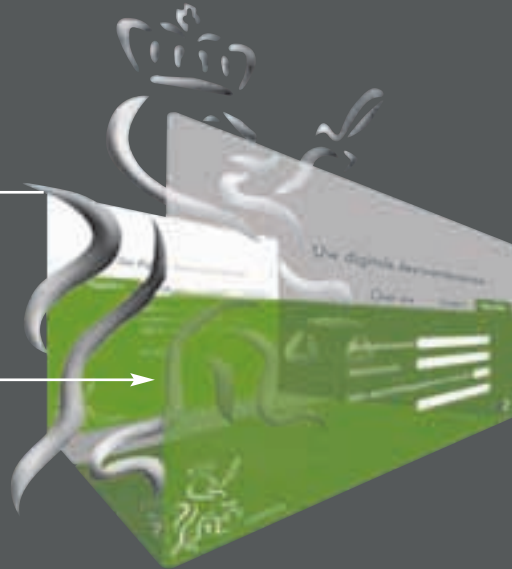
VOOR DE ADVOCATUUR EN HET NOTARIAAT

Belt u voor meer informatie (020 5237600) met
Mr. Christ'l Dullaert (dullaert@letableau.nl)
Kijk ook op www.letableau.nl

DigiDeur® is hét deurwaardersportaal van Nederland.
Uw stukken overal in Nederland veilig verstuurd naar
de aangesloten deurwaarders.

Aanmelden?
Ga naar
www.digideur.nl

DigiDeur®

Uw digitale deurwaardersportaal

Jaarlijks vinden honderdduizenden ambtsverrichtingen in het gehele land plaats door gerechtsdeurwaarders.

Deze opdrachten worden in veruit alle gevallen fysiek per post verzonden. Met eenvoudige digitale verzending van ambtsopdrachten tussen de opdrachtgever en de gerechtsdeurwaarder onderscheidt DigiDeur® zich van de overige aanbieders op deze markt. Door gebruikmaking van de voorhanden zijnde moderne communicatiemiddelen, waaronder het middel van digitale verzending van ambtsopdrachten, wil DigiDeur® een bijdrage leveren aan het bevorderen van efficiënte, veilige, snelle en goedkope communicatie tussen de opdrachtgever en de gerechtsdeurwaarder.

De door DigiDeur® geselecteerde gerechtsdeurwaarders staan garant voor een snelle en gedegen uitvoering van de gegeven ambtsopdrachten in heel Nederland.

DigiDeur® is ontwikkeld in samenwerking met Tempelman-de Niet Gerechtsdeurwaarders te Tiel, welk kantoor functioneert als Gerechtelijk Logistiek Centrum voor heel Nederland.

DigiDeur®

Stephensonstraat 2 T 06 - 24 935 486

4004 JA Tiel

E info@digideur.nl

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het *Advocatenblad* zijn gepubliceerd, zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet.
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit mr. P.J.M. Drion, mr. H.J. de Groot, mr. H.J.A. Knijff, mr. J.D. Loorbach, mr. I.E.M. Sutorius en H. Uhlenbroek.

Strikt confidentieel

Hof van Discipline 19 maart 2007, nummer 4687
(mrs. Peeperkorn, Sterk, Poelmann, De Jong Schouwenburg en Thunnissen)

Raad van Discipline Amsterdam 28 augustus 2006
(mrs. Van Bennekorn, Ferman, Goppel, De Regt en Röttgering)

Dat in een vonnis afgifte van gegevens aan de advocaat van de eiser wordt voorgeschreven en niet aan de eiser zelf, betekent niet dat de ontvangende advocaat die gegevens vertrouwelijk behoort te behandelen. Ook als de verzendende advocaat uitdrukkelijk vertrouwelijkheid stipuleert, volgt daaruit niet dat de ontvangende advocaat daaraan gehouden is of, in de omstandigheden van het geval, aan de verzendende advocaat hoeft mee te nemen dat hij de voorwaarden van vertrouwelijkheid niet in acht zal nemen. Er is geen sprake van onaanvaardbare uitbreiding van de klacht, wanneer het handelen waarover wordt geklaagd onderwerp van onderzoek door en debat bij de deken is geweest.

- Advocatenwet art. 46 (3.9 Jegens wederpartij in acht te nemen zorg) en art. 46c lid 1 (6.2.7 Bijzondere gevallen)

Feiten

Klaagster, Z B.V., wordt in een procedure over octrooi-inbreuk die voor de rechtbank is gevoerd, bijgestaan door mr. A. Mr. X treedt op voor de wederpartij. Op zeker moment wordt vonnis gewezen waarbij (onder meer) Z B.V. bevolen wordt om binnen dertig dagen na betekening van het vonnis 'de advocaat van eiseres' (in casu: mr. X) te voorzien van een lijst met namen en adressen van afnemers van een bepaald

product. Mr. X stuurt die lijst op dezelfde dag dat een executiegeschil heeft gediend waarin het bewuste onderdeel van het dictum niet als zodanig aan de beoordeling door de rechter onderworpen is geweest maar dit onderwerp wel zijdelings aan de orde is gekomen. Mr. X en mr. A verschillen van mening over hetgeen precies ter zake door henzelf en door de voorzieningenrechter is gezegd.

In zijn begeleidende brief schrijft mr. A dat het mr. X niet is toegestaan, vanwege het concurrentieel gevoelige karakter van de gegevens, de lijst te geven aan zijn cliënte, al dan niet in kopie, en haar evenmin op enige andere wijze te informeren over de inhoud van de lijst. Hij beëindigt zijn brief met de mededeling: 'Het beschikbaar stellen van deze lijst geschiedt dan ook onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat alleen u kennis neemt van de inhoud ervan'. Enige dagen later volgt, ten behoeve van een andere betrokken vennootschap, een dochteronderneming van Z B.V., een vergelijkbare lijst, met een brief aan mr. A van gelijke inhoud. Mr. X heeft op deze brieven niet geantwoord.

Enige tijd later blijkt dat mr. X ten behoeve van een in Duitsland gevoerde procedure waarbij dezelfde partijen direct of indirect zijn betrokken, een verklaring heeft afgelegd waarin hij in algemene termen een beschrijving doet van de opgave die hij van mr. A heeft ontvangen, en in het bijzonder vermeldt dat op die lijst een aantal Nederlandse afnemers stond vermeld alsmede meer dan tweehonderd adressen van afnemers in Duitsland.

Z B.V. dient een klacht in tegen mr. X die uit twee onderdelen bestaat:

- mr. X is niet vertrouwelijk omgegaan met de gegevens die Z B.V. ingevolge het vonnis van de rechtbank verplicht was aan mr. X te verstrekken, door in een andere, in Duitsland lopende, procedure een verklaring af te leggen en daarin informatie over de door Z B.V. aan mr. X verstrekte gegevens op te nemen;
- mr. X heeft, nadat Z B.V. en haar advocaat hadden geconstateerd

dat mr. X de vertrouwelijkheid had geschonden en zij hem daarop hadden gewezen, geen maatregelen genomen die een verder gebruik van de door hem afgelegde verklaring zouden blokkeren.

Beoordeling van de raad

Klaagster stelt dat het voor ingevoerden in zaken van intellectueel eigendomsrecht duidelijk is dat een lijst van afnemers die aan de advocaat van een procespartij moet worden verschaft, voorbehouden is aan deze advocaat en niet met de procespartij zelf mag worden gedeeld. Aangezien klaagster krachtens het vonnis de lijst aan verweerder moest verstrekken en niet aan diens cliënte zelf, zou verweerder ten aanzien van de lijst vertrouwelijkheid moeten betrachten. Verweerder heeft gemotiveerd betwist dat een dergelijk gebruik zou bestaan in de IE-praktijk en ook betwist dat voor verweerder op grond van het vonnis een verplichting tot het betrachten van vertrouwelijkheid zou bestaan.

De raad stelt reeds op grond van het tussen partijen op dit punt bestaande verschil van opvatting vast dat in de IE-praktijk kennelijk geen eenduidige opvatting bestaat over de wijze waarop aan een advocaat (ingevolge een rechterlijke uitspraak) verstrekte en in commercieel opzicht gevoelige informatie, zoals de gegevens vermeld op de lijst, door die advocaat mag worden gebruikt. De stelling van klaagster ten aanzien van dit gebruik, is derhalve niet komen vast te staan. Hieruit, en bij gebreke van een ondubbelzinnige passage in het dictum van het betrekkelijke vonnis, volgt dat niet kan worden aangenomen dat mr. X reeds op grond van het vonnis gehouden was ook jegens zijn cliënt of andere derden vertrouwelijk met de lijst van afnemers om te gaan.

In zijn faxbericht van 23 januari 2004 verwees mr. A expliciet naar het vonnis, en deelde hij mr. X mede dat het beschikbaar stellen van de lijst 'dan ook' geschiedde onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat alleen mr. X kennis zou nemen van de inhoud daarvan.

Niet verwezen werd naar het kort geding dat die ochtend had plaatsgevonden, terwijl het klaagster en/of haar advocaten – uiterlijk – toen duidelijk moet zijn geworden dat er discussie bestond over (al dan niet) vertrouwelijk gebruik van de lijst en de uitleg van het vonnis op dit punt.

Wat er ook zij van de juridische houdbaarheid van het scheppen van een aanspraak op de door klaagster bedoelde vertrouwelijkheid door middel van het in het faxbericht van 23 januari 2004 neergelegde ‘fait accompli’, de raad is, anders dan klaagster, niet van oordeel dat de normen voor een behoorlijke beroepsuitoefening worden geschonden indien een advocaat onder de omstandigheden zoals hiervoor weergegeven, zonder uitdrukkelijk te reageren op de bedongen vertrouwelijkheid, het daartoe strekkende verzoek materieel gesproken naast zich neerlegt. Met het faxbericht van 23 januari 2004 kon klaagster immers niet bereiken dat aan mr. X (alsnog) de verplichting werd opgelegd vertrouwelijk met de lijst om te gaan. Deze verplichting vloede niet uit het vonnis voort, terwijl de raad evenmin is gebleken van andere omstandigheden die deze verplichtingen in het leven riepen. Indien en voorzover klaagster reeds toen meende dat dit anders was, had het naar het oordeel van de raad veeleer in de rede gelegen een executiegeschil te starten of in het faxbericht expliciet te verzoeken om een bevestiging dat mr. X vertrouwelijk met de lijst zou omgaan, onder mededeling dat de cliënte van klaagster bij het uitblijven van een dergelijke bevestiging rechtsmaatregelen tegemoet zou kunnen zien.

Nu mr. X niet gehouden was vertrouwelijk met de lijst van afnemers om te gaan, kan evenmin gezegd worden dat mr. X door in Duitsland de verklaring af te leggen de vertrouwelijkheid heeft geschonden. Klachtonderdeel a is ongegrond.

Aangezien klachtonderdeel b voortbouwt op klachtonderdeel a en dit onderdeel ongegrond is, dient dit onderdeel het lot van onderdeel a te delen.

Beslissing van de raad

Verklaart de klacht in al zijn onderdelen ongegrond.

Overwegingen van het hof

De grieven tegen de beslissing van de raad houden het volgende in.

Grief 1

Ten onrechte overweegt de raad dat ‘reeds op grond van het tussen partijen op dit punt bestaande verschil van opvatting’ in de IE-praktijk kennelijk geen eenduidige opvatting bestaat over de wijze waarop aan een advocaat ‘ingevolge een rechterlijke uitspraak’ verstrekte en in commercieel opzicht gevoelige informatie door die advocaat mag worden gebruikt.

Grief 2

Ten onrechte overweegt de raad dat in de ochtend dat de advocaat van klaagster zijn brief met gegevens aan mr. X zond (23 januari 2004), de advocaat van klaagster in die brief niet naar een kort geding dat die ochtend plaatsvond verwees, terwijl ‘toen duidelijk moet zijn geworden dat er discussie bestond over (al dan niet) vertrouwelijk gebruik van de lijst en de uitleg van het vonnis op dit punt’.

Grief 3

Ten onrechte overweegt de raad dat het op de weg van klaagster had gelegen om een executiegeschil te starten of op de weg van haar advocaat om in het faxbericht in kwestie expliciet om een bevestiging van de vertrouwelijkheid te vragen. Deze verplichting, aldus de raad, vloede immers niet uit het vonnis voort.

Grief 4

Ten onrechte heeft de raad het onder b geformuleerde tweede klachtonderdeel ongegrond verklaard omdat dat zou voortbouwen op klachtonderdeel a.

Klaagster heeft in haar memorie van grieven aangevoerd dat de klacht subsidiair inhoudt dat mr. X anders heeft gehandeld dan een behoorlijk advocaat betaamt door niet aan klaagster of haar

advocaat kenbaar te maken dat hij niet bereid was de van hem verlangde vertrouwelijkheid in acht te nemen. Mr. X heeft, zo stelt klaagster in haar memorie, onzorgvuldig gehandeld door de van de advocaat van klaagster ontvangen informatie niet aan deze te retourneren, of door niet aan deze advocaat te bevestigen dat hij in afwachting van nadere discussie die informatie niet met zijn cliënte zou delen.

Mr. X heeft aangevoerd dat klaagster hiermee haar klacht in hoger beroep heeft uitgebreid, wat niet is toegestaan.

Het hof passeert dit verweer reeds omdat dit aspect van het, naar het inzicht van klaagster, klachtwaardig handelen onderwerp van onderzoek door en debat bij de deken is geweest. Het hof wijst op de brief van de advocaat van klaagster aan de deken van 26 mei 2005, vierde blad (doorgenummerde bladzijde 48 van het dossier). Het gaat hier niet om een uitbreiding maar om een centraal onderdeel van de klacht. Dat blijkt ook uit de memorie van grieven, in het bijzonder uit de toelichting op de grieven 2 en 3.

Het hof zal de klacht aldus verstaan.

Feiten

De raad heeft in zijn beslissing een aantal feiten vastgesteld. De juistheid van deze vaststelling is door geen van de partijen bestreden. Bij de mondelinge behandeling in appèl is komen vast te staan dat de vaststelling in zoverre correctie behoeft dat het niet gaat om twee verschillende verklaringen van mr. X, maar dat mr. X aan zijn cliënt een schriftelijke verklaring heeft afgegeven die in Duitsland in twee procedures is overgelegd.

Het gaat in deze zaak om het volgende:

- (i) in opdracht van een cliënte heeft mr. X tegen klaagster – meer nauwkeurig: tegen dochterondernemingen van klaagster – een geding gevoerd voor de rechtbank te ’s-Gravenhage ter zake van octrooi-inbreuk. Een van de nevenvorderingen betrof, kort gezegd, het terughalen uit de markt van aan kopers geleverde inbreukmakende producten. De rechtbank heeft

deze nevenvordering toegewezen en in het kader daarvan beslist als volgt: ‘gebiedt gedaagden [...] om binnen 30 dagen na betekening van dit vonnis de advocaat van eiseres te voorzien van een lijst met namen en adressen van [...] bedoelde kopers’.

Dit dictum is, naar het hof begrijpt, in overeenstemming met het petitum van de dagvaarding, zoals mr. X dit had geformuleerd;

(ii) de rechtbank overweegt in haar vonnis niet over het vertrouwelijk karakter van de lijst met afnemers;

(iii) bij de mondelinge behandeling, 23 januari 2004, van een executiegeschil over het hiervoor bedoelde vonnis van de rechtbank te 's-Gravenhage hebben de advocaat van klaagster en mr. X gedebatteerd over de vraag of mr. X de hiervoor bedoelde lijst met afnemers al dan niet vertrouwelijk diende te behandelen.

Dit executiegeschil betrof niet de uitleg van het hiervoor in (i) geciteerde dictum;

(iv) op 23 januari 2004, na de behandeling van dit executiegeschil, heeft de advocaat van klaagster de in het dictum bedoelde lijsten toegezonden aan mr. X. In zijn begeleidende brief heeft de advocaat van klaagster aan mr. X onder meer geschreven als volgt:

‘De rechtbank heeft cliënten [hof: de dochtervennootschappen van klaagster] bevolen de lijst aan de advocaat van eiseres te verstrekken en derhalve niet aan uw cliënte. Het is u [hof: mr. X] vanzelfsprekend niet toegestaan, vanwege het concurrentieel gevoelige karakter van de gegevens, de lijst te geven aan [hof: naam van de cliënte van mr. X], dan wel daarvan een kopie aan [hof: uw cliënte] te verschaffen, dan wel [hof: uw cliënte] op enige andere wijze op de hoogte te brengen van de inhoud van deze lijst. Het beschikbaar stellen van deze lijst geschiedt dan ook onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat alleen u kennis neemt van de inhoud ervan.’

De brief bevatte aan de voet de toevoeging: Bijlage – STRIKT CONFIDENTIEEL

Op 6 februari 2004 ontving mr. X andermaal een brief met dezelfde tekst en met lijsten van afnemers;

(v) mr. X heeft op deze brieven niet geantwoord;

(vi) mr. X heeft aan de Duitse advocaat van zijn cliënte een eidesstattliche Versicherung afgegeven waarin hij over de inhoud van de hiervoor met name in (i) en (iv) lijst(en) met afnemers mededelingen doet.

Deze eidesstattliche Versicherung van mr. X heeft geleid tot de onderhavige klacht.

Beoordeling van het hof

De klacht is gericht tegen de advocaat van de wederpartij van klaagster, te weten mr. X.

Bij de beoordeling van de klacht moet derhalve uitgangspunt zijn dat aan mr. X een grote mate van vrijheid toekomt om de belangen van zijn cliënte te behartigen op de wijze die hij passend acht en dat deze vrijheid niet ten gunste van een tegenpartij mag worden beknot tenzij daarbij haar belangen nodeloos en op ontoelaatbare wijze worden geschaad.

Die vrijheid is niet onbeperkt. Het kan voorkomen dat een advocaat ook met bepaalde belangen van de tegenpartij rekening moet houden. Dat is echter uitzondering en geen regel.

In dit geval gaat het om de uitleg van het dictum – hiervoor onder (i) geciteerd – van een door mr. X in opdracht van zijn cliënte tegen (vennootschappen van) klaagster verkregen vonnis.

Mr. X legt dit dictum aldus uit dat de enkele vermelding dat de lijst niet aan eiseres maar aan de advocaat van eiseres moet worden afgegeven, nog niet met zich brengt dat deze advocaat jegens zijn tegenpartij gehouden is tot vertrouwelijk gebruik van die lijst.

Deze uitleg is in redelijkheid verdedigbaar. Dit klemt reeds omdat de rechtbank in haar vonnis niet het vertrouwelijk karakter van de in het dictum bedoelde lijst heeft overwogen. Het al dan niet vertrouwelijk karakter van de lijst is, naar het hof begrijpt, evenmin voorwerp geweest van het destijds ten overstaan van de rechtbank

gevoerde debat van partijen.

De stelling van klaagster, dat het enkele feit dat de lijst aan de advocaat van eiseres moest worden verstrekt, meebrengt dat mr. X deze lijst vertrouwelijk diende te behandelen, houdt geen stand. Er kunnen immers meerdere redenen zijn om afgifte van een zodanige lijst aan de advocaat van een eiser te bevelen. Te denken valt aan een praktische reden. Voorts, in de dagelijkse praktijk, wordt met regelmaat aan een dictum gevolg gegeven jegens de advocaat van de eiser en niet jegens de eiser zelf.

Voor zover het betoog van klaagster inhoudt dat het hier gaat om een door de rechtbank gelaste beperking van de gevorderde afgifte, miskent klaagster dat de opsteller van de dagvaarding afgifte aan de advocaat van eiseres had gevorderd. Het stond de rechtbank dus niet vrij buiten dit petitum te treden, door, bij voorbeeld, niettemin afgifte aan eiseres te gelasten. Ook om deze reden heeft de enkele omstandigheid dat de rechtbank afgifte van de lijst heeft gelast aan de advocaat van eiseres en niet aan eiseres zelf, geen bijzondere betekenis.

Het hof kan uit de rechtspraak en uit de citaten van rechtsgeleerde auteurs, waarop klaagster zich heeft beroepen, niet afleiden dat afgifte aan een advocaat vertrouwelijkheid impliceert. Uit dit een en ander valt veeleer af te leiden dat een verweer tegen een vordering tot afgifte van gegevens omdat deze van vertrouwelijke aard zijn, kan worden gepareerd door dan afgifte te vorderen aan de advocaat van de eiser (deze zal overigens, zo komt het aan het hof voor, daarmee moeten instemmen en daartoe toestemming van zijn cliënt moeten hebben).

In het midden kan blijven hoe de opvatting over een dictum als het onderhavige onder gespecialiseerde IE-advocaten luidt. Ook als de door klaagster verdedigde opvatting binnen hun kring de heersende zou zijn – hetgeen mr. X bestrijdt – brengt dat nog niet mee dat de uitleg van het dictum door mr. X in redelijkheid niet verdedigbaar is. Maar zelfs wanneer men over dit laatste

anders zou denken, brengt dat nog niet mee dat mr. X zich met zijn uitleg van het dictum heeft gedragen op een wijze die een behoorlijk advocaat niet jegens zijn wederpartij betaamt.

Grief 1 faalt. Uit hetgeen hiervoor is overwogen, volgt dat het hof geen behoefte heeft aan nadere bewijslevering of onderzoek.

Hetgeen hiervoor is overwogen, brengt met zich dat al evenzeer in redelijkheid verdedigbaar is dat mr. X niet heeft geantwoord op de hiervoor geciteerde brief van de advocaat van klaagster.

Immers, in de zienswijze van mr. X trachtte de advocaat van klaagster als nog eenzijdig, dus tevergeefs, een beperking aan te brengen op het dictum.

In de uitleg die mr. X aan het dictum gaf, kon deze brief geen effect sorteren.

Daarom valt niet in te zien dat mr. X op deze brief had moeten antwoorden of de hem toegezonden lijst(en) met afnemers had moeten terugzenden. Door dit een en ander niet te doen, heeft mr. X zich jegens klaagster niet gedragen op een wijze die een behoorlijk advocaat niet betaamt.

Ook de grieven 3 en 4 falen.

Over het standpunt van mr. X kan bij de advocaat van klaagster geen misverstand hebben bestaan. Mr. X had diezelfde morgen nog in een executiegeschil betoogd dat hij niet was gehouden tot vertrouwelijk gebruik van de lijst met afnemers. Partijen verschillen slechts van mening over de vraag of

de voorzieningenrechter zich bij die gelegenheid heeft uitgelaten over het omstreden dictum en, zo ja, in welke zin de voorzieningenrechter zich heeft uitgesproken.

De overweging in kwestie van de raad is dus juist. De tegen die overweging gerichte grief 2 is tevergeefs voorgesteld.

De slotsom is dat geen van de grieven succes heeft. Het hof onderschrijft de beslissing van de raad, ook wanneer de klacht wordt verstaan in de door klaagster voorgestane zin. De beslissing van de raad kan dus worden bekrachtigd.

Beslissing van het hof

Bekrachtigt de beslissing van de Raad van Discipline in het ressort Amsterdam, waarvan beroep.

(advertenties)

Plaats uw advertentie midden in uw doelgroep. Het Advocatenblad helpt u daarbij.

Elke drie weken bereikt u met een personeelsadvertentie in het Advocatenblad alle geïnteresseerde juridisch actieve juristen.

Desgewenst helpen wij u met het opstellen van de tekst voor uw personeelsadvertentie, die professioneel vorm wordt gegeven in uw eigen huisstijl, met uw eigen logo!

Meer informatie?

Wilt u meer informatie, bel dan Bas Brouwer, tel. 0172 – 23 44 60, die u graag vrijblijvend informeert over alle mogelijkheden. Bezoek ook eens onze website: www.bdmbv.nl

brouwer's direct marketing

U zoekt:

- advocaten
- medewerkers
- stagiaires
- (bedrijfs)juristen
- belastingdeskundigen
- leden rechterlijke macht

Visser Quispel Heidema is een modern en goed geoutilleerd advocatenkantoor te Oud-Beijerland. Er heerst een informele en goede sfeer. De medewerkers van het kantoor realiseren zich dat er meer in het leven bestaat dan werken. Verschillende medewerkers van het kantoor werken parttime.

Het kantoor is werkzaam op meerdere rechtsgebieden waaronder de familie- en strafpraktijk en richt zich verder op de commerciële praktijk, behandeling van letselschadezaken en het incasseren van geldvorderingen. Binnen Visser Quispel Heidema zijn naast negen advocaten een aantal incasso-medewerkers werkzaam.

Visser Quispel Heidema

Advocatuur - Letselschade - Incasso

Vanwege groei van de praktijk wordt uitgekeken naar een kandidaat voor de functie van:

Advocaat-medewerker (m/v)

Voor de algemene praktijk

Functie-eisen:

Voor de functie wordt een medewerker gezocht met ervaring in de algemene praktijk. Het betreft een fulltime functie, een parttime aanstelling is bespreekbaar.

Geboden wordt:

- een prettige en moderne werkomgeving
- een goed salaris en emolumenten
- goede vooruitzichten

Sollicitaties en inlichtingen kunt u toesturen aan/opvragen bij:

Mr A. Quispel
e-mail: aquispel@vqh.nl
tel. 0186-614477

Visser Quispel Heidema
West-Voorstraat 1
Postbus 1121
3260 AC Oud-Beijerland
www.vqh.nl

VOX ET
LINGUA

Vertalingen (gewaarmerkt)

Da Costakade 8-huis
1052 SJ Amsterdam

Mobiel 06-20004823
Telefoon 020-6167821
E-mail vox@euronet.nl
Internet www.voxetlingua.nl

VOX ET LINGUA |

Le Tableau

VOOR DE ADVOCATUUR EN HET NOTARIAAT

Le Tableau start op 22 januari 2009 met een 7-daagse Train de Trainer opleiding

U leert in deze opleiding vaardigheidstrainingen te geven aan advocaten & notarissen.

Nieuwsgierig!?

Bekijk onze website voor meer informatie en aanmelding:
www.letableau.nl

U kunt ook telefonisch contact opnemen met mr. drs. Christ'1 Dullaert (directeur), 020-523 7600

Meesterlijke portretten gezocht!

Poelmann van den Broek N.V. zoekt uitbreiding in de rechtsgebieden:

- **Aanbestedings- en mededingingsrecht**
advocaat-stagiaire of advocaat-medewerker
- **Arbeidsrecht**
advocaat-medewerker
- **Bouwrecht**
advocaat-stagiaire en advocaat-medewerker
- **Intellectuele eigendom en ICT**
(gevorderd) advocaat-stagiaire
- **Ondernemingsrecht**
advocaat-stagiaire en
gevorderd advocaat-stagiaire/beginnend advocaat-medewerker

Denk jij dat je iets kunt toevoegen aan ons team? Vul dan het sollicitatie-formulier in op onze website: www.poelmannvandenbroek.nl, of stuur binnen twee weken na verschijnen van deze advertentie een brief met cv aan: Poelmann van den Broek N.V., t.a.v. Daniëlle de Wilde, HR manager, Postbus 1126, 6501 BC Nijmegen.

Poelmann
van den Broek
a d v o c a t e n

St. Canisiussingel 19f 6511 TE Nijmegen T +31 243 810 810 F +31 243 810 820
info@poelmannvandenbroek.nl www.poelmannvandenbroek.nl

Wat doe je? als je weet dat steeds meer mensen een beroep doen op rechtsbijstand

Steeds meer Nederlanders raken doordrongen van het nut van een rechtsbijstandverzekering en sluiten er één af. Juridische geschillen komen steeds regelmatig voor - niet alleen op het werk, maar ook privé - en de behoefte aan deskundige hulp bij het oplossen ervan is de afgelopen jaren sterk toegenomen. Geschillen zijn vaak complex, omdat niet precies duidelijk is wie in zijn gelijk staat. In zulke gevallen is soms deskundige, juridische hulp nodig om het probleem op te lossen.

Jurist/Senior Jurist

Stichting Achmea Rechtsbijstand

Als jurist/senior jurist behartig je de belangen van cliënten. Je lost het complexe juridische probleem van de klant op, op een manier die bij de klant past en is toegesneden op zijn situatie. Indien noodzakelijk voer je zelf juridische procedures bij gerechtelijke en buitengerechtelijke instanties. Voor onze locaties Zoetermeer (2010 Leiden), Amsterdam (2010 Leiden), Apeldoorn en Tilburg zijn wij op zoek naar kandidaten die ervaring hebben met Bestuursrecht, Pensioen- en Sociaalzekerheidsrecht, Civielrecht, Letselschaderecht of Ambtenarenrecht.

Wat we vragen

Je hebt een afgeronde universitaire studie Nederlands Recht. Als jurist heb je minimaal twee jaar relevante werkervaring en als senior jurist minimaal vier jaar binnen het relevante rechtsgebied. Ervaring in de rechtshulpverlening is een pré. Je beheerst de Nederlandse taal goed in woord en geschrift.

Wat we bieden

De arbeidsvoorwaarden zijn uitstekend: bijvoorbeeld een 13e maand, een pensioenvoorziening en een marktconform salaris. Telewerken en parttime (minimaal 24 uur per week) werken is bij Stichting Achmea Rechtsbijstand mogelijk. Door de aard van je werkzaamheden hebben wij continu aandacht voor opleidingen, cursussen en vaardigheidstrainingen. Een assessment kan deel uitmaken van de procedure.

Achmea

Het motto van Achmea luidt: Achmea ontzorgt. Om dat waar te kunnen maken hebben we medewerkers nodig die verder kijken dan hun eigen bureau. Maar vooral: mensen die zich inleven in onze klanten en dat weten te vertalen naar originele oplossingen.

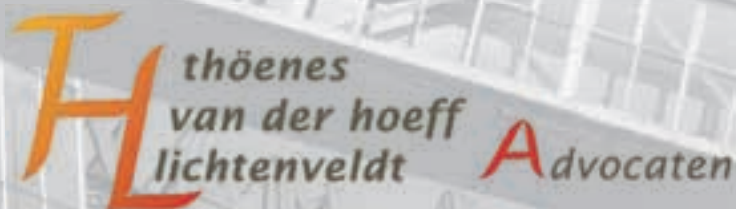
Meer weten?

Wil je meer weten? Neem dan contact op met Marjolein Parée (Recruiter), (06) 13 29 5809 of kijk op onze website www.werkenbijachmea.nl. We ontvangen je sollicitatie ook graag via onze website.

CENTRAAL BEHEER ACHMEA
FBTO
AVÉRO ACHMEA
INTERPOLIS
ZILVEREN KRUIS ACHMEA

Ontzorgen is een werkwoord

achmea

zoekt

een beginnend medewerker / een ervaren advocaat-stagiaire met ervaring en affiniteit met het huurrecht

In ons werk streven wij een hoogwaardige juridische dienstverlening na, waarbij we hechten aan een betrokken relatie met onze opdrachtgevers en aan de persoonlijke & vakinhoudelijke ontwikkeling van onze medewerkers. In dat kader vinden wij het volgen van specialisatieopleidingen belangrijk. Tot onze opdrachtgevers rekenen wij diverse woningcorporaties, overheidsinstellingen en MKB.

Wanneer je enthousiast en ondernemend bent, een gezonde werkhouding en kennis van het huurrecht hebt, kunnen wij jou een vernieuwende en inspirerende werkomgeving bieden, met goede ontplooiingskansen en enthousiaste collega's in de sfeervolle Van Nelle fabriek. Wij komen graag met je in contact, waarbij we discreet en serieus op je belangstelling zullen reageren.

Voor meer informatie over ons kantoor en de betreffende functie kun je onze website bekijken: www.thladvocaten.nl of telefonisch contact opnemen met Renate van der Hoeff (010 – 750 44 75). Je kunt je sollicitatiebrief met cv sturen naar mr. Eibert Lijnbach (lijnbach@lijnbachsearch.com), die ons kantoor zal begeleiden in de sollicitatieprocedure.

Alt Kam Boer advocaten

Civiele cassatie?

- prijzafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag,
tel.: 070 358 94 79, fax: 070 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

Parmentier Oass advocaten

Parmentier Oass advocaten is een jong ambitieus groeiend kantoor in een representatief kantoorpand in het centrum van Haarlem. Op kantoor zijn nu drie advocaten werkzaam in een algemene praktijk. Met name is onze praktijk gericht op advisering van (jonge) ondernemingen en particulieren, alsmede procesbegeleiding. Voor particulieren wordt ook rechtsbijstand verleend op grond van toevoegingen.

Binnen ons kantoor is er ruimte voor twee aansluitpartners met een eigen praktijk. Voor meer informatie kunt u bellen met mr. A. Oass of mr. B. Parmentier (023 – 531 3111).

Wij zoeken voor onze vestiging in Eindhoven:

Advocaat - Medewerker

» Met meer dan 5 jaar ervaring met name in het arbeids- en ondernemingsrecht, die in staat is zelfstandig praktijk te voeren.

» Niche kantoor met vooraanstaande reputatie.

Reacties t.a.v.: sollicitatie@ambagsadvocaten.nl

www.ambagsadvocaten.nl

ambagsadvocaten

Emmasingel 13 5611 AZ Eindhoven Tel. 040 - 217 11 11 Fax. 040 - 217 11 18

ambagsgielenadvocaten

De Poort 9c 5751 CN Deurne Tel. 0493-35 25 45 Fax. 0493-35 25 40

Zijn projecten met een belang van twee miljard euro uitdagend genoeg voor je?

Nuon zoekt ambitieuze vergunningsdeskundigen!

"Als vergunningsdeskundige lever je een bijdrage aan nieuwe projecten op het gebied van energievoorziening. Zijn projecten vergunningtechnisch haalbaar? Welke onderhandelingsstrategie maximaliseert onze kansen? En hoe anticiperen we op evoluerende wetgeving? Een 'go' kan letterlijk van jouw adviezen en onderhandelings talent afhangen!"

Kiezen voor Nuon Business Development & Projects (BD&P) betekent kiezen voor de divisie die van A tot Z de regie voert over complexe energie- en gasprojecten. Enorm uitdagend, want de belangen kunnen, bijvoorbeeld bij de bouw van een nieuwe centrale, oplopen tot twee miljard euro. Bovendien opereren we in een uiterst dynamisch speelveld, want wet- en regelgeving verandert constant en er zijn veel stakeholders die moeten worden overtuigd. Om onze vergunningstrategie vorm te geven en uit te onderhandelen zijn wij op zoek naar ervaren en inhoudelijk sterke:

Senior Advisor New Projects Permits

Je bent onze interne thought-leader én strateeg op het gebied van vergunningen en minimaliseert de risico's van vergunningsaanvragen. Zijn onze plannen kansrijk bij de Raad van State? Als Senior Advisor ben je de 'linking pin' tussen developers, onderhandelaars en MT. Je monitort trends, jurisprudentie en inspraakreacties en bouwt een netwerk op van belangrijke stakeholders, zodat je proactief op beleidswijzigingen in kunt spelen. Jij: hbo+/wo, minimaal tien jaar relevante ervaring, overtuigend, stressbestendig, creatief en resultaatgedreven.

Specialist Environment & Permits

Dé kans om ons 'onderhandelingsbeleid' vorm en inhoud te geven! Je bent betrokken bij zeer diverse projecten, waarbij je regelmatig van locatie wisselt. Jouw primaire taken omvatten het formuleren en uitonderhandelen van vergunningsaanvragen met overheden. Je analyseert mogelijke knelpunten en formuleert kansrijke oplossingsrichtingen voor vraagstukken op het gebied van vergunningen. Jij: risicobewust, uitstekende onderhandelaar, stevige persoonlijkheid, minimaal zes jaar relevante ervaring en hbo/wo werk- en denkniveau.

Iets voor jou? Nuon biedt je de kans om een wezenlijke bijdrage aan onze meest omvangrijke projecten te leveren en jezelf in hoog tempo te ontwikkelen in een aantrekkelijke, corporate setting. De royale ontwikkelingskansen, goede arbeidsvoorwaarden en informele sfeer maken Nuon tot één van de meest aantrekkelijke werkgevers, zo blijkt uit onderzoek van Intermediair. Meer weten? Bel met Mirjam van Dijk (06 10 42 92 32) of solliciteer direct via www.nuon.nl/werken.

NUON

KIES VOOR DE SOCIALE ADVOCATUUR

Al dertig jaar biedt ons kantoor goede en betaalbare juridische hulp aan mensen die dat het hardst nodig hebben. Met een kritische blik op recht en samenleving verlenen gespecialiseerde medewerkers rechtshulp aan onze doelgroep, zoals werknemers, huurders, uitkeringsgerechtigden, vreemdelingen en vluchtelingen. Onze betrokkenheid bij de organisatie en het werk is groot, daarom werken wij op een democratische manier samen. Het is, denken wij, meer dan gewoon 'een baan'.

Het Advokatenkollectief Rotterdam zoekt een advocaat
voor de rechtsgebieden familierecht en civiel recht algemeen.

Bij voorkeur heb je ervaring in de advocatuur.
Je zult deskundig begeleid worden. Voor onze continuïteit en kwaliteit is het wel belangrijk dat je bereid bent je voor minimaal zes jaar te verbinden. We verwachten dat je in Rotterdam – de hipste stad van Nederland – woont of komt wonen. Informeel samenwerken gaat bij ons vanzelf.

Binnen het Advokatenkollectief Rotterdam werken wij in loondienst, waarbij het salaris nu ligt tussen de € 1.953,83 en € 4.520,82 bruto per maand.

Ben je enthousiast, stuur dan je sollicitatiebrief met motivatie en CV vóór 6 oktober 2008 naar:

Advokatenkollectief Rotterdam
Crooswijkse singel 34, 3034 CJ Rotterdam
T.a.v. Ton Rhijnsburger
Telefoon: 010 – 465 09 66
e-mail: info@advokatenkollectief.com
website: www.advokatenkollectief.com

Advokatenkollectief Rotterdam

Procederen in Duitsland?

**Duitse advocaten, vloeiend tweetalig,
gespecialiseerd in Nederlands-Duitse rechtszaken**

Blankestijn & Oortman Advocaten en Rechtsanwältinnen
Postbus 619, 7550 AP HENGELO
Telefoon 074 - 259 38 67
Fax 074 - 259 38 68
www.blankestijnoortman.nl

H U B E R S
ADVOCATENKANTOOR

Klein en informeel kantoor in Dordrecht zoekt op korte termijn een:

ADVOCAAT-STAGIAIRE (m/v)

voor de civiele praktijk

Sollicitatiebrieven met CV kunt u binnen 14 dagen richten aan:

mw. mr. C.G.Th. van de Weerd
Postbus 381
3300 AJ DORDRECHT

INTERNATIONAAL JURIDISCH INSTITUUT

Spui 186
2511 BW
's-Gravenhage
telefoon 070-3460974
telefax 070-3625235
E-mail iji@worldonline.nl

Het Internationaal Juridisch Instituut adviseert in zaken betreffende internationaal en buitenlands recht, in het bijzonder waar het gaat om vragen van internationaal privaatrecht en buitenlands privaatrecht- en procesrecht.

Werkterreinen zijn onder andere:

- personen- en familierecht
- nationaliteitsrecht
- erfrecht
- procesrecht
- overeenkomstenrecht
- strafrecht
- onrechtmatige daad

De brochure inzake taak, werkwijze en tarifiering wordt op verzoek toegezonden.

Bezoek onze site: www.iji.nl

NIG Ondernemingsrecht is één van de divisies van de Nederlandse Interim Groep. Een bedrijf dat in korte tijd is uitgegroeid tot een succesvolle onderneming met meer dan 600 werknemers. NIG Ondernemingsrecht vervult zowel vaste als tijdelijke posities bij haar opdrachtgevers door heel Nederland binnen de specialistische bedrijfsjuridische arbeidsmarkt.

Overweeg JIJ een overstap naar het bedrijfsleven?

Dan ben je bij NIG Ondernemingsrecht aan het juiste adres. Wij maken graag kennis met advocaten die toe zijn aan een volgende stap in hun carrière. In een oriënterend gesprek vertellen wij graag meer over de verschillende mogelijkheden die NIG Ondernemingsrecht biedt. Een vaste baan bij één van onze opdrachtgevers in de top 500 van het bedrijfsleven of een vast dienstverband bij NIG Ondernemingsrecht in de rol van Interim Legal Counsel. Op onze website vind je een selectie van onze opdrachtgevers.

De rol van Interim Legal Counsel bij NIG Ondernemingsrecht biedt je de mogelijkheid om een vaste baan te combineren met het uitvoeren van interim opdrachten. Wat maakt het werk volgens onze Interim Legal Counsels zo leuk?

“Het interessante is dat je niet meer uitsluitend zuiver juridisch naar een contract kijkt, maar je dient tevens oog te hebben voor de bedrijfseconomische belangen. Hierdoor werk je nauw samen met andere disciplines, hetgeen erg leuk is“

“Naast het adviseren van de organisatie op algemeen juridisch gebied (verbintenissenrecht, incasso's, arbeidsrecht en vennootschapsrecht), houd ik mij specifiek bezig met de integratie en juridische fusie van twee door de opdrachtgever overgenomen retailbedrijven binnen haar organisatie”

“De werkzaamheden zijn erg breed en bestrijken het ondernemings-, verzekerings- en verbintenissenrecht, maar ook toezichtwetgeving op de financiële markten. Als interimmer heb je niets te maken met de nadelen of negatieve aspecten waar je als werknemer tegenaan loopt. Sterker nog, je kunt de opdrachtgever daar vaak makkelijker op aanspreken of daarover adviseren. Bij mijn huidige opdracht vervul ik vaak een klankbordfunctie voor de directie ook op niet-juridische vraagstukken”

Profiel

Naast veel enthousiasme en een dosis flexibiliteit is het belangrijk dat je minimaal 4 jaar juridische werkervaring hebt opgedaan binnen de advocatuur en/of het bedrijfsleven en ervaring hebt in één of meer van de volgende rechtsgebieden: (Internationaal) Contractenrecht, Vennootschapsrecht, M&A-trajecten, Bank- en Effectenrecht, Energierecht, Bouw- en Vastgoedrecht, ICT recht, Toezichtwetgeving en Financieringen.

Wat bieden wij ?

- Uitdagende opdrachten die aansluiten bij je wensen
- Een goed salaris en een aantrekkelijk pakket secundaire arbeidsvoorwaarden
- Een individueel opleidingstraject; onder andere de mogelijkheid tot het volgen van een opleiding bij de Grotius Academie

Daarnaast vinden wij het belangrijk dat collega's ook van elkaar leren door ervaringen uit te wisselen. Dit maken wij mogelijk door regelmatig (informele) bijeenkomsten te organiseren.

Ben je geïnteresseerd geraakt door bovenstaande en/of wil je een oriënterend gesprek over je loopbaan?

Neem dan telefonische contact op met **mr. Charlotte Kruls via 035-6250505** of mail Charlotte via ckruls@nig.nl.

Voor meer informatie zie ook www.nigondernemingsrecht.nl.

LINSSEN | CS

ADVOCATEN

Linssen c.s. Advocaten is een middelgroot advocatenkantoor in Tilburg dat zich van andere kantoren in de regio onderscheidt doordat veel van zijn medewerkers een wetenschappelijke achtergrond hebben. Eén van de advocaten is hoogleraar aan de Universiteit van Tilburg. Twee advocaten zijn gepromoveerd en een derde heeft onlangs zijn promotieonderzoek afgerond en hoopt eind 2008 te promoveren. Eén advocaat heeft ook de notariële studierichting afgerond, een andere is docent geweest aan de Universiteit van Tilburg. De wetenschappelijke inslag van het kantoor werkt uiteraard door in de visie van het kantoor op de uitoefening van de advocatenpraktijk.

Advocaat/promovendus voor de sectie burgerlijk recht

Ter verdere versterking van haar wetenschappelijke profiel en in het kader van haar samenwerking met de Universiteit van Tilburg zoekt Linssen c.s. Advocaten een advocaat/promovendus voor de sectie burgerlijk recht. De kandidaat zal fulltime in dienst treden bij Linssen c.s. Advocaten,

en twee dagen per week worden vrijgesteld van het werk in de advocatuur, ten behoeve van een civiel- en/of civiel-procesrechtelijk promotieonderzoek aan de Universiteit van Tilburg. Bij de sollicitatieprocedure zal ook de Universiteit van Tilburg (Vakgroep Privaatrecht) betrokken worden.

Wilt ú solliciteren? Uw sollicitatie, voorzien van een goede motivering, een kopie van uw bul en uw cijferlijst, kunt u per post of per e-mail sturen naar prof. mr. A.C. van Schaick (b.vanschaick@linssen-advocaten.nl). Verdere informatie over ons kantoor vindt u op www.linssen-advocaten.nl

ZIYA TOGA'S

*-Eerste kwaliteit stoffen, secure afwerking
-Maatneming op kantoor / thuis mogelijk
-Beffen op voorraad*

Toga in zeer lichtgewicht 100 % Cool Wool en incl. bef naar keuze in 2008:

Advocaat	€ 375,- ex. BTW
Rechter / O. v. J.	€ 475,- ex. BTW
Raadsheer / Adv. Gen.	€ 485,- ex. BTW

Leeghwaterlaan 76
5223 BA 's-Hertogenbosch
(Bij paleis van justitie)

073 - 6234526
www.ziyatoga.nl
info@ziyatoga.nl

Achtung Deutschland!

Onze twee Duitse advocaten:

- wijzen u op de risico's en kansen naar Duits recht
- kunnen in geheel Duitsland voor u procederen
- beheersen de Nederlandse taal

Dijks Leijssen Advocaten & Rechtsanwälte

Boddenkampsingel 76 Postbus 76, 7500 AB Enschede NL
Telefoon: +31(0)53 433 54 66 Telefax: +31 (0)53 433 10 01
Website: www.dijksleijssen.nl E-mail: info@dijksleijssen.nl

Al meer dan 25 jaar met recht grensverleggend

“Rechtshulp zoals rechtshulp bedoeld is”

Senior jurist Peter Schulting in zijn persoonlijke video op JuristBijDAS.nl

DAS rechtsbijstand
AMSTERDAM ARNHEM 'S-HERTOGENBOSCH RIJSWIJK

De met ✓ gemarkeerde Netlawkantoren zetten hun procuratenpraktijk na 1 september 2008 voort.

Alkmaar, Hoorn

Apeldoorn

Arnhem, Nijmegen

Breda

Dordrecht

Emmen, Coevorden (arr. Assen)

Enschede, Oldenzaal (arr. Almelo)

Groningen

Haarlem

's-Hertogenbosch, Eindhoven, Tilburg

Joure (arr. Leeuwarden)

Leiden

Maastricht

Middelburg, Terneuzen, Rotterdam

Rotterdam

Utrecht

Zwolle

Schenkeveld Advocaten ✓

Van Vliet & Van Donselaar Advocaten ●

Hekkelman Advocaten & Notarissen ✓

Houben Advocaten ✓

Ten Holter Advocaten ✓

Homveld Van Roosmalen Advocaten ✓

KienhuisHoving Advocaten & Notarissen ✓

Dorhout Advocaten ✓

Pot Jonker Seunke Advocaten ✓

Holla Poelman Van Leeuwen Advocaten ✓

Alderse Baas Advocaten ✓

Geelkerken & Linskens Advocaten ●

Adelmeijer Hoyng Advocaten ✓

Adriaanse van der Weel Advocaten ✓

Kneppelhout & Korthals Advocaten ✓

KBS Advocaten ●

Bentham & Gratama Advocaten ✓

Voor informatie over Netlaw en portal tot de websites van de lidkantoren: www.netlaw.nl

Zoek je als
jonge advocaat m/v
een inspirerende omgeving om je in het
civiele recht verder te specialiseren?

Je hebt als medewerker of stagiair al enige ervaring in, en zeker affiniteit met het civiele recht? En je wilt je op dit gebied verder specialiseren? Maak eens nader kennis. Wij zijn een kantoor met een goed lopende algemene praktijk, waarin het accent ligt op arbeidsrecht, onroerendgoed- en overeenkomstenrecht, en personen- en familierecht. Kernwoorden in onze beroepsvisie: toegankelijkheid, aandacht, resultaat. Op een paar minuten van NS-station Almere werken we met een team van zeven advocaten en drie secretaresses. Informeel professioneel. Bel, schrijf of mail mr. Marcel Groen, telefoon (036) 548 61 10, Postbus 60004, 1320 AA Almere, e-mail groen@gcmadvocaten.nl.

GROEN | CAUBO | MONTESSORI
ADVOCATEN

KORTMAN ADVOCATEN

Kortman Advocaten is een kantoor van 9 advocaten. Wij voeren een algemene praktijk met de nadruk op verschillende specifieke rechtsgebieden, waaronder arbeidsrecht, sociale zekerheid, huurrecht/onroerend goed, vreemdelingen- en vluchtelingenrecht, personen- en familierecht en ondernemingsrecht.

Wij zoeken gedreven, enthousiaste en betrokken
advocaten
(stagiaires/medewerkers)

Inlichtingen en sollicitaties bij Mr H.P.J. van der Eerden, Postbus 85966, 2508 CR 's-Gravenhage, telefoon 070 3024030.

Kortman Advocaten
Raamweg 3, 's-Gravenhage

Hoogerwerf & van den Dudenaller
advocaten

Ons kantoor richt zich op het verlenen van gespecialiseerde rechtshulp aan particulieren.

Wij zoeken een bevlogen

fulltime advocaat-medewerker

die gespecialiseerd is (of aantoonbare ervaring en interesse heeft) in het personen- en familierecht en daarnaast interesse heeft in arbeidsrecht en/of andere aspecten van de civiele praktijk

**en een (gevorderde) fulltime
advocaat-stagiaire** voor de familiepraktijk

Uw sollicitatie kunt u per brief vergezeld van uw curriculum vitae richten aan:

Mevrouw Mr M.G. Hoogerwerf
Singel 419
3311 HG Dordrecht
Telefoon 078-614 84 84
www.dordt-recht.nl

de Rechtspraak

Vacatures in de rechterlijke macht (m/v)

---

sluiting sollicitatietermijn

College van Beroep voor het bedrijfsleven

3 oktober 2008

Raadsheren

- Het salaris bedraagt € 6.644,- tot € 7.291,- per maand bij een werkweek van 36 uur.
- Het College kent een vervoersregeling en biedt ook overigens goede secundaire arbeidsvoorwaarden.
- Kandidaten, die het College benoemd zou willen zien en die thans geen rechtsprekende functie bekleden, dienen tevens de selectieprocedure bij de Selectiecommissie Rechterlijke Macht te doorlopen.
- Voor kandidaten die thans al een rechtsprekende functie bekleden is detachering voor tenminste een jaar mogelijk.

Gerechtsauditeurs

- U bent een afgestudeerd jurist (mr.) met tenminste een aantal jaren juridische praktijkervaring.
- Ervaring met en kennis van het economisch bestuursrecht strekt tot aanbeveling.
- Het salaris bedraagt maximaal € 4.945,- per maand bij een werkweek van 36 uur.
- Het College kent een vervoersregeling en biedt ook overigens goede secundaire arbeidsvoorwaarden.
- Kandidaten kunnen onderworpen worden aan een psychologische test.
- De mogelijkheid van detachering is bespreekbaar.

Algemeen

Inlichtingen kunnen worden ingewonnen bij mr. R.R. Winter, president van het College, tel. (070) 381 39 30.

Voor nadere informatie omtrent het College van Beroep voor het bedrijfsleven wordt verwezen naar de internetsite van het College op www.rechtspraak.nl

Sollicitaties te richten aan de president van het College, Postbus 20021, 2500 EA Den Haag.

VAN DEN BIESEN BOESVELD

ADVOCATEN

Wij hebben een prachtpraktijk op het gebied van het bestuursrecht en het (overheids)aansprakelijkheidsrecht. Europees recht is ons net zo vertrouwd als het Nederlandse. Procederen over ruimtelijke ordening en natuur en milieu is bij ons aan de orde van de dag. Wij werken voor een groot aantal lagere overheden, maatschappelijke organisaties en particulieren.

Wij zoeken een

ADVOCaat-MEDEWERKER BESTUURSRECHT

Brieven graag binnen twee weken na de datum van deze advertentie zenden aan:

VAN DEN BIESEN BOESVELD ADVOCATEN

t.a.v. mr. Robbert Boesveld

Postbus 16674

1001 RD AMSTERDAM

e-mail: robbertboesveld@vandenbiesenboesveld.nl

VAN GASTEL EN BAL

ADVOCATEN

is door de uitbreiding van de ondernemings-
en insolventiepraktijk op zoek naar een:

advocaat-medewerker en/of gevorderde stagiaire

Wij bieden een goed geoutilleerde werkplek
met een informele en uitdagende sfeer,
waarbij opleiding, vorming en vooral collegialiteit centraal staan.
Voor meer achtergrondinformatie over het kantoor kan de website worden
bezoekt via www.vangastel-bal.nl.

Spreekt het bovenstaande aan?

Stuur dan je curriculum vitae begeleid met motivatie en cijferlijst vóór 8 oktober 2008 naar bal@vangastel-bal.nl of schrijf naar Postbus 110, 3220 AC Hellevoetsluis t.a.v. B.J. Bal.

Kom bij ons tot je recht!

Goudse Advocaten is een modern, middelgroot kantoor met een gevarieerde praktijk. Persoonlijke ontplooiing van de medewerkers staat voorop, de werksfeer is informeel en vooral collegiaal. De overzichtelijke omvang van het kantoor biedt een direct contact met cliënten.

Ter versterking van het uit zes advocaten bestaande team zoeken wij per 1 november 2008 een:

Advocaat-stagiair ^{M/V}

De functie eisen zijn:

- goede juridische kwaliteiten
- afgeronde studie Nederlands Recht
- afstudeerrichting civiel recht met aantoonbare belangstelling voor met name het ondernemingsrecht en arbeidsrecht
- goede communicatieve en sociale vaardigheden
- doorzettingsvermogen, enthousiasme en teamgeest

Uw sollicitatie met CV en cijferlijst kunt u vóór 3 oktober 2008 richten aan:

Mr R. van Rees, postbus 555, 2800 AN Gouda
E-mail: r.vanrees@goudseadvocaten.nl

Goudse Advocaten

Van Hall • Van Rees • Aardoom

Goudse Advocaten 'Het verschil in uw geschil'

FRUYTIER

Lawyers in Business

Fruytier Lawyers in Business is op zoek naar **één of twee partners** om de huidige maatschap te versterken. Fruytier Lawyers in Business voert vanuit een schitterend pand op de Keizersgracht de commerciële (deels internationale) ondernemingsrechtpraktijk. Thans zijn er twee partners en vijf medewerkers werkzaam.

Wij zijn op zoek naar volwaardige partners (met of zonder medewerkers) en/of advocaten die binnen afzienbare tijd op eigen benen kunnen staan. Bent u een aansprekende persoonlijkheid met visie en wenst u – net als ons – een goede club in een leuke setting neer te zetten en uit te bouwen, dan vernemen wij graag van u.

Voor meer informatie over ons kantoor en de door ons gevoerde praktijk verwijzen wij u naar onze website: www.flib.nl, of verzoeken wij u telefonisch contact op te nemen met mr. Marcel Fruytier of met mr. Vincent Rutgers.

Fruytier Lawyers in Business is gevestigd op de Keizersgracht 442, 1016 GD Amsterdam, tel. nr. 020-5210130. U kunt uw interesse laten blijken per e-mail via mfruytier@flib.nl of per post, ter attentie van mr. Marcel Fruytier.

TOGA
atelier
Schout & Katsantonis

www.toga.net

- Rijksleverancier
- Toga's op maat van eerste kwaliteit stof
- Korte levertijd
- Bef cadeau bij bestelling toga

Industrieweg 51
Tel. 010 - 245 07 66

3044 AS Rotterdam
Fax 010 - 245 07 67

KAAIJ ADVOCATEN

Fransestraat 12 6524 JA **NIJMEGEN**

bestaat thans uit 2 advocaten
wil uitbreiden naar 4 advocaten

zoekt

2 advocaten

met voltooide stage
met eigen specialisatie niet omvattende personen- en familierecht
bij voorkeur 1 fiscalist
op basis van kostendeling

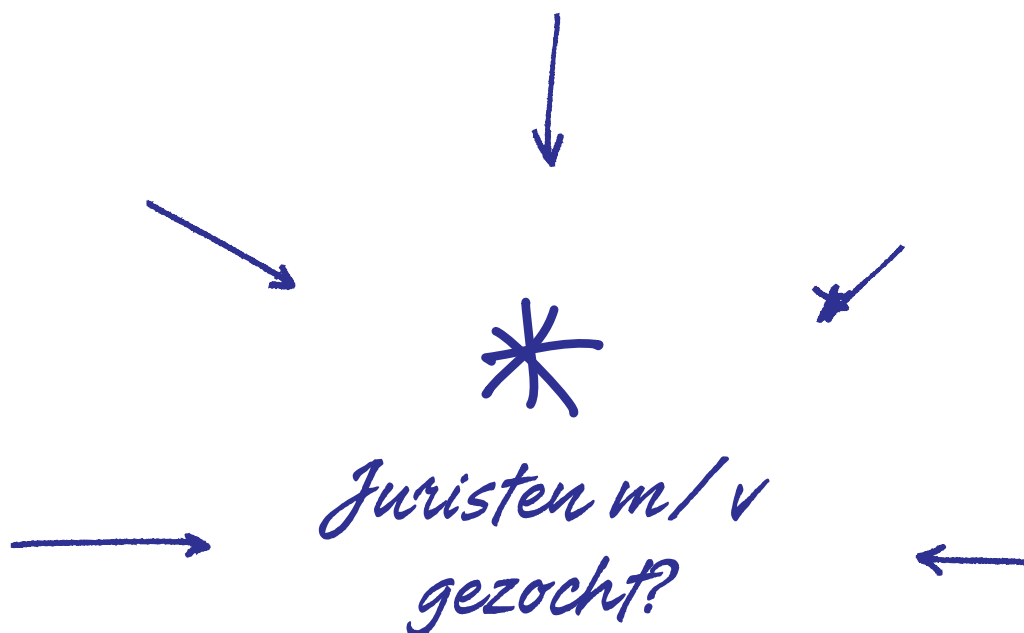
Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met mr. M.B.M. Kaaij.
Reacties binnen 14 dagen.

Tel 024 3245937

info@kaaijadvocaten.nl

www.kaaijadvocaten.nl

Nobiles Juridisch maakt het u makkelijk

Een krachtig juridisch portfolio dat u gedurende het hele jaar in contact brengt met juridisch toptalent. Van imagobuilding via Nobiles Magazine tot en met gericht 1 op 1 contact en zelfs directe werving via het Legal District op het Sp!ts Nobiles Careerevent: Nobiles Juridisch helpt u uw arbeidsmarktdoelstellingen realiseren.

Meer weten over de juridische advertentiemogelijkheden van Nobiles Media?

De salesafdeling informeert u graag. Neem contact op via T 020 623 18 00 of sales@nobiles.nl. U vindt ook meer informatie op www.nobilesmedia.nl.

Een greep uit het Nobiles Juridische portfolio:

Nobiles Juristengids

Juridisch Magazine

Nobiles Q-Meesters

Legal District

Nobiles Database

Juridische Nieuwsbrief

Nobiles
media

zoekt

ondernemingsrechtadvocaten op partnerniveau

en een

advocaat-medewerker ondernemingsrecht/ insolventierecht

De Metz is wat in de VS een boutique law firm wordt genoemd: enerzijds klein en overzichtelijk, anderzijds hoogwaardige kwaliteit en een gespecialiseerde aanpak. Zaken doen wij op het gebied van het ondernemingsrecht, insolventierecht, financieel recht en arbeidsrecht waarbij wij zowel adviseren als procederen. Onze praktijk is internationaal. Wij maken onderdeel uit van The International Alliance of Law Firms. De overzichtelijke structuur van het kantoor levert voor ons een goede balans op tussen werk en vrije tijd. Onze cliënten, kleine en grote ondernemingen, banken en (private equity) investeerders, weten onze aanpak te waarderen. Onze reputatie in de genoemde praktijkgebieden staat! Daar zijn we trots op. Het handhaven en uitbouwen daarvan blijft de uitdaging.

WIJ ZOEKEN

Advocaten ondernemingsrecht die als partner, eventueel met anderen, de basis van ons kantoor willen verbreden. In het bijzonder denken we aan advocaten die nu als senior medewerker of partner bij een van de grote(re) kantoren zelfstandig de (internationale) praktijk uitoefenen, beschikken over een eigen clientèle en zichzelf betrappen op ideeën over zelfstandig ondernemerschap in een kleiner kantoor, met cliënten en zaken van niveau.

Een gevorderde advocaat-medewerker ondernemingsrecht/insolventierecht die zich in de ondernemingsrechtpraktijk thuisvoelt en als zelfstandig curator en bewindvoerder benoem- en inzetbaar is.

Ben je geïnteresseerd?

Dan zouden wij graag met je kennismaken. Neem contact op met Bart de Metz of Peter Visser via onderstaand adres of per e-mail op bart.de.metz@demetz.nl of peter.visser@demetz.nl. Informatie over ons kantoor is ook te vinden op www.demetz.nl.

De Haan zoekt nieuw talent!

In 2007 zijn we uitgeroepen tot het snelst groeiende advocatenkantoor van Nederland. Graag willen we deze tendens voortzetten. Met ruim 130 medewerkers zijn we een toonaangevend regionaal kantoor met vestigingen in Groningen, Assen, Leeuwarden en Almere. Per 1 oktober a.s. openen we een nieuwe vestiging in Zwolle. Er werken bij ons veel jonge advocaten die bewust kiezen voor het zelfstandig opbouwen van een eigen praktijk, een goede werk-/privébalans en een cultuur waarin veel ruimte is voor eigen initiatief. Om onze groei verder voort te zetten, zijn wij op zoek naar nieuw talent:

Vestiging Zwolle

Twee advocaat-medewerkers civiel recht

Vestiging Leeuwarden

Advocaat-medewerker personen & familierecht

Vestiging Leeuwarden

Gevorderd advocaat-stagiair civiel recht/ arbeidsrecht

Vestiging Groningen

Gevorderd advocaat-stagiair personen & familierecht

Vestiging Groningen

Advocaat-medewerker arbeidsrecht

Kansen

Wij bieden medewerkers volop kansen om een uitdagende en gevarieerde praktijk op te bouwen. De advocaten in Zwolle krijgen de kans om gestalte te geven aan een nieuwe vestiging. De Haan Advocaten & Notarissen is een dynamisch kantoor met concurrerende arbeidsvoorwaarden.

Meer informatie

Interesse? E-mail dan je motivatie met cv naar: vacatures@dehaaninfo.nl. Voor meer informatie kun je contact opnemen met: Eveline Kuiper (P&O) tel: (050) 57 57 400. De functieprofielen tref je aan op onze website: www.dehaaninfo.nl.

De Haan
ADVOCATEN & NOTARISSEN

SMITS DELANGE

ARBEIDSRECHT ADVOCATEN, ZOEKT:

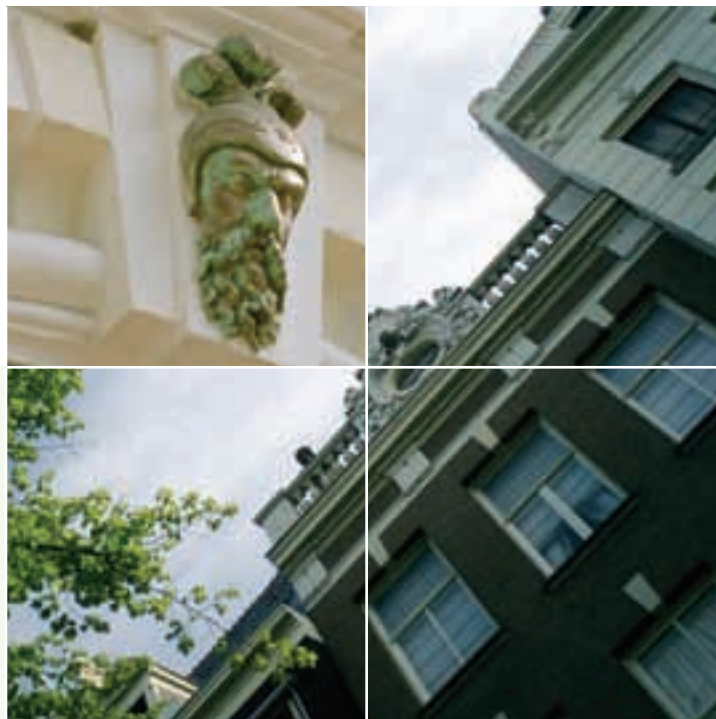
EEN ADVOCaat-MEDEWERKER EN/OF

EEN ADVOCaat-MEDEWERKER/AANKOMEND PARTNER,

die beschikt over relevante werkervaring op het gebied van het arbeidsrecht, om onze kleurrijke nationale en internationale praktijk uit te breiden en ons team te versterken.

Als je interesse hebt, stuur dan je cv naar smits@smitsdelange.nl
Voor meer informatie kun je contact opnemen met:

Dorothe Smits
020-5315959
www.smitsdelange.nl

SMITS DELANGE

ARBEIDSRECHT ADVOCATEN

KEIZERSGRACHT 639
1017 DT AMSTERDAM
T: +31(0) 20 531 59 59
F: +31(0) 20 531 59 50
WWW.SMITSDELANGE.NL

P E E K
* U T R
E C H T

Peek Utrecht advocaten-belastingkundigen is een *onafhankelijk en ambitieus nichekantoor*, bij uitstek gespecialiseerd in *FIOD- en douanezaken*. Het kantoor is *landelijk georiënteerd* en is gewend om cliënten op *topniveau van dienst* te zijn.

Wij zoeken een talentvolle

gevorderde fiscaal jurist

met tenminste enkele jaren ervaring in de fiscale advocatuur en/of de fiscale adviespraktijk. Schriftelijke reacties kunnen worden gericht aan mr. J.H. Peek. Voor meer informatie kun je contact opnemen met Hans Peek, telefoon 030 252 05 04, of kijk op www.peek-utrecht.nl.

Peek Utrecht advocaten-belastingkundigen
specialist in FIOD- en douanezaken

Postbus 14057
3508 SC Utrecht

T + 31(0)30 252 05 04
F + 31(0)30 252 35 02

E info@peek-utrecht.nl
I www.peek-utrecht.nl